

NYELVJÁRÁSI SZÖVEGGYŰJTEMÉNY VAJDASÁGBÓL

Összeállította és szerkesztette:
Rajslí Ilona

A szerkesztést, összeállítást és a műszaki előkészítést támogatta a

Bethlen Gábor Alap

Megvalósult
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Szabadka, 2017

BEVEZETÉS

A munka vajdasági magyar nyelvjárási szövegeket tartalmaz, válogatást abból a hatalmas élőnyelvi hanganyagból, amellyel az Újvidéki Magyar Tanszék archívuma rendelkezik. Penavin Olga hagyatékában egy korábbi időszak nyelvjárási gyűjtésének anyaga található – a gyűjtőfüzetek feljegyzései zömmel az 1960-as, részben a későbbi évtizedek nyelvjáráskutató útjait dokumentálták, s a ránk maradt hanganyag is ebből a korszakból való. Ez a felbecsülhetetlen értékű korpusz ma már több tekintetben nyelvi rekvizitumnak számít; egyrészt azért, mert a valamikori Jugoszlávia területén gyűjtve Penavin tanárnő olyan magyarlakta településeken is járt, készített nyelvjárási és néprajzi vonatkozású felvételeket, ahol ma már nem élnek magyar ajkú lakosok; másrészt ezeken a felvételeken számos, mára már kihalt nyelvi-nyelvjárási jelenség, halványuló ballada- és mesevilág, s csak a múzeumok falai között fellelhető néprajzi érték leírása őrződött meg.

Ezt az értékes hangarchívumot az utóbbi évtizedekben tovább gyarapítottuk, a megváltozott körülmények, a valamikori hatalmas gyűjtőterület összezsugorodása után is folyamatosan gyűjtöttük a térség nyelvjárásait őrző hanganyagot. Igaz, a terepi kutatás tanszéken belüli megszervezésének a lehetőségei megváltoztak; nem volt mód az egész évfolyam közös gyűjtőútjának a kivitelezésére, ám a terepgyakorlatok nem maradtak ki teljesen a programból; kezdetben a *Dialektológia* tárgy gyakorlati óráin, majd a *Szociolingvisztikai terepmunka* keretében (természetesen nemcsak nyelvjárási szövegekre koncentrálva) két-

három tagú kiscsapat végzett gyűjtőmunkát Vajdaság-szerte. A nyelvjárási hanganyag gazdagítása érdekében nagy előrelépést jelentett a tanszék programjában beinduló *Nyelvjárási szövegek* elnevezésű választható tantárgy, mely már több mint egy évtizede biztosít megfelelő módszertani háttérrel és segítséget a nyelvjárási (de főként anyanyelvjárási) szöveggyűjtéshez. E tárgy keretében a tanszék negyedéves hallgatói a megfelelő elméleti és módszertani felkészülés után önállóan végzik el a terepi munkát, a teljes hanganyag a tanszék archívumába kerül, s így az egyetemi oktatásban és kutatásban később is felhasználhatóvá válik. A hallgatók az illető kurzus követelményrendszere szerint az általuk elkészített terepi hangfelvétel egy részletének a fonetikus átírását is elvégzik, ami általában egy kiválasztott tematikai egység leírása.

Kötetünkben a szöveglejegyzés alapját Balogh Lajos *Útmutató a regionális nyelvi kutatásokhoz szükséges szöveganyag magnetofonszalagról történő lejegyzéséhez* című módszertani írása¹ képezte, amelyet a helyi – regionális – nyelvi körülményekhez, valamint az élőnyelvi szövegek átírásához igazítva néhány pontban módosítottunk; így felhasználtunk néhány elemet a *Tanulmányok a kétnyelvűségről III.* című kötet *Élő nyelv* fejezetének transzkripció megoldásaiból is². Ezekből alakítottuk ki a számunkra megfelelő lejegyzési módozatot: amely a kötet célját – tehát az olvashatóságot –, valamint a nyomdatechnikai körülményeket is szem előtt tartva egyfajta elnagyolt fonetikus átírás lett, ám megtartva a fonetikus hangjelölés minden fontos kritériumát.

A korábbi periódusban hallgatóink az interjúk szövegét túlnyomórészt diktafonnal rögzítették, az utóbbi években azonban a könnyebben elérhető és népszerű okostelefonok segítségével veszik fel. Éppen ezért természetes, hogy a korpuszban eltérő minőségű hanganyag található, közülük számos felvétel (kiváló támválasztása és néprajzi értéke ellenére), sajnos, éppen gyenge minősége miatt nem kerülhetett be a szöveggyűjteménybe. De még a legjobb felvételeken is akadnak nem (vagy alig) hallható, illetve a lejegyző számára értelmetlen részek (szavak, mondattöredékek). Balogh Lajos a szöveg folytonossága érdekében ezeknek a részeknek a kiegészítését, kikövetkeztetését ajánlja (Balogh 1993: 17), amit ő kötetének szövegeiben zárójelbe tesz, hogy láthatóvá váljon, mit toldott be a lejegyző utólagosan. A jelen szöveggyűjteményben csak elvéve élünk a rekonstrukció módszerével; hitelesebb megoldásnak tartjuk a pontosan nem kivehető szövegrészek kihagyását és jelölését a következő módon:

¹ *Szöveggyűjtemény a táji nyelvváltozatok köréből.* Szerk. Balogh Lajos. *Linguistica. Series B. Documenta 2.* Az MTA Nyelvtudományi Intézete, Budapest, 1993.

² Szerk.: Lanstyák István – Menyhárt József. *Gamma könyvek.* Kalligram Könyvkiadó, Pozsony, 2005.

- (x): egy szó (vagy kisebb) terjedelmű érthetetlen szövegrész az adatközlő beszédében, a gyűjtőnél ezt kurzívval jelöljük: (x);
- (xx): több szóból álló (esetleg mondat hosszúságú) érthetetlen szövegrész, ugyanez a gyűjtőnél: (xx).

Ilyen szöveghely létrejöhetett nemcsak az érthetetlen beszéd révén, hanem technikai hiba, zavaró közbeszólás, egyéb külső, zavaró tényező (pl. zaj, a környezet hangjai) következtében is. Amikor ezek az okok pontosíthatók voltak, akkor azokat szögletes zárójelbe tettük.

A habozás jelölésénél külön jelöljük a rövid (ö), illetve a hosszabb habozást (ö ö). A habozás kifejezésére egyes adatközlők más hangot használtak, ha ezeket következetesen alkalmazták, akkor így próbáltuk rögzíteni, illetve a szöveg végén a megjegyzésben hangsúlyoztuk.

A kiválasztott kutatópontokról és témákról

Az egyetemi hallgatók a kutatópontot nagyjából részben anyanyelvjárásuknak megfelelően választották ki, főként saját településükön kerestek adatközlőket, hiszen erről a terepről voltak kellő előismereteik. Tapasztalataink szerint a nyelvjárást valamilyen szinten ismerő, sőt azt aktívan használó egyetemisták voltak minden évfolyamon túlsúlyban; ők könnyedén fellelték a számukra alkalmas kutatópontot, és az adatközlők kiválasztása sem okozott nekik gondot. A kisszámú – de mégis előforduló – nyelvjárási kompetenciával nem rendelkező egyetemista-gyűjtő a számára elérhető, illetve valamilyen szempontból érdekes nyelvjárású területre ment kutatni, így fordulhatott elő, hogy szabadkai hallgató Csantavéren gyűjtött, illetve palicsi egyetemista Tóbán talált adatközlőt. Mivel a *Nyelvjárási szövegek* választható tárgya a negyedéven van, a kötelező és alapozó tárgynak számító *Dialektológia* elméletének megismerése után e kurzus hallgatói így a terepen is kipróbálhatták magukat, hiszen az elképzelésüknek megfelelő adatközlőt találni, s vele jó minőségű felvételt készíteni nem volt mindig egyszerű feladat. A beszámolók szerint több alkalommal is előfordult, hogy a gyűjtőnek menet közben másik interjúalany után kellett néznie, mert kiderült, hogy a felvételezett szöveg olyannyira konfúz, hogy lehetetlen leírni, de az is előfordult, hogy az adatközlő meggondolta magát, s a megbeszélés időben már nem vállalta az interjút. Olyan eset is megtörtént, hogy a felvételezés ellenőrzésének (hangpróba) hiányában gyenge minőségűre sikeredett a felvétel, nem volt alkalmas az átíráshoz, így meg kellett ismételné az egész terepi munkát.

Az interjúk témáját a hallgatók saját maguk keresték, határozták meg; tehát nem kaptak évfolyamonként egységesen meghatározott (közös) témát; ezért jobban tudtak alkalmazkodni a gyűjtés körülményeihez, valamint az adatközlő habitusához. Előfordult az is, hogy az egyetemi órákon ajánlott témák segítettek a választásban, de általában önállóan, az adatközlőt szem előtt tartva körvonalazták a témát, ismervén annak foglalkozását, hobbját, élettörténetét. Fontos volt, hogy a kurzus gyakorlóóráin alaposan felkészüljenek a gyűjtés minden mozzanatára, ezért az interjúkészítés nehézségeire, buktatóira is külön felhívtuk a figyelmüket.

A jelen kötetbe beválogatott szövegek témája általában a folklór, illetve a népi foglalkozások körébe tartozik: ilyen pl. a kosárfonás, szappanfőzés, nyúltartás, kertészkedés, selyemhernyó-tenyésztés ismertetése; több szövegben előkerül a (falusi és tanyai) lakodalom, a disznóvágás, az aratás tematikája, de egy-egy település valamikori életének a leírása, a kisközösség társasági élete, a szórakozás (bálak, öltözködés, népviselet) felidézése is gyakori; ugyanakkor a kuriózumnak számító és nehezebben gyűjthető témák – mint amilyen a népi gyógyászat, a babonák, az álomfejtés – is megtalálhatók.

Általában egyetlen téma kerül elő az adott szövegben, ám amikor egy adatközlő több témát is érint, akkor külön bekezdésekben (alcímekben) utalunk az eltérő témákra: ilyen felépítésű a kishegyesi kutatóponton készült (11. számú) szöveg. Amikor a gyűjtő egy adott kutatóponton több adatközlővel is készített hangfelvételt, akkor ezeknek – az eltérő adatközlőktől származó szövegeknek – eltérő betűjelet adtunk (ilyen pl. a tordai vagy az egyházaskéri anyag), s ezt a bevezető (informatív) részben jelöljük is.

A leírt szövegek felépítése

Minden szövegegység egy alapinformációkat tartalmazó résszel kezdődik (a szakirodalomban ezt korábban „fej”-nek nevezték), amelyben megadjuk a lejegyzett szöveg helyét, idejét, a gyűjtő nevét (a kutatói etika értelmében az adatközlő személyének diszkréciós megóvása érdekében csak a név kezdőbetűit adjuk meg – vö. Fóris 2008: 199³ és Kiss 1995: 38⁴), az adatközlő születési évét és

³ „Kérdőíves vizsgálatoknál vagy mélyinterjúknál is fontos, hogy a válaszadás *önkéntes* és az adatszolgáltatás *anonim* legyen.” (Fóris Ágota: *Kutatásról nyelvészeknek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2008. 199. – F. Á. kiemelése)

⁴ „Korábban az adatok hitelességét az adatközlő nevének, életkorának, vallásának, foglalkozásának a megnevezésével igazolták (...) A mai szociolingvisztikai gyakorlat az említettől több tekintetben is eltér, hiszen a hitelesség érdeke gyakran azt kívánja, hoigy az adatközlő kiléte homályban

foglalkozását. A kiválasztott szövegek tematikáját illetően az adatközlők vallási (felekezeti) hovatartozása nem releváns, ezért ezt a bevezető szövegből kihagytuk. Ezután a téma megjelölése következik, majd végül az adott szöveg lejegyzője.

Az áttekinthetőség szempontját szem előtt tartva fontosnak tartottuk, hogy a terepmunkás és az adatközlő dialógusának egységei külön-külön bekezdésben jelenjenek meg, s ezt – a betűtípus megkülönböztetésével – vizuálisan is kiemeljük: a gyűjtő kérdései, a kommunikációt előrelendítő mondatai dőlt betűvel, az adatközlő szövege viszont álló betűvel van szedve. Az átiratok között csak egy (a csókai) esetében fordul elő, hogy az adatközlő diskurzusában a dalok szövegét kurzívval emeltük ki, de mivel ez az ő textusán belül helyezkedik el, nem téveszthető össze az adatközlő dőlt betűs részével. A gyűjtőnek azokat a rövid – főleg megerősítő tartalmú/jellegű – megnyilvánulásait, amelyekkel a zökkenőmentes kommunikációt segíti (pl. *igen, ühüm*), nem tettük új bekezdésbe, nem választottuk el az adatközlő szövegétől, mert az zavarná a beszédegység egészét; ezt kerek zárójelbe téve, dőlt betűvel írtuk. Így vizuálisan is áttekinthetőbb az egész diskurzus, ugyanakkor nem válik külön a kompakt jelentésegységtől.

Előfordult, hogy több beszélő vett részt a beszélgetésben, és ezért egy időben több hang is hallatszott a felvételen; ezeket a helyzeteket a következőképpen oldottuk meg: két beszélő esetében – aki általában a kérdező és a beszélgetés alanya volt – azokat a mondatszakaszokat, melyek egyszerre hangzottak el, ám jól kivehetőek a felvételen, aláhúzással (akár zárójellel is elkülönítve) emeltük ki, következetesen dőlt betűvel jelölve a gyűjtő, illetve álló betűvel az adatközlő diskurzus-részét. Azokat az egyszerre kimondott szövegrészeket, amelyek amellet, hogy egy időben hangzottak, egymás után leírva logikai-értelmi zavart is jelentettek, okvetlenül jelölni kellett: (Mivè diszítették?) | Mögröggelisztek (pl. 22. számú tordai anyag).

Amikor a gyűjtőn kívül több adatközlő is részt vett a beszélgetésben, az egymást folyamatosan váltó beszélőket A, B, C betűvel jelöltük, s a „fej”-nek nevezett bevezetőben megadtuk az adataikat (jó példa erre a 12-es szentmihályi és a 18-as kelebíai szöveg). Elvéve előfordult, hogy a kiválasztott – s a figyelem középpontjában levő – adatközlő mellett megszólalt valamely családtag, illetve jelen levő ismerős. Ha ezek a megnyilvánulások csak pár szóra, mondatnyi szövegre korlátozódtak, akkor e részeket benne hagytuk az adatközlő

maradjon.” (Kiss Jenő: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995. 38–39.)

főszövegében, nem bontva meg ezzel a lejegyzett szöveg koherenciáját (pl. tordai szöveg).

Ha az egyszerre történő és hangzó beszéd (pl. több jelen levő beszédpartner bekapcsolódása) érthetetlen szövegrészt eredményezett, a rövid artikulációs zavarra zárójelbe tett (x), illetve a hosszabbra (xx) jelöléssel utalunk (l. már feljebb is).

Szögletes zárójelet ([]) a következő esetekben alkalmaztunk:

- amikor a hangfelvételen a verbális tevékenységet mozgás, egyéb hanghatás is követi, illetve ez vele egy időben történik (pl. egy tárgy, munkafolyamat bemutatása, leírása);
- az érzelmi reakciók, a pontosítható hanghatások, a hangfelvételre hatással levő egyéb jelenségek jelölésére.

Kapcsos zárójelet ({}) értelmezéskor alkalmaztunk.

Az egyes lejegyzett szövegegységek végén abban az esetben (is) teszünk megjegyzés(ek)e)t, amikor az adatközlőnek valamilyen sajátos kiejtési jellegzetessége van, vagy pedig egyes hango(ka)t következtében az általunk megadott ejtészváltozatoktól eltérő módon ejt: pl. a 3. szövegben a beszélő az *ě* és *ő* között található átmeneti hangot ejti. Egyébként ez a leggyakoribb eset a hangfelvételeken. Mivel ezeknek a hangoknak a hangszínét sokszor nehéz egyértelműen meghatározni a felvételeken, a jelölés egyszerűsítése érdekében az alapalakot rögzítettük (*ě* – *ő*, *a* – *o*).

A szöveganyag lejegyzése során alkalmazott betűjelek és egyéb jelek magyarázata

- *ě, Ě* – a zárt *e* hang jelölése;
- *ā, Ā; ē, Ē* – a polifonémikus hangok jelölése;
- *à, À; ā, Ā* – illabilális *a* hang jelölése;
- *è, à, ù, ò* – a félhosszú hangok jelölése;
- ^m, ^t, ^e – a nagyon rövid, kisebb nyomatékkal ejtett, gyakran alig hallható hangok jelölése, amelyek az időtartam erőteljes lerövidülésével is jelentkezhetnek (pl. ^akkó, ottaⁿ).

- B, D, Z – a jól hallható helyeken (főként hangsúlytalan, szóvégi helyzetben) jelöltük a zöngétlen médiákat: pl. *küszöB, paD*.
- Viszonylag ritkán volt hallható kettőshangzó, ezek is inkább egyenlő időtartamú elemekkel: pl. *sporhëit* (Torda), a záródó diftongus (pl. *vout* vagy *vo''t*) több kutatóponton is előfordult, esetenként érzelmi nyomaték eredményeként.
- Betűkettőzés, illetve -többszörözés alkalmazása – a különös hangsúllyal, nyomatékkal, megnyújtottan kiejtett hangok, valamint az emfatikus ejtés jelölésére: pl. *száármát*; mondat kezdetén: *AA délután* (ez utóbbi fonéma hangzásában nem azonos az illabiális *ā* hanggal).
- | és || – rövid és hosszú szünet jele (ezzel párhuzamosan egyes átiratokban az írásjelek is jelen vannak).
- A szótévesztéseket, nyelvbtlásokat, illetve a megakadás-jelenségek kezdetét kis szünetjellel jelöltük (|), mégpedig a kiejtett hang, szó, szótag után közvetlenül (leütés nélkül), különbséget téve ezáltal az így kiejtett szövegrész és a szünetjel egyéb használata között. Amennyiben olyan megakadásról van szó, hogy az adatközlő a kis szünet után folytatja az elkezdett szót, akkor ezt a következőképpen jelöljük: *meg /hallotta*. Előfordul, hogy az adatközlő megakad, s utána egy hangot megismételve folytatja a mondandóját, ezt a hangot megismételjük, a megakadást szünetjellel jelöljük, a beszédegységet egybeírjuk, hogy a szó együvé tartozását is visszaadjuk; pl. *sok /kat*.

Megjegyzések Balogh Lajos Útmutójával kapcsolatban

A köznyelvi kiejtésben is normatív értékű hangtani változásokat szövegtörzseinkben is kiejtés szerint jegyeztük le. Ez természetesen a mondatfonetikai helyzetekre is vonatkozik. Problémaként jelent meg, amikor az ejtést követő íráskép igencsak eltávolodott a helyesírástól (főként az összeolvadás esetében): pl. *nem figyelysz oda oszt ac nekük fris zódet*; de a hasonulás esetei is eredményezhettek nehezen felismerhető szöveget; pl. *attù fük hogy* 'attól függ, hogy'. Ez a transzkripciósi jelenség a korábbi átírási gyakorlatban is felmerült, a Hajdú–Kázmér-féle *Magyar nyelvjárási olvasókönyv* bevezetésében⁵ is felhívják a szerzők a figyelmet arra, hogy a parol és a langue jelenségek közelítésénél állandó ösztönzést érzünk az egyre finomabb árnyalatok jelölésére, tehát mind hívebben

⁵ Hajdú Mihály – Kázmér Miklós: *Magyar nyelvjárási olvasókönyv*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1974.

próbáljuk rögzíteni a valóságot, ami egyfajta „fonetikai pozitivizmus” veszélyét hordozza (Hajdú–Kázmér 1974; 9).

Amennyiben ezek a hangkapcsolatok valamiért (pl. betűejtés miatt) mégsem a kiejtési norma szerint hangzanak, erre külön nem hívjuk fel a figyelmet (Balogh Lajos *Útmutatója* ezekben a helyzetekben a felkiáltójelet ajánlja), hiszen a hanganyagban könnyedén visszakereshető és ellenőrizhető. Szöveggyűjteményünkben a felkiáltójel (nem írásjelként) csak ritkán, a jól hallható, ám nem értelmezhető, nem logikus szövegre való felhívásként szerepel: pl. *öggy! ’egy’* a 15-ös számú óbecsei hanganyagban.

Ha az adott mássalhangzó-csoportot a szokásostól eltérően kell olvasnunk, akkor az azonos hangok találkozásánál hiányjellel (apoztróffal) jelöltük a hangok határát. Ilyen mássalhangzó-kapcsolódás alakult ki egyes igekötős igék esetében (pl. *meg’gyútották*), szóösszetételek határán (pl. *kis’szék*) vagy pedig képzett szavakban (pl. *kupéc’ság*).

A tulajdonneveket a helyesírás szabályai szerint, nagy kezdőbetűvel írtuk és tagoltuk. E téma sokszor felmerül(t) a nyelvjárási szövegek átírását taglaló tanulmányokban, a szöveg átláthatósága érdekében e kérdésben megtartottuk a helyesírási alapelveket. Ugyanez vonatkozik a kis kötőjel használatára is: pl. *négy-öt asszon, utazik-ë*.

Amikor az *az* névelő *z*-je hozzátapad az utána következő szóhoz, ezt minden esetben jelöljük, tehát nemcsak akkor, amikor a beszélő a névelő után hosszabb szünetet tart (vö. Balogh 1993: 18).

A beszédben tagolatlanul elhangzó mondatszakaszokat a helyesírás szerint elemeikre bontottuk: pl. a *hoccsinálják* helyett: *hocs csinájják*; az ejtésben egybeolvadt *bolomményasszonnak* szerkezetet szavakra bontva jegyeztük le: *bolom mënyasszonnak*. Ez a feladat sok esetben nem volt problémamentes, mert az illető szintagma, beszédegység az ejtésben olyannyira lerövidült, hogy felismerhetetlenné, értelmezhetetlenné vált. Ezért az ilyen „összeolvadt” beszédegységeket egybeírva hagytuk és kapcsos zárójelben megadtuk a jelentésüket: pl. *ëssë {egy sem}*; *ëssë {ez sem}*; *nës {na és}*. Vannak kivételek is a szövegekben, amikor a közismert ejtésbeli elemek nem igényeltek magyarázatot, így az ejtés során összeolvadt beszédegységet nem volt szükséges felismerhető összetevőire bontani, sem értelmezni; ezekben az esetekben meghagytuk a teljes fonetikai formát: pl. *asziszëm, idatta, odatta. A mijacsudáz, mijacsudát; mijafënéz,*

mijafenét, hotyhíjokol stb. esetében azért hagytuk egybeírva a szerkezetet, mert a tagolt forma nem adja vissza a beszélt nyelvnek e sajátos fordulátát.

Az elmúlt időszakban a *Nyelvjárási szövegek* kurzuson különböző jelölésmódokkal kísérleteztünk: az ejtésben egybetartozó elemeket a következő módon is próbáltuk jelölni: *mit_tudom_én* (ez volt az egyik leggyakoribb „összetapadó” beszédegység), *úgy_gyütt* stb. – ezt a lehetőséget azonban nem vezettük be általános jelleggel, így a jelen szöveggyűjteményben is kimaradt ez a jelöléstípus.

Az előbeszéd laza szerkezetéből ered, hogy egy-egy hosszabb beszédegységet olykor nehéz áttekinthető, értelmes mondatokra bontani (l. Balogh 1993: 17), ezért a mondathatárok meghatározásának kérdése a szöveglejegyzés folyamatában állandóan jelen volt. Ebből a szempontból a szövegek jelölése ingadozó, hiszen a lejegyzők egy része a szünetjelek kitétele mellett fontosnak tartotta a tagmondatokat vesszővel is elválasztani. Ezekben az átírásokban a hagyományos (írásjeles) tagolás és a szünetek jelölése keverten, egymás mellett jelen van. Ez a jelenség fellelhető a már megjelent szövegkiadványokban is. Balogh Lajos *Útmutatójához* tartva magunkat a lényeges fogódzó ebben a kérdésben a rövid és a hosszabb szünet jelölése volt, de egy-egy gondolati egység lezárulása után a mondat végét jelölhette írásjel. Az általános gyakorlathoz igazodva a hangsúlyt és a hanglejtést nem jelöltük.

A szövegátírás ellenőrzésének munkafázisa

A jelen szöveggyűjtemény anyagát (is) tartalmazó szövegkorpusz 2010 és 2017 között készült és került a *Nyelvjárási szövegek* tantárgy keretében a tanszék archívumába. A hallgatóktól kapott szöveg-átírásokat – a hanganyaggal összevetve – ellenőriztük, korigáltuk, a korábbi gyűjtéseknél alkalmazott transzkripciót a jelen átírás szabályaihoz igazítottuk. Az átírást tehát minden esetben egységesítettük, a jeleket és az átírás vizuális elemeit megkíséreltük következetessé tenni. A túl rövid, illetve a tematikai szempontból hiányos átírások esetében pótoltuk, kiegészítettük a lejegyzett szöveget. Így lett ez a szöveggyűjtemény egy kollektív munka eredménye, több nemzedék terepi gyűjtésének maradandó összegzése.

A hangzó élőnyelvi szöveg átírása sohasem tekinthető befejezett munkának. A folyamatos összevetés, ellenőrzés, javítás ellenére is számos szubjektív mozzanat merült fel: esetenként valóban az került az átíratba, amit a lejegyző, illetve a

lejegyzést ellenőrző személy hallott, megértett és leírt? A hangzó és a leírt szöveg természetesen csak többé-kevésbé közelítik meg egymást.

Amennyiben az általunk elkészített átiratot egyfajta **alapszövegnek** tekintjük, bármikor tovább lehet építeni, csiszolni, s ezáltal a hangzó nyelv felé közelíteni. Erre a továbblépésre buzdítjuk e szöveggyűjtemény olvasóit, használóit. Másrészt a bennük rejlő néprajzi értékek, a hely- és művelődéstörténeti tartalmak, a sok-sok színes tájszó, a népi és táji frazémák sajátos formái méltán számíthatnak a vidékünk nyelvével és életével foglalkozók érdeklődésére.

A szerkesztő

SZÖVEGEK

1. szöveg

A hangfelvétel készítésének helye: Doroszló. Ideje: 2016. Gyűjtő: Ristić Anita.
Adatközlő: F. E. (1939-ben született Doroszlón; iskolai végzettsége: általános iskola; foglalkozása: nyugdíjas földműves)

Téma: A doroszlói népviselet

Lejegyezte: Ristić Anita

ÁTÍRÁS

No mivè kezgyük? (*a viselet*) A harisnyávò vagyis a kapcávò?

– *Hát igen / lentről föl*

Fehér kapca | fehér kapca vót a lábunkon | nem hullahopp | hanem fehér kapca igèn | (*hanem kapca, kapca*) térdig érrő bugyi | aminek slingüt vót a szára (*ühüm*) | igèn még a spanglis cipő | ez vót a lábunkon | asztán gyütt a za'só péntő | ami hátu sliccēs | és mēkkötős | utánna gyüt' öt péntő aminek szép naty slingülése van (*ühüm*) de ojan keménynek mind a csont | (*ühüm*) akkó vaGY sejëmszoknya bárson virágu vaty pedig sejëm sika^lt virágu szoknya vaty pedig divét szoknya | (*ühüm*) ezék vótak a zünnepi viseleték akkó a | s | nyáronn a slingütt ünG | nem buggyos ujjú hanem sima ujjú | ebbe mēntünk misére még | ha kicsit hüvösseB vót akkó a pruszlikot ránk (*ühüm*) vëttük hogy nē fázzunk és akkó a zelmarathatatlan smizli a nyakunkon amijé má én is haraguttam nagyon mer nagyon (*asz kényelmetlen*) dörzsöte ja (*igen*) nagyon dörzsöte ja nyakat mer nagyon ki vót keményitte (*igen*) utánna ja gyönygy | hátu még a lógó ami oda vót tüzzè a smizlihő hogy asz szépen ájjon | még a szél sē fujja jel | a haj mēk szallagba be vót fonnya két ágra és akkó fő vót koszorúba körbe téve hajtúkkē még vót tüzzè hogy az fön^t maraggyon s utánna még vót a főkötő | de mi ki ^jis csinátuk a hajunkat vagyis a zanyánk csinát kétfelé (*igèn*) kihúsztuk igēⁿ hogy és akkó lēsim | lēnyálaszták me^r lag nem vót (*igèn*) máskó lēnyálaszták szamarzsirrà [nevetés] | és akkó az megát szépen és akkó fötötték a főkötőt ojan vót mind a cuca (*ühüm úgy ált mind a cuca*) úgy á^lt mind a cuca | igèn [nevetés]

– *Ez vót a lányos*

Ez vót a lányos igèn

– *És akkor a fűs*

A fíjuk azok ő vagy mēntek ebbe ja | amit a strikēr kötött trikógba

– *Strikēr*

Igèn strikēr kötötte igēnn | [nevetés] és akkó abba a trikógba elég durva elég durva vót abba trikókba vaty pedik hát öltönybe | (*ühüm*) mēntek | (*ühüm*)

nadrág vót a kiskapus nadrág az elősző vót utyhogy a zén apámnak még vót ęty kiskapus ę (*aha kiskapus*) nadrágja amit alikhanem még most is ęrżök mėgvan ha jó tudom valahol mėgvan a szekrény ajjába | az vót nagyon régi utánna mėG hát vótak ezęk a csizmába be | (*begyűrhető*) begyürt nadrágok nem pantalló vagy nem ijesvalami hanem nadrágok az a szűk száru nadrágok vótak

- *Na most a női viseletné ugyę a lányos viselet asz különbözött az asszonyos viselettő^l és a*

Hogynę

- *Mibe?*

Abba különbözött hogy az asszonyoknak a fejük be vót kötte | a konyty rajt vót a fejükön de még ęty fehér slingüt kendő vót | a bárson virágu kendőbe beletéve (*ühüm*) és asz szépen mėg vót szēddę hogy az ojan sátorossan ájjon elő tudod ugy (*ühüm*) fölájon (*föl*) | és akkó ity ęccsomóra vót és akkó az ęggyik ity fömęnt (*igęn, igęn, ęrtęm*) a jop fele a másik mėg ęty kicsit hátra

- *ÍGY iGY*

Utyhogy majd meglátod a tévébe mos hotyha bent leszünk majd

- *Bent lesznek?*

Hát beent a szenkutná (*a szentkutnál*) hoty fő vagyunk őtözze mikó vótunk a kint a szenkutná | mikó it vótak a tévésęk

- *Most ezęk a szoknyák ezek ugyę ezek a fölső szoknyák / ezęk mindig más ugyę van a cicc van a divét van a most hogy változott?*

No ezęk vótak az ezęk vótak az ünnepejéssek (*ezek az ünnepejéssek*) a legünnepejéssebbek vagy a bársony (*igen*) nekęm is vót (*fölső szoknyák bárs*) piros bársony (*bársony*) ződ bársony *igęn* mėg bársony virágu vót (*ühüm*) a színęs bársony virágu ami hát sejęm a zalapja neki de a színęs bársony a virágja nęki | mėg vót a magába bárson virágu (*ühüm*) | monygyuk rá sötétkék alapon (*ühüm*) és sötétkék vót a bársonyvirág (*bársony virág*) ami ugy kicsit csillogot vaty fényęsędęt (*ühüm*) mėgvanak még nekęm (*ühüm*) ezęk a szoknyák is mind | mėg vót a sikát virágü szoknyák (*ühüm*) | az mėg nem bársony a virágja sę hanem sik | hát sikátnok monták (*sikált virágu tudom*) de fehér sikát virágu persze | és akkó ez ez vót a | viselet a zasszonyoknak (*ühüm*) | mėk hát a testálló blűZ

- *Tüledálló a tüledálló vaty hoty*

Előbb a a zén anyámnok a korábo akkó tüledálló vót | (*aha*) de a mi korungba testálló (*testáló*) blűz vót ami ^la testhöz át és allu (*ühüm*) vót nęki az a az a fodorja | (*ühüm*) és hogy a pęntők ę nę nyomjuk | móggyonak (*igęn*) össze hanem az (*igęn*) szépen ájjon az a fodor körü ja pęntőn

- *Ęs akkor a tüledálló az mijen volt?*

A tüledálló mēk hátú lēgömböjítēt kicsit (*igen*) | és akkó ot^t vót keskēny fodor asz csak ijēn tiszcentis fodor vót a zalsó fodor akkó (*ühüm*) fönt a tetejēn vót még ēty kissep fodor monygyuk ēGGY | hatcentis fodor még a tetejēn vót de az az anyagjába vót amējik amijēn anyag vót a tüledálló | és a fodron rajt vót vagy ō pāntlika (*ühüm*) szallag vaty pedig csipke | de lektöbbet csipke vót rajta a fodron | vótak ezēk a régi sejēm csipkék és akkó az (*az*) az vót rajta (jó van) | igēn, az vót a tüledálló és két | a két oldalán így mēg vót kicsit gömböjítte (*ühüm*) tudod ez a itt a hogy a pēntő azē szējjē birjōn āni | elő mēg hátú mēg ēty kicsit így lē vót kerekítte (*ühüm*) | nagyon kevesen tunnāk má tüledállót varni | útyhoGY

- *Nēkēm is az nem (x) nem tuttam hogy mijēn csak hallottam hogy tüledálló, tüledálló (x) jó jó ötletēs kifejezés*

Lē tunnām rajzuni gondolom hogy az az mijēn a tüledálló | az egészen különbözik a (*testhez áló*) testálló blusztu persze

- *Jó van jó s ennyi akkor viseletrő^t ugyē*

Hát ennyi a viseletrū hétköznap mēg cidzbe mēntünk de nem ēty szoknyába akkó ^{is} vót ēGGY három vagy néGY | szoknya rajtunk akkó vasárnap délután mikó mēntünk a bandába akkó mēntünk a ebbe ja mosó sejēmbe (*ühüm*) | ijēsmigbe amit amit lēhetēt mosni (*amit könnyen lēhetet tisztítani*) amit könnyen lēhetēt tisztítani igen (*igen meg akkor a*) merd ezēket a sejēm bársonyokat mēg a bársonvirāgu ujjū ujjūakat nem lēhetēt tisztit (*nem lēhetēt*) asz anyāru maratt fiūra vagy ō lányra (*huszta át*) igēn igēn igēn igēn (*huszta át magāra nem lēhetēt*)

- *Na most a keményítés asz asz hogy zajlik mer az is egy érdekēs hogy ugyē a a szoknyákat hogyan keményítik*

A pēntőket

- *Mi pēntőket*

Pēntőket (*igen igen*) mer a szoknyákat csak keményítōvel (*igen de ja*) a cic szoknyákat keményijük | de ja pēntőket (pēntőket) asz^t nyersēzik (*ühüm*) | aszt bórackā mēk | főz | ik a bórackot de nagyon mēkfőzik sokā főzik | mindēn pēntőre ēgy nagy kanāl bórackot számittani (*ühüm*) | most ahány pēntő van annyiszó ēty kanāl bórackot legalābb is én úgy tēsžēm vaty pedig ōd dēka dehāt ez a zöd dēka ez ez annyi mint hotyha ēgy nagy kanālo tēsžō bele (*igen*) | no ^{is} és akkó eszt mēkfőzöd sokā hát ēty fél óra biztos köll hogy ez ez mēkfőjjōn jó ez a bórassk | és utāna mikó kihūt (*ühüm*) ez a bórackos víz akkor a keményittōt a porkeményittōt | vaty hát máskó nem porkeményittō vót hanem darabos hát most mēG por van nincs darabos keményittō aszt mēk csak beletēnni a vízbe hogy elāzzon | (*ühüm*) ez a nyersēzés (*nyersēzés*) nyersēzés igēn (*ez a pēntőknek*) ez a pēntőknek | és akkó mikó ki vannak mossa ja pēntők mēg vannak száraddā akkó belemārtod ebbe ^{is} a nyerszbe (*ühüm*) | és akkó ez ez hidegēn mēgy | akkor ez ez

jó bel | emártani (x) hogy az ojan sűrű lëgyën az az ojan ojan fehér ettü ja keményittötü mert az nincs mëkfözzë és akkó tiszta fehér | hogy a kezedrü në csurogjon lë minygyá hanem maraggyon a kezeden is abbu a fehérsëgbü akkor jó (jó) igën | utyhogy jegyezd mëg hogyha pé | véletlen (ha véletlenü de ez nagy véletlen lesz) ha nyersëzëd a péntöidet [nevetés].

(Megjegyzés: a gyüjtő gyakori közbeszólásait, főként azokat, amelyek egyidőben hangzanak el az adatközlőével, nem tudtuk teljes egészében lejegyezni. A kommunikáció előrelendítésére szolgáló igenlés jelölése (*ühüm, igën*) nem teljes mértékű, inkább jelzés értékű.)

2. szöveg

Az a) hangfelvétel készítésének helye: Horgos. Ideje: 2016. Gyüjtő: Pihe Dóra. Adatközlő: K. J. (1947-ben született Horgoson; iskolai végzettsége: általános iskola; foglalkozása: nyugdíjas)
Téma: disznóvágás
Lejegyezte: Pihe Dóra

ÁTÍRÁS

– *Jó napot kívánok János!*

Jó napot

– *Mesélne nekünk ö / [torokköszörülés] arról hogy, hogy nézett ki ö ö régebben Horgoson a disznóvágás tradíció^{ja}?*

Hát arrul sokat tunnák meséni | ^{és} birok is végeredménybe me annak idejën mëg | majnem áram së vót sok házná | és hajnalba këtünk | mind gyerekék | én min^d gyerek úgy éltem mëg aszt a disznóvágást | és akkó összejött a rokonság legaláp két disznót lëvákunk | és hát oan hát aszonták böllérek | dehát jóvan a zën apám vót az ëggyik | a körösztapám a másik | mëg mit tudom én nagybátyám ot vót.

– *Kik azok a böllérek ha szabad kérdëzni?*

Hát azok akik értenek a disznóvágáshoz (*ühüm*) | asz^t hífták böllérnek jó van mámma máⁿ mészáros mëg mit tudom én (*igën igën*) hentës | de annak idejën böllérnek monták de hát jó van majnem hogy mindën embër értett hozzá | | és akkó | hát az avvà kezdödött hajnalba | hát legelöszö a pálinka vót ugyë | mëk köllöt az dobni ëty kis fityókkà | és akkó lëszúrták a disznót | ^{no} vigyásztak hogy ë në szalaggyon | utánna mëg hát ö fffokták a szalmát me annak idejin mëg gáz

nem vót | ész szalmát szépen rászórtak | mēg' gyútották az egyik ódalát | vagy a zelejít vagy a hátujját és villává szépen igazgatták hogy ętyformán ęgjēn | oszt mink mind gyerekék hát ę csinátunk ęty kis tüzet | oszt mikó lęégętt akkó | mink aszt raktunk ęty kis szalmát rá | hogy maraggyon tůz nę kőjjön mindig gyufát gyútani | és [torokkőszőrülés] | ę így męg lęt pörkőve a disznó | ahun męg nem birták szalmává mękpörkőni ot męg a ^zűszdbe melegítętték a katlamba gondolom a izét | a vizet a mosáshoz | és ot męg o'an tengęjvégeket męg vasakat melegítęttek | hevítęttek pirosra | oszt a combja tüvit męg a füle tüvit męg | amit nem birt a a szalmává lępörkőni | aszt asztán sőtős vassa¹ lępörkőtek | hát akkó mink is mind gyerekék | hát mikó o'an jó męg vót pörkőve a fűlibű szeretünk mán mikó lęt mosva | loptunk ęty kis ę ę fűlibű vaty farkábű és akkó asz¹ rákcsátuk | és akkó közbe a zembęrek męg ugyę | (x) tęját mink is kaptunk de a zembęrek hát a tęjávā kaptak pálinkát is | és akkó így męg (x) męg nem | ē ē nem lętt készűve | utánna lęmosták akkó szęt lętt szęve | és akkó ę bę lęt tęve vaty kint jobbam mondva a kocsira vagy valahun dęszkára kirakták hoty hűjjön a hűs | męg a zódalos | męg ami kőllött | és akkó mikó mindęn męgvót | hát közbe męg végeredmęmbę vót a vért fővętték | és abbű vót ęgy jóó | hagymás véręs ręggeli | vért męksütőttek és akkó abbű vót a ręggeli.

– *A zegęsz rokonság ott ręggelizętt?*

Hát aki ot vót igęn | hát akkó męg a a zasszonyoknak az vót a dóguk | hogy ę bęnt akkó készítętték hagymát pörkőtek | ^{akkó} avva ja vért męg amit kőllött męg akkó a (x) | nyakábű aszt a hűsos męk szalonnás izét is | meg májat is esetleg tęttek hozzá | aszt is sőtőttek ręggelire | és akkó | utánna mikó ez mind męgvót | szęt lęt szęve ręggeli vót | hát utánna męG | ę hát vót a versenfutás | asz hogy ę mejik ę csoport tejjesít hamarább (x) | kęszen | męg mit tudom ęn | a jobbam mondva a zasszonyok męg az embęrek kőszt fojt ez | mę lę lęd daráva ja a hurkának vagy máⁿ a zabáló kifőtt | akkó a zasszonyok aszt as csináták készítętték a hurkának valót | a kását mękfősztek | a zembęrek męg a kóbásznak valód daráták | męg keverték össze készítętték | és akkó az vót a zegęszbe ja vıcc | hogy a | monták a zasszonyok a zembęreknek hogy most na most męgmászi a hurka a kóbászt vagy kóbász a hurkát | az asz jelentętte hogy mejik lęsz hamarább kęsz | és akkó ez így męnt | hát jó vót ot négy-őt asszon męg embęr is vót valahány és akkó | mę a bōllęrnek a nyakába | ha a hurka hamaráp kęsz vót akkó | a bōllęrnek a nyakába akasztották a hurkát hogy ękésętt vagy fordítva | vagy a (x) | kóbász hamaráp kęsz vót akkó a nyakába akasztották a gazdasszonnak a kóbászt | hogy ękésętek a hurkáva¹ | és akkó ez így męnt | akkó a zasszonyok męg az mellett a hájat ę ę lęszętték | és hájas kiflit készítęttek | hát mire este hét-

nyóc óra lett | addigra mán a zsír is kisüt | a hurka mēksüt | a kolbász | a pēcsēnyye mēg akkó a többi mindēn és akkó vót ēgy nagyon jó vacsora | | utánna mēG kártyaparti | mēg az ivás a | hajnalig vagy ameddig zembērēk birták | há mink mēg mind gyērēkēk | mēg vót ojan kis asztal is székēkkē oszt ott ütünk mēg vacsorásztunk mēg hát nēsztük a zembērēket | mink mēg örütünk nēki hogy ott lēhetünk nem köllöt mēnni alunni korán | hát szóvā ez ēgy nagyon szép élmén vót annak idejin | mámma mán egész más a világ | útyhogy | annak idejin mēg sē televízió | sē rádió nagyon sok hejt mēg villan sē vót pētróleum lámpánā | és nagyon szép vót mēg jó vót mē összejártunk így | gondolom az majnem ēty kis lakodalom vót | | hát ijen vót ēGY | régi régi disznóvágás | de hát mámma is mēg jó az | mē ēnni azé mindig jó | a disznót.

– *Ma már gondoljja, hogy nem divat így a rokonságot összehívni és ijen versenyeket rēndēzni?*

Hát versenyeket rēndēznek de ez má ez máⁿ | nem az a | má mēg a szomszéd sē nincs mēkhívva a disznótorra.

– *Régēn mēgvolt?*

Hát szomszédok az az | mondom mind a lakodalomra hogy | a jó van ha nem egísz nap nem vót ott | de ēgy vacsorára vagy mit tudom én vagy legrosszab esedbe vittek neki át [hanghiba] kóstolót | vagy valami | de vót hogy (x) jó szomszéd | az mēg vót hívva | vacsorára így igaz.

– *Akkō jóformán asztán a disznóbù nem maratt estère sēmmi...*

Maratt ottan | hát hállá istennek nem ēgy disznót váktak | (ühüm) mēg annak idejin nem nyócvan kilóssan | hanem száznyócvan kilóssan vákták a disznókat | me abbù vót az egész nyári | ő ő szalonna mēg a sonkát mēg a mindēn me hát mēhütő sē vót mēk kishütő sē mēg | a füstöt húsokat | aszt ēttünk egísz nyáron.

– *És évente hányszor volt disznóvágás?*

Hát ēccé vót ijen ijen hoty két disznót vágunk | no az mellett mēk ha esetleg | vót az embērnek akkó mēg ēgyet lēvágott | de hát jó van amikó tort csināt | akkó legaláp két disznót lēvákttak | bár legaláB minállunk mēg | a rokonságba úgy vót | és hát szóvā mind gyērēk az ēgy az ēgy nagy élmény^{vót}.

– *Rēndben, köszönöm szépen János!*

Szívesen.

A b) hangfelvétel készítésének helye: Horgos. Ideje: 2016. Gyűjtő: Pihe Dóra.
Adatközlő: K. V. (1949-ben született Horgoson; iskolai végzettsége: általános iskola; foglalkozása: háztartásbeli)

Téma: álomfejtés

Lejegyezte: Pihe Dóra

ÁTÍRÁS

– *Jó napot Věrona!*

Jó napot!

– *Asz^t hallottam, hogy ön jártas az álomfejtéségbe, mesélne erről nekünk ěGY pár szót?*

Hát ő | melliket | részit monygyam ě | úty hogy hát...

– *Hogyan, hogyan került kapcsoladba ezzel az álomfejtéssè? Esetleg esetleg a szülejítől vagy natyszülejítől...*

Úgy, hoGY a | szülőktű | hogy ébren aluttam | osz^t a szülőknek montam hogy mit álmottam de nem akartam ěhinni magam magamtú | de aszonta hogy igaz | mer az asztán a valóságba kitudódik | oszt így is van.

– *Hogy, (x) kifejtené eszt? Hogy hogy érti esz^t hogy a valóságban kitudódik és így is van?*

Hát úty | hogy történ | mēktörténik az egész veled | mer az idősebbek esz^t monták | hogy ez mēk fog történni veled | csak ki kő várni aszt a zidőszakot hogy az odakerüjön | de vót rá eset hogy nemsokára kitudódott | útyhogy hát | gyorsan beleestem a pánigba | hoty hát na mos, mos^t mi lēssz.

– *Tudna erre példát mondani, ami / szeméjēs példát esetleg, ami önnel mēktörtént?*

Hát monthatok ěty pár dógot útyhogy hát ő | az ő | mijacsudásztam | kōrházba vótam | osz^t mikó mēgálmottam hoty hát gyünnek hozzám látogatóba mēg ěgyünnek | | főnésztem | nem igaz | nem gyüt sēnki | két idősep szeméj vót mellettem | visszafordútam a másik felemre | mēgin csak ugyanaszt láttam | és szólítot anyukám | hoty hát no lányom mi lēssz? | tudod hogy gyün | nem gyün mondom hijába monygya útyesē gyün | de aszonygya gyün maj mēglátod | avvā ũ ě¹is ballagott | de máⁿ nem élt | útyhogy ũneki is az ũ anya monta esztet hogy ez így fog lēnni | de | én nem akartam hinni magamnak | de mēktörtént.

- (xx) *ÉN asz^t hallottam, hogy égyes dolgoknak van jelentése a zálomba, ijen például a pirosz szín...*

Igën | a piros szín asz hírt jelënt | mëg akkó veszéjt vagy vesztességét | a zöd az remént mëg örömet | mëk hirtelen előrehaladást mijacsudáz | ö jelëz.

- *De mindëgy mindëgy mijen formában álmoggyuk eszt? Valami a zálomban zöld színű, akkor, akkor ez?*

Mindëgy | hotyha benne van a zöd szín | asz haladás | (igën) útyhogy ö ha | disznóvā álmo(x) | vaty hogy monygyam sertéssē | az má régi módon disznó | asz monták hogy az a zurakká¹ léssz mijacsudá | foglalkozása vaty közbejárás.

- *A férjijakkal? Vagy hogy érti eszt?*

Mindëgy | hoty (x) fejezzem ki magamat | ügyész vagy ügyvéd vagy ojan hēre kő hogy mënyé hivatalos hej | ot kő hoty kikössé (ühüm) | ha lóvā álmocc osz^t mén | halad | asz hír | ha gyorsabban mén ha lassabban akkó¹ is hír | mindënféleképpen.

- *És mi a hejzet a mënyasszonnyal? Ha mënyasszonnyal álmodik?*

Mënyasszonnyā álmocc akkó az nagy bánat | akkó mindën ódalrú | útyhoty hát a fehér is mëg a mënyasszony is ez bánatot jelënt | a virág is ugyanúgy bánatot jelënt.

- *És ö aszt is hallottam, hogy nem mindëty, hogy a mënyasszonynak a zarca ē van-ē takarva vagy láttyuk-ē vagy hoty hogyan ál az álmungba. Ez (x) / ehhez kapcsolódóan tudna valamit mondani?*

Hát ez ojan mindëGGY hoty hogy ál a mënyasszony | csak mënyasszon^t lácc | útyhogy esz továbbra is az bánat léssz | ëccēr nehezebb | a másszó könnyebb | nem mindëg ëtyformán ahogy a sors előhossa | de az halad abba ja az egész rëncërbe | hoty hát nē mijacsudázzon a zembërfija kételkëggyën benne | és ha ugyanúgy mijacsudál | akkó álandójan az jár a közërzedbe | hogy na ennek most íty kő | hogy kilëgyën^c | nem is kő hogy odagondójon | ëccé csak hopp odalukatt.

- *És ö mi a hejzet a halállal, a halállal kapcsolatban? / Monygyák sokan, hoty ha mëgálmoggyuk valakinek a halálát, aki még él, akkor ez asz^t jelënti, hogy tovább (xx)?*

Igën | asz^t monták hogy asz tovább él | mëg az is van | hotyha új házaspárok | osz ha lëfekszenek | ha valamejik hamarabb elalszik | asz hamarab mëkhal | ha később alszik ē asz tovább él | esz^t most a sors dönti jē | hoty hogy ál | de esz hallaccódot mán nagyon régóta | | útyhogy ö | ijenëket mijacsuda | ezék a régi szülók eszt híresztë^tték | mëg eszt monták | nem is köllöt hogy híresztejjék | monták.

- *És a jóslással kapcsoladba tudna nekem mondani valamit? / ő Hallottam, hogy ő ő néha így ő kávézaccból is ő tud mondani?*

Igën | ki lehet nézni a formát.

- *Igen?*

Igën.

- *És ez mit milyen formákat lehet kinézni? (xx)*

A péz az asz^t jelenti | hogy összefelé

- *A zacc?*

A zacc | ott ojan hëgyës dombódal van | a betü | mëgvan hogy milyen betü | az | mëgint arra ja formára halat ki | de van az mikó gyërtyaláng állásba van | az is gyász jelentézs bánat | szomorúság | ijen hasonlók vannak benne.

- *Van evve szeméjës tapasztalata? Tudna esetleg mondani néhány példát hogy..?*

Hát eszt nem nagyon tudom | më ez a kávé ez ëty szórakózás | de viszont ha a kártyát nézëd | akkó az gyorsabban kidobja az egész formát.

- *Igën? A kártya?*

(xxx) (tudna erre mesélni?) (x) A kártya az mutassa a kártya az mutassa is minygyá a veszëdelmet is | a tüzet is | a (x) bánatot is kimi | mijacsudázza kimutassa | útyhogy asz monygyák hogy a hasznót is kihajcsa | de hát ez máⁿ nehéz dolog | hogy aszt is kihozza előre | hoty hát mijacsudázza.

- *És ön és ön tud kártyát vetni?*

Nem tudok. (nem?)

- *A szülejé esetleg vagy valaki?*

Hát azok së mëk csak nem is kártyásztak me | a mama haragudott a kártyájé | útyhogy az nem kártyázott | tata nagyon szeretët kártyázni de mama nem kártyázot | de én së mëk së tanútam útyhogy esz^t nem mijafenésztam | de viszont így mondom hogy a kártyavetésëket | ezëket láttam hoGY hoty csinájják | de ebbe ojan kétközbe vagyok | de úgy ëggyes formákat mëg | alakokat mëgijegyësztam hogy mos kigyün-ë az úgy vagy nem gyün-ë | esz^t nem tunni | útyhoGy | nem tudom.

- *Mondana erre esetleg egy konkrét esetët, hogy hogy mi törtënt ekkor, amikor kártyát vetëttek? Ijenkor kérdëzni kell? Vagy ő mit kell csinálni?*

Sëmmit | sëmmit | az aki veti a kártyát annak a kártyája mutassa kifelé aszt az egész hercehurecát | de az mutassa ja formát | formát ki | oszt az úgy gyün ki | oszt mindëg úgy vótam vele | hogy ez nem igaz | de oszt a végin kigyütt rá hogy igaz | esz^t számtalanszó mijafenészte^m magamnak | montam | hogy ez nem igaz | oszt csak úgy lëtt | nem tudok konkrétat më jën keveset vetëttek kártyát ënnëkem | úgy a kávébú | jósótunk szórakozásbú | de az is úgy vót ëmënt a

fülem mellet oszt készen van de nem | ő vót rá (x) äggyes formák amiket úgy
mëggyegyésztem de | nem foglalkosztam vele ojan sokat | a zálom asz hamarabb
kiütött rajtam mind a a kártya mëg akkó a kávé.

– *Akkor ön ezt egész élete fojamán tapasztalta a zálommal kapcsolatban?*

Igën mëg mámma is | ha valamit ojasmit álmodok oszt^t tudom mëg látom | mëg
van rá hoGY hallom || a kisonoka szalad aszonygya hogy | mék ki | de
visszagyüssz | vissza mondom | oszt^t hallom a hangját | oszt^t arra | pillanatnyilag
föl is ébredék.

– *De hogy ez álom?*

Álom.

– *És erre mit gondol ez mit jelënt?*

Hát ő szerintem hogy ot van a közelbe hogy në mënnyek messzire mè ú hiányol
ëngëmet | hogy oda mënni kő.

– *Jó, rëndbe. /Van esetleg mëg valami, amit elmondana nekünk?*

[sóhajtás] || Vam mëg || de asz fáj.

– *Köszönnyük szépen akkor Vërona!*

3. szöveg

A hangfelvétel készítésének helye: Adorján. Ideje: 2012. Gyűjtő: Bicskei Melinda
Adatközlő: F. L. (1934-ben született Adorjánon; iskolai végzettsége: általános
iskola; foglalkozása: földműves) Egy alkalommal megszólal az adatközlő felesége,
akit B-vel jelöltünk.

Téma: kereskedés

Lejegyezte: Bicskei Melinda

ÁTÍRÁS

– *Lajos bácsi, hallottam, hogy magát töpször nevezik a faluban Kupëc
Lajosnak. És asz szeretném tudni, hogy honnan jött ez az elnevezés?*

Hát apám kupëc vót valamikó, | lovakkā keszte | asztáⁿ tehenekkē bornyúvā. |
Mëg én is fijatalap koromba én is kupëcoktam. Én is vöttem a csikókat, tehenet |
^{oszt}errü ragat rám a Kupëc név.

– *És ez úgy működött régën is mint ahogy ma, hogy jönnek a kupëcok a
faluba és...*

Nem.

– *Akkor elmondaná eszt úgy részletësebben?*

Monygyuk mikó miⁿk lovakkā kupēckottuk, | akkó mindék csödör csikókat vëttünk.

– *Az mért?*

Mer asz sokkā ócsóbb vót, mind amík máⁿ ki vót heríve, tudod? | Mer sok nem merte herítetni ja | csikókat, fétek tülle. Akkó aszt ócsóbbé mēgvöttük, mink kiherítettük | és így drágábbé asztán ē birtuk anni.

– *De mé nem merték kiheréni?*

Há jó van az álatorvos köllöt tudod mēg az utánna | (*ja hogy fétek attól hogy mēgrügja*) fétek hogy baj lössz (*igen, értēm*). Háá na. | Mēg miⁿk tehenekkē, valamikó kisteheneket hosztuⁿk Sabácrú. | Akkó mēg nem vót tehőrautó, | vonattā ēmöntüⁿk, | mēgvásárótuk ézs gyalog gyütüⁿk haza.

– *És meddik tartott ēggy ijen út?*

Hát monygyuk asz ha péntök délbe indúntuk, | úgy legētette | mēg-mēgáva ahun vót ojaⁿ kút, ahun ēty kicsit aluttunk akkó hétfőn az a | tíz óra előtt má ithoⁿ vótunk.

– *Akkor az jó hosszú út vót.*

Hát hosszú út vót. | Mēk hogy mēgjegyözöm ez a kupēc'ság ojaⁿ vót hogy esz kerestüⁿk miⁿk, de nem mindig | vót ot veszteség is. | ^{Ér}töd mēgvöttüⁿk ēgy ő valami jószágot ottan oszt az nem vát bē, azoⁿ bizo buktunk.

– *De azé több vót néha a haszoⁿ mind a bukás?*

Hát jó va^m majd a másik hoszta bē jaszt, [nevetés] | mēg ijeⁿ, ijenék vótak oszt. | Asztá má^m mikó bornyúkkā ēkesztüⁿk elejibe csak lējártuⁿk a saját részüⁿkre hosztuⁿk onat hizlálásra akkó mēg nem gyüttek ezök a lēntijek ide fő bornyúkkā. | (*ühüm*) Akkó lēmöntüⁿk akkó hát itt mēglátták hát hozzuⁿk nekik is, mer sok lē sē mert mönni āra bornyúkē. | Na akkó fogattuⁿk tehőrautót vagy itt avvā ēmöntüⁿk vagy ēmöntüⁿk lē vonattā | ot fogattuⁿk ēty tehőrautót osz mēgvásárótuk űket osz hosztuk haza. | | Há így mönt ez akkó. Hát jó vaⁿ itt Adorjányon is vótuⁿk többen, | akik eszt csináta, P. F. bátyád (*de aki*) (xx) Ferkó

– *Akit a faluba mēg kupēcnek hívnak az is ezzē foglakozott?*

Nem, | hát hogy az mé lött kupēc ezök ezök a Trēsnyévácrú kerútek azok ide, hogy azok mé löttek kupēcok fogalmam nincs. | De monygyuk ez a T. P. bátyád mēg annak a zapja | (*igēn*) asz T. vót, de azok is így lovakkā kupēckottak, azok is errú ja foglalkozásrú kapták a kupēc nevet.

– *Űket ēppen nem is hallottam, hogy úgy hívják.*

(xx) Há, így ijenökkē vergöttünk ott.

– *De vót ojan is hogy / vagy gyalog hajtották ezēket a jószágokat haza?*

Hát onatt | abba a zidőbe Szerbiába ez még a zötvenes évege vót, tudod?

– *Akkó mēg s / nem vót semmiféle ijen szállítóeszköz?*

Léhetöt vóna vagonnyā, de az borzalmas drága vót, mēg onnat vagomba ēhozni körübelű hét nap vagy nyóc nap ért vóna ide a jószág. | Annak ugyē vizet biztosítani a zúton, takarmá^{nt} biztosítani, mēg drága vót, no. | Osz mēgoldottuk úty hogy így három | éjjē három nap haza^{ért}ünk velük.

– *Sosē történt sēmmi ijen / támadás vagy valami?*

Hát nem vót ott (*nem?*) nem köllöt ott féni attu, hogy valaki majd | bánt bennünket [nevetés]. Hát jó vaⁿ nem ēggy ěmbör gyütt, | vótunk mindég hatan-heten-nyócan (*ja*) zēntaiak | innēt is mēk hát no nem ěgymaga gyütt a zembör.

– *Ěs útközbe hoty fősztek? / Vagy mēgátak valami fogadóba?*

Hát főzni nem fősztünk. Hát vöttünk szárasz kaját az úton valahun [nevet] oszt öttü^{nk}.

– *Azé me neküink van ojan háromlábú kis valami főzőcskénk...*

Hát tudom, de hát nem vittü^{nk} mi^{nk} ojat kislányom, hát oszt vöttü^{nk} szárasz kaját az úto mer | nem gyüttü^{nk} mi^{nk} soha | ijeⁿ főútakoⁿ. | Mi^{nk} mikó Sabácrú mēgindútu^{nk} akkó nem Novi Szádná gyüttü^{nk} körösztü a Dunáⁿ, hanem Ilokná. (*űhüm*) | Ott Iloknak möntü^{nk} ijeⁿ földúton. Azok a zidős ěmbörök tutták aszt a zútat. | Mēg Iloktú gyüttünk neki Szentamásnak, | mos^t Szentamástú gyütt ěgy düllőút itt ahun fönt van a parton ez a vadásztanya balfelű, (*igēn*) mikó mönyünk Zēntára, | mos van a másík ódalon ez a zújan építött ház, de annak szömbe van az a tanya. | (*űhüm*) Ot Szentamáson rágyütté erre a düllőútra az annak a hátamögö^d gyüt ki. | Értöd ijen ijen ezé vót ez ijeⁿ közelebbi, azoⁿ a bētonoⁿ köllöt vóna gyünni ěty hétig tartot vóna vaty tovább.

– *Ěpp azon gondókosztam, hogy azé jó hosszú.*

Hát ithon ije^m mondom onnatt asztá máⁿ hortuk a bornyúkat, | hát azon is vót nyeresíg is vót vesztesíg is.

– *De hányassává horták? Többet?*

Hát mēgvöttünk mink ot néha nyócat, | tízet is bornyút | amönnyi péze vót a zembörnek, tudod, mēg ahogy mēg bírta vönni. | Vót az mikó hazagyüttünk üressen is, hogy | annyira drága vót hogy it láttuk, hogy ithon asz nem birod elanni, há akkó | avvā zúttā mēktóttuk, | vonatköcsiggē osz gyüttünk haza. | De mondom legjobban apám is elejibe ja lovakkā, én is avvā kesztem ijeⁿ | csikókat vöttem akkó ötettük ěty hónapig kettőjig, félévig akkó nyöt is, | a zár is mönt oszt IGY | oszt így löttem éⁿ kupęc.

– *De meddig vót maga kupęc / hogy meddig foglalkozott ezzē?*

Hát jó van, asztán máⁿ amikó ěkesztem dógozni tudod később így válatatogba akkó má nem foglalkosztam ennyire vele, apám mönt ē bornyúkat vönni. (*űhüm*) | De monygyuk mindön vásáron én ot vótam, möntem vele. | Itho mán nē.

– *De akkor úgy kábē úgy dátum szerint meddik tartott ez, / hogy így átjárt?*

Hát monygyuk | kilencvenes, | kilencvenes évek elejiⁿ hattunk fő vele.

– *De akkó még mindég / hazahajtották őket vagy mán akkó (x)?*

Nem, akkó máⁿ hosztuk teherautóvā. (*Ja, teherautóvā*) Teherautóvā. | Ott máⁿ a hatvanas évek utójába, máⁿ asztán teherautóvā hosztuk.

– *De így is vót rajta gondolom haszoⁿ, hogy így teherautóvā hoszták őket?*

Hát jó van (x) így is, úgy vöttük mēk, hogy abba bele vót mindön számóva, tudod a vételár a fuvar a mindön oszt | há most ha birtuk többé elattuk, ha nem akkó ojan vót a jószág | akkó attū szabadúttunk mēg, elattuk ócsóbban. | Esz' tudo' tē, tīk is avvā vergóttók, hogy az két hét alatt egy bornyú ha ēkezd önni az öleg sokat csinál, (*igen*) javul akkó moⁿgyuk hát az a koszt mēgvót itt aszt nem számóttuk oszt | íGY szaporodott a píz, nem gazdagottu^k mi^k abbú mēk so | (*nem?*) Nem, há csak ú | a napszámot futotta, tudod a.

– *De manapság már ijennel itt a falubaⁿ nem foglalokzik sēnki ugyē?*

Hát mos má nem még a Ferkó bátyád, a Pityó járt valamikó lē. De hát ú sē bír mán tudod idős mēg mindēn. | Há mēg járt a Pali, de ú a saját részire vötte valamikó, ez a K. Pali bátyád mēG. | Há úty saját részire lēmōⁿtek abba a zidőbe, de há mos má ēhozik ide ja | vásárokra, (*vásárokra*) mer ot sē ócsóbb, mer ott is ezók árúnak, akik idehozik. (*igen?*) | Háá¹, (xx) [nevetés] ott is ojanoktū lehető ócsóbbam mēgvōnni, aki moⁿgyuk gyütt ēggy bornyúvā vagy néggyē vagy öttē | ijeⁿ időssek oszt akkó há nem akarta visszavinni mer úty hozatta bē autóvā akkó no ojanoktū ócsóbban mēg birtuk venni. | Mēk ha mi^k möntü^k ezók árútak ott is a, ha mi^k möntü^k oda akik mindön vásáron ot vótu^k nekü^k idatta ócsóbbé, | de akit nem üsmert annak nem atta. | | Há ijen vót mindön ez a kupēc' ság, hát ez.

– *Akkor sok embērrel mēgismerkēdēt akkor?*

Ó hát monygyuk | március első vasárnapjáⁿ indút Zēntán a zelső vásár | | és novembēr huszokilenc vagy utolsó vasárnapon zárt Kispijac. | Zēnta, akkó még vót Trēsnyēvácoⁿ, Ormon, Csantavér | | Kispijac, Horgos, Bánáton Törökkanizsa, | a fene máⁿ na mönnyü^k tovább āra Majdānnak a | | na mindēggy. | Hát mi^k eszt mind | Martonosoⁿ vót, mi^k eszt mindön vasárnap möntünk a vásárra. | De mēgvót, hogy Zēnta keszte még most is, első vasárnap, | második vót Kanizsa abba a zidőbe, vaGY Horgos (még most is úgy van). Harmadik Csantavér, Kispijac a zutolsó. Há mi^k mindön vasárnap möntü^k. | Akkó ērre mi^k eszt lovakkā. Vót két lovu^k, gumis kocsi, mēkpakótu^k oszt möntü^k. | | Nem vót asz könnyű élet, monygyuk essē {ez sem}, é^m moⁿgyuk má ebbe a zidőbe apám ēmōⁿ mēgvōtte őket ugyē, hazagyütt, | hazahoszták autóvā. Hát ^{ēn} egisz hétōⁿ dógosztam | ^{ak}kó vasárnap jó lött vóna pihenni, de röggē keltü^k má néha két órakkó, ha messze möntü^k.

– *Vásárba?*

Há, oszt indútunk a lovakkā mēg valamikő délután haza¹értünk.

– *Hát akkor nem marat sok pihenő a nabbol.*

Hát nem, | útyhogy ^{1gy} mēk köllött ot szenvenni azé néha azé ^{1s} hogy a zembēr ēty kis pész keressēn. | | Há mēg vótak ojanok is tudod hogy no mēgvöttünk fijas tehenet. Nagyon jó tehennek lácott, de nem vát bē, nem lehető fejni, | mer min^k vásárra ojan tehenet, | ami nekünk nem felēt mēg, | ^{min^k} aszt a vásárra soha nem vittük ē, asz ēszálítottuk vágóba. | Hogy mink ami portékát kivittünk a vásárra az biztos, hogy jó vót, hogy mitüllünk nem vöttek ojaⁿ tehenet, hogy nem löhet fejni vagy ojaⁿ valami.

– *Há mer^t utánna nem mēntek vóna már magukhoz tovább.*

B: Éccé löhet bēcsapni.

– *Igen, úgy mongyák.*

Hát így, mēg mondom ez ez a neve | nevet ez én errū kaptam, hoty | kupēckottam is, mēg apám is kupēc vót. Hát éngöm legēn koromba éngöm máskép nem is hitak a faluba csak K. L.-nak.

– *Én is hallottam úgy töpször de tuttam, hogy F. L. bácsinak hívják.*

No majd mikó kikapcsolod még ēmesélők valamit. [nevetés a háttérben]

– *De most meséjje csak nyugottan!*

Hát mikó apu | apukádék esküttek, én pincérköttem náluk. (*igen?*) / Itt vótuⁿk heteⁿ Lajosok a lakadalomba, ne^m pincérők, hanem tudod a zössz rokoⁿság köszt | szótak hogy Lajos, odamék, nem tēneköd szótam, aszonygya, na mondom a zanyátok szentyit. Én Lajosra továb nem halgattam. | Hát de tuttam é^m mikó köllött, amikó Kupēc komám gyere má. [nevetés] Hát. Há azé mondom hát ez ijeⁿ vót akkó, én soha nem haraguttam azé, hogy éngöm Kupēcnek hitak, mēg mos sē harakszok.

– *Hát persze, ebbe nincs sēmmi rossz.*

Mondom ezők a a K. Mihájék mēg a zapját hiták ott K.-nak azé löttek ezők azután K.-ok, hát hoty | az Trēsnyévácrú kerút ide, hogy az hoty kapta eszt a K. nevet, mer H. a zigazi nevük (*igen*) [igenlés, beszéd a háttérben] (x). Mondom ez a T.-ak ez a kettő ezők kupēckottak, azok is lovakkā keszték, | há^t ezökhö | na errū löttek űk is kupēcok mi^m mink hoGY | kupēckottak a lovakkā [nevetés].

– *De asztán ēggy idő után mēg / mēgérte a lovakat (x) hozni? Amikor má keveseb volt a faluba jis.*

Hát vót ijen is ojan is (x).

– *Me utánna már nem sok mindēnkinek volt itt / leginkáb a cigányoknak.*

Jó van ebbe a zidőbe má mink nem is vergöttünk lovakkā. | Úgy úGY | a zutolsót, az mikó hatvan | hatvanas évek utójján vöttem a zutolsó csikót. (xx) Akkó odájig mönt lovakkā asztán bornyúkkā. | Mēk tehenet is asztán min keveset

vöttük, azelőtt mönt a tehen, de azok min^d kistehenek vótak tudod (*azok a hēgyi x*). | Azok mer hogy [B érthetetlen közbeszólása] abba a zidőbe nem vötték a tejet ēre sēhun. | Asz csak tehenet csak azé tartott a zembör, hogy lögyön a házná tej. | Vagy a szomszédok esetleg, ha nem vót megvötték. | Akkó ez a kistehenet ot körülbelü egy választási malac áránⁿ miⁿk megvöttük.

– *Ojan ócsón?*

Hát ojan ócsó vót ot tudod, | há akkó asz^l hazahajtottuk, mer az sēmmi sē vót hazahajtani. | Hát ha rá löhetőtt vóna űni hazahozott vóna bennüⁿket. [nevetés] | Hát azok kijártak. Hát akkó itt elattuk monygyuk | sokszó tísszörös, mēk hússzoros áron. Mer megvötték, kevés kosztā vót, tejet nem attak azok, úgy amik amik sokat adott az a tizēny-t két litert. | De az ēty családnak ölég vót, annak nem köllöt abrak, | nem köllöt here, asz száron aszt a tejet atta vagy legēt kint oszt | megvót a családnak a tej, mēg a szomszédok, ha megvötték ēty-két litert oszt.

– *Mēg azé igénytelen tehenek is azok.*

Igen.

– *Vaty hogy ojan szívóssak nem nagyon betekszenek mēg.*

Nem vót annak sēmmi baja.

– *De amiket bornyúkat hosztak azok szépek vótak, ijen vásárijak vagy valami ijiesmi?*

Hát azok roz bornyút nem hosztunk ē, me azok nem köllött itt a roz bornyú, tudod. (*űhüm*) / Há nem is az bornyúkat ērű Ruma, Sabácrú nem sokat hosztuⁿk ē. | Lējártuⁿk Pozsarévác, Pētrovác zá mládi, Űbik (*hűjaj*) | az Nisön fölő van ēty kicsit, egisz odá^lig lējártuⁿk miⁿk, ott ott vannak ezök a szé^b bornyúk. | Mer ezök is legnagyobb része Sabác környéki cigány, (*űhüm igen*) aki idehozza nektök is, de ezök is árú hozik mind. | Ott vannak szép tēnek.

(Megjegyzés: az adatközlő kiejtésében helyenként nem lehet pontosan megkülönböztetni az *ő* és az *ē* hangot.)

Az a) hangfelvétel készítésének helye: Péterréve. Ideje: 2016.

Gyűjtő: Szalma Judit.

Adatközlő: Sz. M. (1938-ban született Péterrévén; iskolai végzettsége: általános iskola; foglalkozása: háztartásbeli)

Téma: birkatartás

Lejegyezte: Szalma Judit

ÁTÍRÁS

- *És hát ugye az első kérdésöm arra vonatkozna | hogy öö | ugye Péterrévén | falu lévén | az eggyik lekfontosab megélhetési mód az állattartás volt | és hogy néktek miben állataitok voltak | illetve miben feladatokat kellett elvégezni mellettük*

Hát nekünk | a lekfő ézénk vót kislányom a birka | még a libák | vót egy nyócvan darab liba | mēk hát | birka is ěGGY hetven-nyócvan | ennyi vót | oszt akkó | Zsabján vótak kislányom | mind odájig még it még nem | törtínt a zaratás | akkó aratásra má hazagyüttek akkó asztáⁿ keszték szēnni kukoricát oszt | asztán má ithon vótak | csak akkó gyüttek bē má mikó jó naty hó lējesett | akkó | ezēn a Bális-szálláson | ottan | kimondottan | az a bácsi mēgengette hogy ot csinátak | ojan aklot ahova bēcsukták a | fejős birkákat | oszt mindēnki fejte a ző saját birkáját | de hát | nem össze-vissza hanem | ott útek | oszt tutta | ha zővé gyütt akkó | zővét fejte | akkó asztá amaz | amazét fejte | útyhogy ez ez ez így vót | oszt akkó | kimondottan értēd hát | körülbelū lehet mondani hogy | ěgy nap ěccé köllöt mēnni a tejé | | mindēn rēggē kislányom | mer az estēli tejet | lējengették a kúdba | értēd mer nem vót akkó | vaty ha vót pince | a gazdának | akkó lētették a pincébe | oszt a rēggeli | mikó mēkfjēték a rēggeli tejet kislányom | akkó avvá ěggyüt hosztuk haza | akkó | ěty huszonöt litēr | tej vót | mos vót mikó ěgy litērre töBB | | akkó asz kⁱöntötték a kutyának mer nem fērt töb bele | de vót mikó | véletlen úgy gyüt hogy | nem úgy legētek a birkák ahogy köllöt vóna hogy ěgy litērre kevesebb is de az nem számított | az ami ^{ja} a tē birkáttú az a tē kánádba mēnt | ami amazéba | az amannak a kánájába mēnt a

- *Igēn és akkor ^{tēhát} hogy hogy jutottak el | ő | tēhát hogy hogy jutott el a tej a házhoz ahol | | készítették belőle valamit*

Úty köllött kimēnni kislányom ojan | kétkerekű de fēdērēs | taliga vót | úgy montuk taliga | útyhoGY fēdērēs vót | akkó arra a néty kána főfērt | oda előre

lábad | oszt akkó | úty hosztuk csacsivá [nevetés] | csacsi vót | rëndessen bë vót fogva | jó vót azon úni mer | há ojam mind ëty fëdëresën úté | akkó | sorba aki údba esëtt | akkó ot tëttük lë a gazdájának lëjattuk a tejet | akkó leginkáBB | mostan mivë | ha mink mëntünk érte | akkó mink vótunk a zutolsók azé hogy | a mi taligánká is köllöt | mëg a mi csacsinká is mindënnë | a mijenkë köllött | mikó | ëty hétig avvá | kó másik hétën mëg a másik gazda | mënt a zövëvë | oszt akkó hát így mëglëtt a tej akkó mikó persze | ëkesztük kislányom asztán | úgy vót mikó hazagyüttek | ide | akkó ^jis nagyon jó vót mer má akkó | ajjaj | nagyon sok legelő vót ithun | oszt akkó | tëlleg úgy vót hoty | szëgín jó ëdësanyám a két hold fõdet kislányom ojan nagy értéke vót akkó ja | gyapjúnak | de nem így vót mind mos hogy | bë së tuggyák csavarni kötni | úgy bë vót ojan szorosra mind ëty szárma [nevet] | csak hát nem akkora vót mind a szárma hanem | naty szorosra bë vót kötve | és nem ám | hogy valahova kidoptuk | hanem asztat ëgy rëndës fëszër alá bëraktuk kislányom | hogy as së nap në süsse së essó në érje | kó gyütt a vëvő árú lënrú valamóru gyüttek kislányom | mëgvëtték | akkó | a libákat mëg lehetët koppasztani ëgy néccé is | a mama két hold fõdet vëtt abba zëvbe ja | liba tollábù | mëg a birkának a gyapjújábù | asztat úgy ahogy lënyírták | a juhászok | összecsavarták | (x) tëlleg úcs csináták mind a szármát kislányom | íty hajtották | íty hajtották [mutatja] | asztán bë | csavarták | mikó végire értek akkó mëk | fontag belüle ojan ojan amit úgy bëcsavarták vele oszt alágyukták de gyap | abbù a gyapjúbù | hoty az (x) á úgy át hogy | (x) nem tom hova ë lehetëtt vóna dobni ojan szorossan át | oszt akkó hát tëlleg úgy vót hogy | én kezdettú fogva kislányom | születësemre én birkára születtem mer | a zën szëgíny apámnak az vót | akkó ém mëg nem vótam egisz hétëves | akkó ^jö mëkhalt | de anyuka asztán së hagy | ot fõ vele | mer azé hogy | abbù vót a haszon kislányom | it lënt mëk szabad vót a rét | nem úgy min mos kislányom | mëhetët liba kácsa | fircig ëgy disznó vót | fircig ëgy | jószág vót | de az | rëggë attunk nekük ënni | kevertünk moslékot mëgëtték | lëmëntek azok estélig estefelëjig | fõ së gyütt ëty së | sëmmi | akkó gyüttek ëttek mindëнки mënt a helire | nem hoGY híja lëtt vóna esetleg hát | annyi vót kislányom min | most a rossz embërek hogy | [nevetve] h ëmënt a gúnár a a szomszëdba értëd | akkó hoszta haza | monta Margit | it vót a gunarad | akkó vót mikó anyuka monta nëki Vica | it vót a të gunarad | it van | én nem érëk rá mer hát | jó van ugyë nálunk nem vót embë kislányom | mer a mama nem mënt sosë férhó a zën ëdësanyám | oszt akkó | de | soha kislányom ëty së ë nem veszëtt | oszt akkó | azé ëzëtük kislányom esztet | hogy mikó Bëográdba lëvittek két nagy dëzsa túrút | mëg ëty kissebbë | mëg mëg | mostunk is ki abbù gyapjúbù | osztan a |

Becsére | a S.-ékhó ēvittük oszt mēkfonyattuk kislányom | fonál lēd belūle amibū
| lēhetēt pulúvert vagy valamit kötni | kó vót ēgy nagyon szép fehér zsák | akkó
abba anyuka ēgy nem tom hán mer az oan strenglikbe vót mind ahogy most is csak
| vót szūrke is fehér is | asztat szēgin mama | úgy naggyábū lēvarta | mer fő
köllöt a vonatra anni kislányom mer | ennyit nem birt vinni | akkó én mēg a
bátya Jani | akkó ēgy biciglire két erő értēd [nevet] | nadrákszījakká fő vót
akasztva két nagy dēzsa tūrú de | akkó | zsírpapírok vótak ojan kemí^{ny} zsírpapír
nem vót ez a főljja | min most van kislán^{om} | zsírpap | mēk fehér szalvétává lē
köllött a nagyon kötni | hoty hát az rēn^dbe lēgyēn akkó | vót annak a dēzsának
fūle akkó | főlakasztottuk oda előre | akkó hátúra még a ēzēt | a mijacsudát | a
kizsdēzsát főtē | főtētük | közēpre a biciglire mēg a zēgy zsák fonalat | és a zén
ēdēs jó anyám mindēt eladott | oszt akkó hát | amit it nem lē | lēhetēt vót hogy
nem lēhetēt itt cukrot kapni | ecetēt nem lēhetēt kapni | ot mēg mindēt lēhetēt |
nem annyit hozot hogy | lakadalmazni lēhetēt | de annyit hozot amēnnyi köllött
| útyhogy mink hijánt nem szenvettünk kislányom | mer azē hoty | hogy mēnt a
pijacra | értēd | vót hogy mindēn szombaton mēntek Bēogrādba.

– *Igēn de hoty hogy is készült ez a tūró mielőtt | rátērünk másra tehát hoty
| hoty készült*

Hát ez a tūrú úty készūt kislányom | hogy ahogy íty sorba vót rakva | akkó eszt
úgy tartottuk hogy ez a legértebb lekpuhább | akkó ēty hatot | nagyot de
naagyok vótak az^o | asztat | má előre oan langyos vízbe beleraktuk | fi | finoman
kēssē mēkkapargattuk szépen mēgmostuk | lēraktuk ēGY tiszta asztára | hogy
asz tisztára sēmmi vizet nē kapjon | kó lēvagdostuk kislányom ojan vékon
szeletēkre mind a kēnyeret | értēd? | akkó | ēzē | ráraktuk ^a ēgy másik fehér
ruhára ¹asztat | azē vót az a párszárító úgy montuk oan naaty ko^s | arra | akkó
dēzsába sorba beleraktuk kislányom | kó kicsit mēkpērgettük aszt a vékon
szeletēket | asz tisztára teliraktuk kislányom | aznap anyuka kēnyeret sūtött | osz
mikó kiszette kēnyeret a kemēncébū kislányom | akkó | | nem avvá ruhává
mēntek Bēogrādba de lē köllöt akkó is zsírpapírrá hogy nēhogy valami piszo^k vagy
| úgy mind mikó sücc piskótát oszt íty főkel ē | vót rá eset mé^g | ha ēty kicsit
jobban teliēzētük | hogy a dēzsán ēty kicsit ki is fojt | ojan nagyon jó vót hogy |
hogy az főkelt | akkó persze | asz rēmbecsináta anyuka | az | hát mos
monygyuk rá | ēgy négy órakó na | bētette ja | (x) kemēncébe aszt a három
dēzsa tūrút a két legnagyobb dēzsává belūre | a kissebbē mēg oda szájába mer
hárommá bēfērt | | hát akkó asz kivette kislányom úgy éfél felē odá¹ig bēnt vót |
az úgy ēgybefoijt | úgy ēgybekötött kislányom | ojan vót mind a szivacs | értēd |
akkó asz^t másnap szépen | akkorra kihūt kislányom | délután négy órakó mēnt

Bëogrãdba vonat | ^akó ém mëg a Jani | segítettünk neki mindig kivinni | mer hát képzeld ë hogy | három dëzsa tûrû mëk fonál mëg mindën | de soha nem hoztak haza mëg ëgy morzsát së kislányom.

A b) hangfelvétel készítésének helye: Péterréve. Ideje: 2016. Gyűjtő: Szalma Judit
Adatközlő: K. É. (1948-ban született Péterrévén; iskolai végzettsége: általános iskola; foglalkozása: háztartásbeli)

Téma: szórakozási lehetőségek a valamikori Péterrévén

Lejegyezte: Szalma Judit

ÁTÍRÁS

- *Hát az első kérdésëm az lenne hogy a tē lánykorodban | milyen szórakozási lehetőségek szokások voltak itt Péter (x)*

Mikor ö | miután beféjezstem a nyolcadik osztájt | addig mink nem járhattunk szórakozni sëhova së | | utánna | | az vót a szokás it nálunk | Péterrévén | hogy | mindën hétën ëtyszer volt bál | az vasárnap este vót | nyóc órától tizënkét órájig | va'is | ëjfëlig | | aa | szórakozásunk i | hogy monygyam | ennyi vót a zegész | aa | | akkor az volt a szokás | hogy | ha elmëntünk monygyuk mindën vasárnap | az akikkë mink jóba vótunk vagy a mi társaságunk azok rëncërëssen jártak úgy a fiúk | és a lányok is | misëre | | a nagymisëre jártunk ami tisztól tizënegy órájig tartott | és mikor kijöttünk a nagymisëré az ëgy nagyon-nagyon szép szokás vót itten | | hogy | legaláb délig | a fiatalság sëtát a f | nagyuccán | | a köszpon^dba | | akkor körübelü oan délig sëtátunk | és akkó dére hazamëntünk | akkor mikor mëgebédöltünk utánna visszamëntünk akkó délután mëntünk cukrázdába | a barátnök | ugyë természetëssen mink mëg míg nem vót udvarló addig a barátnökkë cukrázdába jártunk | az

- *És csak | mielőt (xx) | monygyuk ez a | ez a korzózás ideje alat | tehát jellemző | tehát lehetëtt monygyuk beszélgetni | vagy*

Csak beszélgetni | főleg plëtykázni

- *De | úgy értëm hoty például f'úk és lányok*

Nem | délelött hacsak nem komoj udvarló vót | az nem jött oda | a délelött akkó csak | így vót | csak a lányok vótunk | összekapaszkottunk négyen | öten | ëgymás mellett | és akkó úty sëtátunk külön mëntek a fiúk | külön mëntek a lányok | ez vasárnap a nagymise után vót | délután má azé | oda | nem mëg délután së jöttek oda | akkó 'is lányok szerettünk magunk ëmënni | akkó it csak a

cukrázda vót | volt ëty szerp cukrázda | és ëgy magyar | nagyon finom | man készítették | oda szerettünk bëülni | mëg | abba zidőbe nálunk szabájossan (x) | | működött a mozi | és mindën m | szom | mindën vasárnap délután | öttöl | vót előadás | hétig fél hétig ameddig tartott | utánna pedig nyóc órakkó | és annyí¹an vótunk hogy vót hogy előtte | annyí¹an sokan jártunk mivel së televízió sëmmi mëg nem vót | mer én körübelü oan tizënhét éves vótam mikó a zelső televízió itt | Pécellón mëg | Péterrëvén mëgjelënt | és a moziba nagyon sokat mëntünk a délutání elő^adásra | vaty pedig a cukrázdába | összefogva lányokká | a a | | utánna h^a | hazamëntünk | mëgvacsorásztunk és asztán mëntünk bë ojan nyóc órára bë a a | színhászterëm vót it nálunk van nálunk Péterrëvén | de akkor mëg mozgathatók vótak a székék | és úgy vót a szórakozás hogy a szímpadon élő zene vót | az a zenekar | akik a lakodalmakat is végigmuzsikáták | azok muzsikáták fönt a szímpadon | a székéket mi raktuk szét | így ahogy bëmëntünk | a fiatalsák félrerakta a székéket | és asztán | ëty | padlózott úty tudom | ugyë? | padlózott ö ö színhászterëmbë és ot táncótunk | utánna ha vége vót mindig pontosan éfélkó vége vót | es csak mindën vasárnap vót | asztán egísz hétën töp szórakozás nekünk nem vót | mëg as se vód divat | hoty | hétkëznap találkozzunk | ha | má udvarló is vót | akkó mi¹után | | ha ëkezde¹tt udvaróni valaki | akkó az má^f máskëb mënt | mer akkó má avvã jártunk a táncra | | mëk | | hát az udvarló kísért haza | én tizennyolcat mikó bëtötöttem | aa | utánna rá ëgy | évre mer nem vótam tizënkilenc | amikó férhëz mëntem

- Igën csak mëg visszatërve tehát a | bálakra tehát hogy it mijen szokások voltak | ugyë itt

A szokás | az nagyon nagyon bëtartottuk mivel ^k nagyon | nagy része katolikus vallású | a falu | és | böjdbe | it nálunk soha nem vót | së zenekar së lakodalom | sëmmi | a böjtököt nagyon szigorújan bëtartottuk | mëg | a zën gyerëkejim | akik lëttek | mëg azokná is bëtartattuk velük.

- Igën | és elengették ëgyedül ide a | fijatalokat?

Nem | abba zidőbe nagyon divat vót a gardimama | vót akikkë jártak rëndszerëssen mindën vasárnap gardimama ot út | ök útek körbe ¹a színház | faláná | azokon a székékën amiket ëhortunk | ök ott útek beszégettek | mink fijatalok mëg ott | kösztük táncótunk | ënnëkëm annyira nem vót gardimama mer az én édesanyám mëg a barátnómé is nemigën járt | ök mëgbísztak bennünk mink ketten | ëtyfelé laktunk mink ketten mëntünk | de | nagyon sog gardimama ot vót | de | csak a lányokká járt természetësen | a fijúkká nem vótak gardimamák

- Ës a lányok várták | hoty fölkërjék őket?

Nagyon [nevet] | | nagyon | má addig | ameddig | | még mikó udvarló vót még akkó ¹is nagyon szerettünk | vótak ojan táncosok akikkè nagyon szerettünk táncóni | de azé az vót a szokás hogy má mikó tuttuk hogy éfél felé vége van | vége lëssz a | | táncnak | akkó má azé akinek udvarótak azok mind odamëntek a fiúk | azok kérték fő legutójjára

– *Tehát hoty korábban | mék hotyha udvarlója is volt a lánynak | táncolhatot mással is?*

Táncóhatott de csak | a | az vót a szokás hoty csak három z | számot táncót végiG | akkó a fíjú émënt fölkérte | mék ha udvarót is émënt | | nem táncót vele továbB | asztán | de a zutolsó az mindik ha má vót udvarló | az mindik csak a zudvarlójé vót | hozzátëgyem lekszëbb | idősak az vót | mikó nem vót udvarló és akkó végiktáncóhattunk a | akivë szerettünk | dee | | hát sz | én szërëncsés vótam mer az én | párom | aki má most párom | az nagyon szépen táncót és szerettem vele táncóni is | de az utolsó asz mindëнки má tuttuk ki kivë jár | az avvā táncót | és akkor | | hát hazakísérteg bennünket | ez vót a [szokás].

(Megjegyzés: az adatközlőnek külön megoldása van a habozás kifejezésére, az *a* hangot nyújtja meg.)

5. szöveg

A hangfelvétel készítésének helye: Völgypart. Ideje: 2014. Gyűjtő: Magó Attila
Adatközlő: S. S. (1931-ben született Völgypart környékén; iskolai végzettsége: általános iskola; foglalkozása: földműves)

Téma: a valamikori Völgypart település története

Lejegyezte: Magó Attila

ÁTÍRÁS

Ezërkilencszázharmincëgy március huszonkilencëdiken születtem, | itt a két szélmalomná a tanyán | és akkó Vögyre jártam iskolába | ugyë most Obornyacsa, (x) de a a valamikó | hoty híjják | a Monarhiⁱa ideje alatt Moholi Nagyvögy vót a neve | még a |

– *Mármint ennek a résznek ahol most vagyunk ...*

(xx) annak ez a mijenk Kétszélmalom |part, Kétszélmalom az vót a neve a mi településünknek, a VÖGY | asz mer úty hítuk, hogy a VÖGY, | asz két kilométerre van mihozzánk, oda jártam iskolába.

– *Tehát eszt a települést pedig úty hífták hogy Kétszélmalom.*

(x) Így van így van így van (xx).

– *Tehát akkor eszt a részt hífták Kétszélmalomnak ...*

Ígën (x) ki Partnak, ki Szélmalomnak mer ugyë Vögyparton elég magas | azé ¹is vót it két szélmalom há | Vögy mēk hát tiszta sár | ö fészék vót, dehát mindēn | ē ē nagyop település: Mohol, Pétërréve ē húszt kilométer, Szentamás harminc, de mēk Szentamáson túl is jöttek a kupēcok elék híres kupēc^{ok} vótak a túr¹jai¹ak. | De Ujvidékrú is gyütt ēGGY | nem is tudom, hát o¹an cifra szerb neve vót nēki, | a (x) itt vött el ēgy magya^r lánt, a | hentēs az is. | Akkó ¹a szabatkai fővásá¹lő vásár^{ol}ta föl a ö ö ēfelejtettem a nevit tehát most hirtelen (x) mer tudom a nevit | nēki | az vötte a lovakat. | Összeköttek nyóc-tíz-tizēnöt lovat | és ^{akkó} ēGGY ö | hajcsár, aki it lakott teh^{át} vót it kettő három is | asz főhajtotta Szabatkára | űket s asztán gyalog jött lē Szabatkáru | mēkfizette az öregeket | há¹ nem vót akkó még öreg | de ¹ēm má most tanákosztam vele ¹a hatvanas évege akkó má öreg vót.

– *Tehát ez a vögyi pijacok alkalmával (xx)*

Ez a vögyi pijac | a Topoja is húszt kilométer | ugyē Csantavér is húszt, | tehát a zösszes település | a Zēnta harminchárom ē ijen falu, aki hat-hétezēr lakosú vagy négy-öt ezer | az mind húszt-harminc kilométerre vót ide, | de gyüttek bē ebbe a sárfészégbe. | It keddēn mēkkezdődött a pijac, gyütt [torokköszörülés] gyütt ide rőfös kereskedő, | úgy hítuk (x) | mérték a ruhát rőfre, akkó nem méterre. | Akkó lakott it hentēs, vót it néty kocsma. Három ētyso | ēgy más mellet négy | ez mind mēgēlt | vót pék, | vót három bót, (x) | vót it csizmadija, vót itt | tehát ö mindēn kisiparos sütöge | hentēs itt is lakott ēty hentēs | sütögette is a hurkát, kóbászt (xx) topojai miskáru | Sz.-nak híták aa és csantavéri | azok mēg asz hiszēm hogy K. nevezetű^{ek} vótak azok is jártak | összehajtották a disznókat ki árúta | ki miskárotatott | de lovakat is űk heréték.

– *Elnézést, mit csináltak? / Ki árulta asz monta ki ..?*

A hát a hentēs árúta ja (xx) sütte-főszte (x) sütött a kóbászt-hurkát s ^{akkó} asz árúta jis mēk hát húst is ugyē. | (*ühüm*) A mondom ^{akkó} járt | tak ide még | hotyhíják | (x) a miskárolók. Sz.-nak híták a topojait, K.-nak a ö ö csantavérit. | ^{akkó} gyüttek, összehajtották a disznókat, (x) minygyá a házná mēkfokták, mind a kettőnek vót fogója, ki | miskároták, osz^t hajtották űket haza. Ez a pallagi disznajink vótak | ugyē kint örösztü^k a zúton tallón űket. (xx)

– *Mit jelēnt az a miskárolás?*

Hát ē ē i | ivartalanították a nyösténydisznókat.

– *Értēm.*

Kivákták a zódalát, kivették neki ja ö ö | aszt a petét, | és akkó összevarták, békenték kenyőccsè, hogy a | nē ke | lejjék a méhék és (és xx) a lovakat is kiheréték, aszt ijen bottā | valamit csináltak, cserepcsíknak híták (xx)

– Cserepcsík..

Igēn, | úgy híták régēn, aszt amit rátettek a lónak ö | ö a heréjit mikó lévákták a zerre, hogy ē ne vérēzzēn.

– És mit gondol, miért volt ijen népszērű a völgyi pijac?

Hát ö ö azē mer húsz-harminc kilométērre mindēn (xx) s akkó onnēn a tanyavilág (x)

– S ez volt a tanyavilág közepe ez volt (xx)

Ez vót a közepe a tanyavilágnak, | it lehetēt disznót venni, itt lehet ökröt, tēnet, birkát, kecskét, disznót, hízót, | it mindēt lehetēt venni, ami négy lába van. Lovat (x) mindēt a lovakat is a amik má kiöregettek lovakat is mondom a szabatkaji | hát most hirtelen nem jut a zeszembe de nagyon tudom a nevit neki bunyēvác vót a zöreg | és akkó összekötték a lovakat ^{ugyē} hogy nē a zegész út mikó vót tizēnöt-hat ló hanem a ö zelső lovaknak a | amellikēn út a (x) | nem cēnzár hanem há^t minek is hítuk | az vitte föl | a farkukhò kötték emennek a kötőfékit | a hátsó alagzatnak és akkó tizēnöt-húsz (x)

– A kötőfék?

A kötőfékjit.

– Az az az mi?

Hát a nyakán a fejīn van a kötél avvā kötik a jászolhó | (x) az a az a tököfék | akkó asz^t kötték a ēzé | farkáhó a zelső négy-öt lónak a hátsó négy-öt lójét ugyē mert nem lehet ojan szélēssen | nem birt vóna az az ēggy embēr ö ö kormányozni aszt a tizēnöt lovat. | De így birta a zelső négyet-ötöt és akkó utánna mēgin négy-öt^{nek}. (hmm) | S akkó így ity hajtotta fő Szabatkára és akkó asztán gyalog gyütt Szabatkárú haza | szörin hotyhíjákót lovagót Szabatkájig. (hmm)

– És egyébként a Kétszélmalom településēn vagy a Völgyes nevű településēn volt több lakos? (xx) Mit saccol, mit saccol hány lakosa volt Völgyesnek?

Hát körübelű, körübelű ētyforma | vót a mind | mēg a hoty híják (Völgyes) | körübelű. | Hát lehet a Völgyön töb vót valamivē.

– Mēnnyi/(x)?

Hát (x) | ēty sor ház, ott lehetēt ēty húsz ház ha vót | mindet tudom (xx) mindet fő tunnám soróni a nevüket | mondom | néty kocsmá, ö ö | két-három bót, ö három kocsmá ēgymás mellett, mēg ēty szembe vót. Szövetkēzetē.

– Akkor lēhett it (xx) ēty száz lakos, vagy mēnnyi? Éty százan lēhettek?

Hát akkó még | ugyē | nyóc-tís család vót (értēm xx) (xx) a fíjatalok a zöregēkné vótak mer az az járta abba a mi időnkbe, hogy a | még el nem kötösztek, addig a szülők vótak a valakik. (igēn) | Úgy a tanyán is. | Mindēnütt úgy vót. Ugyē nálunk is apám mikó mēgnősüt, akkó (x) öregapám mēg öreganyám mēg ēgy évik kin^t laktak vaty kettőjig, mer akkó az vót a divat, hoty ha (x) fíja mēgnősüt (x) kicsit tēhetősseb vót valamennyi föld | akkó a zöregēk | nek vót Mohojon ház, | akkó ēvitték haza űket, horták bē nekik a komēncijót, és akkó a fíjatal pár élt a tanyán, és ^{ak}kó az gazdá^lkodott. Ez vót a szokás körű a hotyhíjjákon. Há.

– *Tud-ē valami érdekēs anēgdotát, törtēnetēt valamejik Vőgyi (x)?*

Hát (x). | Vőgyrű most hirtelen (x) nem de | nagyon érdekēs, mer' a zēggyik szélmalom, az N. építette ezērnyócszáz valahányba, a másikat P. Gábor | bunyēvác, it nősüt mēg, szabatkai (x)

– *Nēmēt a neve vagy nēmet nemzetisége?*

N. a neve. A csúfneve Husáng vót. ē | A Vőgyparton lakott, hogy mennyi főggye vót, vagy hogy lehetett akkó. Innēn a szélmalomtű odájig vót neki a Vőgyig | földēkēn körösztü úttya amivē kocsiva horta ide^la gabonát, | vót neki sok főggye és akkó cseréte mikó fűjt a szél akkó kízített | mind a két malom csináta ja búzalisztēt is | ugyē hát az ojan vót ēty kicsit barna | de azē vót pitlik | pitlégősnek híták a nyócaslisztēt mēg a kēnyérlisztēt.

– *Hoty hífták, elmondaná még ^{ētyiszér}?*

Hát (pik /) hát de most éppen nem tom | piklis liszt (piklis) igēn piklis | az a most vörösnek híjuk (x) a malom ugyē a szélmalom ő ő kövön daráták, más minősígű vót az (persze) | és akkó, ugyē a szoltírozó, az a szēdi (x) a zapróbbat ki. | (xx) Asz hasznátuk a csíramáléba abba a zidőbe. | Ritka tanyán, ahun nem csinátak télēn csíramálét. | Búzát mēkcsírasztatták, lēdaráták húzsdarálóvā, kinyomkották (xx) és a levit evvē ja (x) ezēvē mēkkeverték (x) mēkkeverték evve a piklislisztē, | (értēm) akkó bētették, mēksűve hejj de szerettük, alig vártuk, hogy öreganyám csinájjon. [nevetés] (xx) | És édēs vót mēg nagyon jó vót.

– *És mījen érdekēs törtēnetēt tud valamījen szeméjről?*

Ja hát | a... ēzé. Ezēkrű a P.-okrű. Hát van ēty húsZ | de ēgy legérdekēsēbbet nem ēpp a legérdekēsēb | de hát ő ő | három férfi (x) három nő so | (x) nő vót. Ugyē a lányok férhő mēntek a zöregēk mēkhaltak. | A (x) malomba a legőregeB testvér a Imre bácsi, a második vót | a Zandrás, a Zistván az korán ēhalálozott. Ők vótak ketten. Hát azok úgy éltek embēr, hogy a a zágyon űk főnt vótak, a disznók alattuk. Hát borzasztó [nevetés] | Kötēllē vót körűkötve. Na mindēGY. Mikó ja Zimre bácsi kezēte píz, mer a Zandrás bácsi iszákos vót. Ēmēnt ugyē a ő VőGY felē a zelső szomszéd a kocsma vót (x) Alekszandaré vót | Sándor bácsinak hítuk. | Ēmēnt oda, ugyē azelőtt a ēgy Jugoszlávi^lőba vót ő ő Grűjő rēndőr | úty hítuk

még a Gyura rendőr. B. Gyura vót a | izének nem jut eszembe a neve | És akkó
ugyë azokã lehetët, ismerték ki kicsoda, (x) it laktak. | Grujó bácsi itt is született,
a Bogáromi (x) úty kerüt ide ki de még nem vót rendőr má akkó jugoszláv időbe |
Na oszt magyar időbe idetelepítettek Gunarazsba ö ö magyar csëndöröket, | és
azok biciglivë mëntek szét, szétnézni. | A mohojiak még lóháton, | itt a malmon
ērű Szentamási útnak híjuk, ot vót a határ, a lovasok odájig gyüttek a bicigli^x. |
No ^jés akkó ugyë mēgérkēszték | hát de nem lehetët hajtani a gyalogúton mer
görögdinnyének hítuk aszt a tüsköt kiszúrta röktön a biciglit [nevetés] hát a porba
(xx) | ugyë bēmēntek a kocsmába, lērakták a biciglit, | vót ēty K. nevű, hát asz^{ha}
mēglátták, má szökött a nép, mer az biztos valakit mēkpofozott, nagyon |
szeretēt pofoszkonni. | Hát a mi Andrász bátyánk mikó ezek bēgyünnek: Hát vitéz
urak mēgérkēszték? Hát ebbe a melegbe mi járadba vannak? [nevetés] Há melegük
van, mer azok tūrüggették a hogyhíjjákot? | Gyűjjön csak ki! monygya | maga
ugyë nem tutták Andrász bácsit. | Kigyütt, ^{oszt} ahánszó pofonvákta mindég elesett.
| De mēkpofozta kēgyetlenű. | No ugyë (x) nem | pofontú nem lēt csak úgy
mēgdagatt a szēme, a zarca. | Főkēt, porója magát: Ē, a zannyuk ēre āra,
szencsígit, hát ez nem a Gyura rendőr még a Grújó. | [nevetés] Ēballagott haza,
a | ēggyik lány it lakott a | ö Ó. Pistának nagyon viccēs embēr vót | mēkhallotta.
| Másnap tētt ēty kis kukuricát, hogy köll a csirkéknek daráni, hát ugyë esz
seggűt a sógor, hogy nē lássa, és akkó | ez még elébe kerüt: Hát mi van veled
András, hát mé forgacc tē sógorodnak hátat? | ^{Akk}ó mēglássa: | Hoj, sógor, hát
hova, mire vetemētē | aszonygya | [érthetetlen, valószínűleg személynevet
említ] kirabótad a mēhéjeit? [nevetés]

- *Ēs mit gondol, mijért van asz, hogy Vőgy már praktikussan kihalt /
mert hát mondhattuk eszt, nincs ott sēnki / Part még azért még
vannak it lakók. (Van, van, van) Mit gondol, mi ^jennek az oka, hogy
ēggyik település...*

Hát ennek a zoka aZ, | hogy mēkszűntek a pijacok. | És akkó ugyë...

- *De mijért szűntek még a Vőgyi pijacok?*

Hát ö ö | úgy monygyák ugyë, hogy főszabadulás | nem tom én, hogy asz
főszabadulás vót mi vót | ugyë negyvennégybe | és akkó utánna | mit tom én |
nyóc-tíz-tizēnöt éve | de má nem tudom | akkó ugyë mēktiltották. | Szövetkēzet
mēgvētte disznókat, | szövetkēzet mēgvētte tojást | mit tom én | tēhát

- *Mindēn álami kézbe szorūt*

Mindēn álami. | Az vētte, akkó mi csinájjonak árvájim, | hova gyűj^{jön} mikó nem
bir venni sē lovat, sē | értēd | (értēm) nem hajtották össze a disznókat sē miskár^{óni}
| tēhát mēkhalt a zélet (xx) | Lassan a zōregék kihaltak, még ēhürçókottak.

– *Értëm. És ezék a nagy pijacok, amikről beszélünk, esz hányba voltak?*

Hát (x) mikó kezdettek má ém mikó a zeszëm tuttam, jártam a lë a ziskolába, akkó má naty pijacok vótak.

– *Tehát jóval elötte (xx)*

Hát | persze, persze. És | hát mondom abba ja | hatvanvalahámba | vezették azé bë, apszolüt, hogy hát hiába gyütt (x) ö ö

– *Tehát hatvanvalahányba mëg / kezdët mëkszünni ez a Vögyi pijac.*

Hát igën. (ühüm)

– *Tehát akkor nem (x) / amikor hatalomváltás volt, azért nem röktön szüüt mëg a pijac.*

Nem, nem, nem

– *Ëggy idejig mëg müködött..*

Tíz-tizenöt évre kezdett (xx) | akkó | | (x) és akkó akik ide it laktak, it marattak, aki nem vót kereskëdó, | mit tudom én | ugyë a kocsmáros is kimënt, ëgy Gunarazsba, ëggy ëmënt Mohojra, mer há nem vót vendëg. | Teh^{át} széthúzódott a | hoty híjják

– *Mikor költözött onnan el az utolsó embër?*

Hát | ëggy öt éve?

– *Öt éve. Tëhát kétezërkilendzben kábë, most kétezërtizennëgy van.*

Hát úgy valahogy.

– *Értëm. Sanyi bácsi, nagyon szépen köszönöm.*

Há nincs mit.

(Megjegyzés: az adatközlő a habozás kifejezésére az ö mellett az ë hangot is használja, valamint helyenként az é>ö váltás tapasztalható: pl. *ërtëd.*)

6. szöveg

Az a) hangfelvétel készítésének helye: Egyházaskér. Ideje: 2016. Gyűjtő: Nagy Krisztina.

Adatközlő: K. E. (1940-ben született Törökkanizsán; iskolai végzettsége: általános iskola; foglalkozása: nyugdíjas)

Téma: népi gyógyászat

Lejegyezte: Nagy Krisztina

ÁTÍRÁS

– *Jó napot Eszti néni!*

Jó napot.

- *Mesélne nekem arról, hogy hogyan gyógyítottak régén amikor még ő / ő nem volt ennyi orvosság a maga gyermekkorába?*

Hát akkó | ha beteg vót a gyerök | a torca fájt kamilla tēja | mög ezökkē gyógyítottak | akkó asz monták hoty fülisträngja | akkó | így i¹en türüközövé vagy valamivē így mökhúszták patkára fölátak főhúszták | akkó az ottan kifakatt oszt mög'gyógyút | ami mög'gyógyút, aki nem az mög | akkó^r a sok gyerök csak úgy marattak | aki az | legegésségöseb vót mē nem vót...

- *Ő ő a gyomorfájásra ő mije / (x) orvosság volt?*

Ide figyēi | szódapor | beletöttük vízbe | ety kis ecetöt mög ety kávéskanal szóda | bikarbónát | eszt összekevertük | oszt asz mögittük mögbüföktetött | oszt vaty kihánytuk | vaty pedig az műköttette a gyomrot | mer hát nem | vót it orvos | mög akkó még nem mönt mindönki az orvoshon csak ha nagyon nagyon nagy bajok vótak | akkó íty gyógyított | mök tyúkhúsleves | ez vót a gyótyyszer | tyúkhúsleves | mök kamillatēja | vizes borogatás evvē gyógyított | ev vót a gyógyító | más nem | ha valaki mökfázott | akkó kamillatēja | szöllövessző | dióhaj | tēja | ezökbü tēját.

- *Aszt hallottam, hogy a vöröshagyma is...*

Mög vöröshajma tēja | igen | ezöket mindet hasznáták köhögés ellen | eZ íty monták | de eZ valóság is vót.

- *(x) És a fokhagyma ugyē a legerőssebb (igēn) | ellenszer, mindēn betegség ellen szinte. És mije ő ő betekségēkre alkalmazták eszt régén, vagy mije gyótynövényēket tudna még emliteni, ami emellet nagyon fontos?*

Hát | más gyótynövény itten nem nagyon a faluba | nem is mertük | me nem ismertük | csak eszt amit én fősorótam | mer mindig attú fētünk valamikó | mög a szülejinck is | hotyha aszt a gyótyfüvet lēvöszöd | osz ha az nem jó | mérgezött | akkó baj lössz | és nem hasznátuk | mézet asz hasznátunk még | ez jó vót | méz | möG ha valaki mostan lē¹esött valahunnan | vagy véraláfutás vót | akkó vót pijóca | vagy pedig | ^a borbé | úgy monták hoty köpülik | mögvákta és oan poharat rátött arra a hejre | hogy az gyűjön ki és az kisz | kigyütt az a vér | oszt néha még több is mint ahoty köllött | és asztán vérszögényök löttek a zembörök | ijjesmit is csinátak | mer buták vagy tudatlanok | vagy nem tudom | ez íGY történtek dógok.

- *És a ficamokra tunna valamit mondani, valami borogatást vagy...*

Āra montam mán az este ^jis | borovtblētta | ez vót a legjobb gyóty | de ha nem vót ithon véletlenül | mer it patika nem vót | ebbe ja kis faluba | akkó ecetös

ruhávā | gyöngce acetős ruhávā bekötöttük tetejire szárazat | és aj is nagyon jó vót | mer asz húsztá lē a daganatot | vót itt oan idősseb bácsika | akkó azok hejre rakták | de asztán | ^ahogy az bedagatt akkó evvē | még nem jutottunk ah^{hon} a borovtablēttáhon | még vót mikó nem is jutottunk | hanem evvè az acetős ruhávā | ez nagyon jó | a lászta is lēviszi mög a daganatot lēhúzza | én esz^t még az én fíjammá is mikó lázas vót | még eszt én alkalmaztam | acetős ruhát szépen | hát ēty kicsit kellemetlen a szaga | asztán száraz ruhávā | de ez nagyon jó bevát mindig | mē az acet húsztá lē | csak fejre nem szabad vót | ha lázas vótá csak a lábura | mög a kezét lē | kenyni | a lábára mög így ruhát rátōnni | ez minygyá lēhúsztá a lászta | eszt még én is íty hasznátam | nemcsak a szülejnk | a zén családomra.

A b) hangfelvétel készítésének helye: Egyházaskér. Ideje: 2016. Gyűjtő: Nagy Krisztina.

Adatközlő: B. Á. (1957-ben született Egyházaskéren; iskolai végzettsége: általános iskola; foglalkozása: nyugdíjas)

Téma: disznóvágás

Lejegyezte: Nagy Krisztina

ÁTÍRÁS

– *Jó napot Árpád!*

Jó napot kívánok.

– *Tu^dna nekem mesélni arról hogyan / indult ēty hagyományos disznóvágás napja / a gyerekkorába?*

Hát igēn | valamikō régōn | | ugyē összejōttek az időssek a csoládok két csolád három csolád | összejōttek hajnalba | összejōttek és akkor hát ugyē hát a disznóvágás valamikō^r az ú^m működō^t | hogy a disznóvágás ugyē ō ō naty társaság | mindig naty társaság^g vō^t | hajnalba kezdōdō^t | ēggy ēgy ēgy jó kis pálinkávā indút a dolog | mire kiviratt | ugyē viradáskō kimōntek mēgnészték mōgnészték a a a | vāgni valót a disznót | hát a sógor koma jóbarát a böllér hát ugyē | hát kihúszták kihúszták a zōlbū mō^ktörtént a a disznóólés | | persze persze mindēn ēkészítve hát utánna mēgint ēgy-ēgy pálinkávā esztet mōk köllött ünneponi | mōk köllött locsoni | ugyē hát majd asztán a szalmát ugyē ēkészíteni mindōn szalmávā pōrkōtek | sōt ēty kis tűz is vót csináva | külön | ēty kis tűz ami nekünk a gyerekkōknek | vō^t készítve ami nekünk az vō^t a dōgunk ugyē hogy aszt a kis tüzet

mindig | mindig éledbe tartani | mer hoty hát ha nekik köllöt ęty kis láng mindön
akkó | ^{ugyē} elégött a szalma a disznón amit ráraktak akkor aszt a ha újra köllöt láng
^{akó} a kis tüzrű vėllávā vötték újragyújtani mög mindön ^{te}hát a gyerököknek mögvót
a munkájuk | | na mikó ezök mindön mindön | mikó ez męgvót a pörkölés
mindönⁿ félig-meddig vót mög a pörkölés | mer akkó akkó jöttek ęgy ijen ő ő |
ijen nagy vasak amiket ugyē szintén a tűzbe melegítettek hát ő ő | nem tudom
mögmondani mirű kapták a nevet | de szımovity vasnak neveszték | azokat a
vasakat főhevítették és azokā sütögették ugyē aszt a részt ahol a láng nem érte jē |
nem tutta möksütni a bőrit nęki mindön tehát a sonkák alat^t (x) mindön sütögették
| szımovity vas | hát ő ő | ez vót | ennek neveszték | akkó de máji napig nem
tudom hogy mért | mirű kapta eszt a nevet | na ^jés akó na ^jés akó utánna mikó ez
mögvtó akkó persze a disznót asz^tat mosni köllött mög mindön | persze mink
gyerökök hát ojanok vótunk hoty hát a a | disznónak általába ęveszött a füle |
mer ugyē ha a fület asztat ugyē szépen mög vót süve hát | lęlopkottuk kęssē
lędarabogattuk ęlopkottuk | majd a farkát is persze a farkát is | hát há hogynę hát
az a vékony kis vége neki szépen mög van süve | na de na de később rágyütték
ugyē a zidőssek oszt akkó hát asz nem lehetöt úgy | nem hatyták annyiba | és akó
hát fokták oszt akó mögpörköve akkó a malac farkát ugyē hát visszagyukták |
visszafordították oszt^t begyukták ugyē há má magyarú mondva a a a fenekibe | a
disznónak | má akkó mán a gyeröknek nem köllöt | mikó má látta hogy az
micsoda hát nem köllöt | há^t ezök ezök így möntek mög persze utánna asztán
fojtatódott a munka ugyē a zembörök mindig ęty kicsikét mękpálinkásztak | | (x)
persze fojtatódott ugyē a a bontása a disznónak mindönⁿ | azzā csináták ugyē (x)
röktön lęvęnni a fejét torka ajját | persze a zasszonyoknak röktön köllöt a torka
ajját | as sütni a röggelit készíteni a vért ugyē fő löt véve | aszt^{at} sok
vöröshagymávā a sūt vér torka ajja | a májat mikó máⁿ fő van bontva persze a
májnak ęgy részit a zasszonyok főszelték | akkó csináták aszt ijen hájas ő ő
burkoladba ^jis csináták ojat is csináták | de általába ijen szaftossan mőkcsináták a
máját is | az vót a röggelit | | majd utána ugyē persze persze a munka ugyē halatt
előre mindön ugyē (xx) a sonkákat a szalonnát aszt okvetlenül persze a
szalonnát ugyē valamikó nagyon köllöt | a szalonna h^o azok a szép szalonná |
szép darabokat kiszelték kiváktak ugyē azok möntek a szózóba | a sonkák a szózóba
| a karajt is ęgy részit a szózóba | valamit mők hát ugyē persze füstöni (x) füstöni
a szózóba | füstöni valamit mők hát összeszelték akkó nem vót męjhűtő | | abba a
zidőbe akkó azokat lęsütötték | lę vót sūtve és akkó főró zsırba táróták ugyē |
mer asz bármikó elővötted akó az mindig fris vót | finom vót fris vót | | (x) csak
fő köllöt melegíteni | no persze persze úgy ^{ahogy} a munkák ahogy möntek ugyē a

daráthús mindön akó akó hát a zasszonyok ugyē a röggei után készítették hát má nem ebéd vót készítve az mán inkább vacsora vót | az mán inkább vacsora mer akkó má mög vót ugyē hát a a a | hurkatótés kásás hurka kòlbász | májas hurka | persze akkó gyüttek gyüt még ēgy ugyē a a a | gömböc ahogy monygyuk gömböc a varslí a gömböc | hát it hát it vót ugyē a gyomor asz kitakarítva szépen az a gömböc | de még az mellet még ugyē ha nagyob vót a jószág (x) mindön akó vót anyag akkó csinátunk még ēty kisebb gömböcöt is amit a kis pál annyát || takarították ki de az is ēgy ojan szép nagy része neki a a a | bél véginé ugyē mint min^t a gyomor | az is mög vót tóttve | persze hogy az nagyon finom vót mindön ugyē hát ez a varslí || majd utánna ugyē há vót aki | persze há^t hát magyarú hát így nem tudom máskéb mondani de a hútyhójagot ugyē | asztat aszt is kitakarították | és akó hát asz van amikó van amikó ő főtötték kolbászhuúsā füstöték (x) nagyon nagyon finom dolog az is úgyis nagyon jó | hát de vaⁿ amikó a gyerököknek ugyē főfűjták ki lød dógozva nyútva meleg vízzē kinyútani minné nagyob lēgyēn | és akó és akó főfűjva és labda labda lēd belülle hát avvā labdásztunk ijen is ijen is vót | útyhogy hát eZ | na majd ugyē persze hogy ēhalatt a zidó ugyē este má mindēn a hurka kóbás sütés | este ugyē a paprikás asz^t nē is haggyuk ki | persze hogy hát (x) nagyon zsíros gyönyörű nagyon zsíros disznótoros paprikás | mer ugyē mán este mán a zembörök a zsírossággā tele vannak | útyhogy hát a a a vacsoránā ugyē paprikás szárma | sőt asztān a leG | lekfinomab része vót ugyē nekünk gyerököknek hogy akkó csináták a zasszonyok mindig a hájas kiflit | az|va a friss hájjā mindēn oⁿan gyönyörű hájas kifliket tultak sütni hogy asz hogy asz fogalom | úty h^{ogy} hát ez vót nekünk gyerököknek főleg | hát persze utánna ugyē mõntek (x) a szalonnák a szalonnák a a csülkők a sonkák amiket lēszttek mind^{ön} a szóba | há persze hát a szalonnát asztat néty hétig sószták | a nagyop sonkákknak hat hétig vót a szóba | utánna kerútek füstölöre || de persze közbe kihatytuk ugyē | közbe kihatyunk (x) ēgy részt | itt amikó ugyē hát az abálót ugyē hát a nagy vasüzsdbē hát persze hát hát a vasüzsdbē ugyē hát abba fõsztük a fejet | a belsõségeket | ugyē benne vót a mája a vesék a lépe mindēn mindēn benne vót | és na jēs as csak válogatni utána persze hát (x) abbū lēttek ezök a ezök a disznó | disznóságok csināvā magyarú ugyē a disznóságok ugyē úgy a varslí úgy a májas úgy a úgy a kásás hurka || esz^{tet} gyönyörű nagy vasüzsdbē persze mikor ez mindön készen vót ki lõt szõdve | mindēn ugyē a zabalét nem doptuk ē | a zabalé az nem vót ēdobva mer ugyē utánⁿa ezēket a hurkákát ezēket a varslíkat ezōket ki köllöt újrū abáni | mert azok a nyersz bõrök ugyē úgy a gyomor mindön | azok a mők kölöt hogy főjjenek me különbēn nem lehetõ vóna táróni füstõni | na majd mikó ez mindön mögvót |

utánna persze addig a zembörög dógosztak akó a szalonna ami zsírnak való szalonna vót fődarabóták ętyforma szép kis kockákra | vaty ki hoty szerette | csíkokra | vaty kockákra | utána indút ugyë a sütés | a zsírsütés | finom finom töpörtyű lęd belülle | mindęn | szép zsírt bődömbe táróva útyhoty | hát a disznóvágás ugyë ugyë nagyon soká | nem hoty soká | de persze hoty sosë sosë nem tart sokájig | így monygyák mer ugyë hajnalba kezdődik késő este néha még az éjszakába fejeződik | mer a zesti vacsora után | ugyë mer az má vacsora | akkó akó még jön ęty kis borozás ęty kis pálinkázás jó vacsora borozás kártyázás a zasszonyok persze | ők végezük a dógukat ők mosogatnak takarítanak az a sok zsíros dolog utáⁿ | hát | íty történik ęgy disznóvágás.

(Megjegyzés: a szöveg első mondatában a *család* szó *a* hangja jóval zártabb a köznyelvinél, ezért itt *o*-t rögzítettünk.)

7. szöveg

A hangfelvétel készítésének helye: Kupuszina. Ideje: 2012. Gyűjtő: Bíró Tímea
Adatközlő: B. M. (1940-ben született Kupuszinán; iskolai végzettsége: általános iskola; foglalkozása: háztartásbeli)

Téma: kertészkedés, piacozás, lakodalom

Lejegyezte: Bíró Tímea

ÁTÍRÁS

No, én a párászti munkābā születtem a nātyszülejim is, | a dédiszülejim is, minnyājān párásztoz vóták. | Én erre emlékszék visszā, ezęrkilęcnszāznegyvembe születtem, mindęnt kézzę iltettek. | MęG szāntották lovākkā, vóták nękik lovājik, és āvā kęlęt szāntāni, męg mindęnt kápāták. Męg męg én is mindęnt kápātām, amit kęllętt. | Kęzzę itették a āpróhajmāt is, męk kęzzę męg iltettink kukoricāt is. (x) | A kápātuk a krumplināk ki, de a lovākkā¹ is szāntottāk a földet, és ākkó āszt is úgy itették a | eke utān, a lovāk szāntották, osz eke utān. Pārāsztkocsik vóták, (x) ojan fākerek¹ek és cs^v vót rājta. Ojan kocsikon jārtunk. Gumikerek¹ kocsik nem vóták. | Útyhogy mindęnt kęzzę kęllętt iltetni is, męg kápāni is, útyhogy nem vót permet, nem vót trāktor, (x) a lovākkā szāntották is a szülejink, męg męg mink is mā | úgy szāntottunk. Mos mā vānnāk trāktorok, de ugyę, mosmā ęty kicsit kęnnyebb a munkā. | | Bāromfi¹ is vót, tehęn is vót, lovāk vóták, mondom, bornyúk is vóták, mālācok is vóták, libāink is vóták, kácsāk is vóták, | tyúkok, pujkā, útyhogy bāromfi vót mindęg a hāznā. Vót mit lęvāgni a | ętelbe, útyhoty kęllętt mágunknāk

méktermelni ásztát. | Kukoricá vót mindig béven, | ez á hāznā mindēn vót, ámit kellett, mer mindēnt mágunk még | termeltink, kézzē kellett mindēnt beítetni még mékkāpāni. | Nem vót permet, hogy bepermetítink vóna, hogy kēnyeb lēgyēn á gáz, de mindēnt mēk kellett kāpāni. Á szūlejim is úgy montāk, még á dédiszūlejim is úgy montāk, hogy mindēnt ázelēt is, de mā mink is úgy dógosztunk, de mos mā kēnyeb mā, idéseb vágyok, de kēnyeb mos mā, mer ázé ēty kicsit á traktor segít, száporābbān mén. | Férfijak szāntottāk, á ásszonyok még mēntink, osz kāpātunk, de még gyomlāni is kellett ászt á ápróhājmāt, még á zéccsig, répāt, ászt nem lehetēt nátykāpāvā, ászt mēk kellett kiskāpācskāvā gyomlāni, még á kezinkē mindēn gāzāt kiszēnni, de még áaszt á ápróhājmāt, áaszt még ēggyenkint kellett kiszēnni, nem is lehetēt, hogy márēkszāmra szēggyik. Mos mā áhhó is vānnāk gépezetēk, de ákkó ēggyenkint kellett kiszēnni. | Á krumplit is mind kāpātuk ki, osz úgy szēttik ēssze. | Á kukoricāt áaszt mind kézzē szēttik lē. | Á csípēlőgépeket is á embērēk kāsātāk, á buzāt lēkāsātāk, oszt nekink kellett ásszonyoknāk föl köllöt márkóni. | Szēpen mind kēvékbe bekētēzni, | ákkó kocsirá ráktāk embērēk ā kīviket, oszt úgy ēsszeráktāk náty kázālbā, ákkó á csípēlőgépek odāmēntek, oszt sorbā lēcsípē | kicsípēték á buzāt. Úty kellett zsākogbā. | Ákkó á embērēk áaszt főráktāk á kocsirá, osz vitték házā. De párásztkocsikvā jārtunk á pijācrā is, | oszt mindig ákkó ojān nágy dēszkāt kērēszti tētek á kocsirá, | oszt á párādicsomot áaszt nem lehetēt ugyē ēgymāsrā rákni, mer ēsszenyomóttāk, hānēm ákkó ojān nágy dēszkākrā rārāktāk á kosārākāt, osz árrā ráktuk á párādicsomot, osz úgy vittik á pijācrā elānni, hoty kāpjunk pēszt is.

– *És hova mēntek pijācrā? Mejik piācrā?*

Leginkābb mink itt kēzē vágyunk á Zomborhó, még á Ápātinhó. | Erre ¹á két pijācrā jārtunk leginkābb. | Éty pārszó vótunk á Zāgrēbbā is, odā vāgonyon ákkó még rákottunk, úgy bepākótunk vāgonybā, osz úgy mēntünk á pijācrā. [zaj] | Eszēkre is jārtunk, oda, mā ákkó mā vót áutónk, vēttink áutót, és osz ákkó mā odā áutóvā mēntink. | Ákkó áz mā kēnyeb vót, de ide Zomborbā még Ápātimbā ide á lovākāt befogtuk, osz¹ kocsin mēntink, mer ákkó még nem vót áutónk.

Lākodālom | rú szóló lēssz. | Á régēn á kēnyerkēt á hāznā gyúrtāk | be, úgy (x) dāgāsztottuk (x). Korān emēntünk, hārom órākkó. | És ákkó á [zaj] tēsztāt bepākótāk, osz vitték á pékhé, úGY | (x) ábroszogbā. Ákkó á pék sitētte. Ákkó á kālācsot áaszt is úgy csinātāk, kovāszótāk othun, osz¹ ákkó áaszt is úgy vitték á pékhé, á pék mēksitētte, mer sok kellett. | Nem vót elég kēvēs, mer nágy lākodālom vót. Mikó nágy lākodālom vót, hāromszās szemējēs, ákkó vót tīsztizenkēt ojān jó nágy ábrozbā becsomāgót kēnyér is, | kēnyértēsztā, még kālācsstēsztā ¹is. Ákkó á pék, ákkó áaszt othun nem lehetēt mēksitni, áaszt vittik á pékhé, úgy ásszonyok, | oszt á pék mēksitētte. | De még régebben ákkó ojāⁿ

kissebbek vóták a lákodálmák, nem vót ojan náty szeméjés, ákkó othun is tártották a lákodálmát, útyhogy kihurcókották a szobāgbú, osz othun tāncóták, mēg vóták zenészék. | De mos mā, mā ēty kicsit késēbben ákkó mā vānnák termēk, mos mā úgy termēkbe vóták a lákodálmák. | Mostān a pékné lehet szépen mēgrēndēni a kēnyeret is, mēg a kālācsot is, nem ké gyúrni a āsszonyoknāk. Mer ojan korān kēllēt rēggē fēkēni, két órákkó, mēk hārom órákkó. | Mer vót, hogy ēgy nāp két lákodáalom is vót. | Két lákodáalom is vót, osz ákkó a pék nem vót ijen sok pék, csak kettő a fālubā, ákkó nāgyon korān kēllēt fēkēni a elséknek, hogy a māsodikāk is jussānāk bē a sorbā. | Mer mēk kēllēt sīni elēbb a kēnyérnek, utānnā a kālācsnāk. | Hāt ákkó (x) vót, hogy hārom nāp is eltártott a készilēdés. El | el | elsī nāp gyúrtāk a levezsbe váló tészāt | āsszonyok. | Nem vótāg gépek, minD kézzē kēllēt szépen elsodorni, mēg ēssze is vāgni. Vāktāk hosszú tészāt is, mēk kockās tészāt is. Két fājtāt. | Áz ēggy egész nāp eltártott. | Vót āhun szāzötven tojāzsbul is, oszt āszt mind kézzē kēllēt elsodorni nyújtófāvā. | Ez vót a elsē nāp, úgy vót a szokās, | māsnap mēg vóták a csibék lēvāgdosni, a | kīkné vót csibe, mēk kocā lēvāgni, vagy bikā, mikó mi vót. | A hārmādik nāp mēg vót a kēnyér mēg a kālācsitis. | Negyedik nāp mēg vót a lákodáalom. Útyhogy mire gyitt a lákodáalom jó kifārāttunk, ākik kēzeli rokonok vótunk. Sok helēn vótām, | mer āz én ēdēsapām hātān vóták testvérēk. | Osz ugyē mindēgyiknek vóták csālāgyāik, ákkó mindēnhovā hītāk készīteni. (x) Mindēgyiknek két csālāgyā vót, osz mindēnhovā hītāk készīteni, segítkēzni. Minnyājān ēsszemēntink, ākik vótunk első onokātesvérēk | minnyājān ēsszemēntink. Kīnek férje, kīnek felesége, útyhogy minnyājān ēsszemēntink. Sokān vótunk. | Ēgy nāp vótunk negyvenen is, vāgy mēg lehet, hogy negyvenēten is. Ānnyijān ēsszegyittink a készīletre, mer kēllēt is. Kēllēt a zēcscīgēt is mēkpuconi, a sārgārēpāt mēkpuconi, krumplit pucōni | levezsbe, mindēt.

– *Ēs mījen sūteményēket sūtōttek?*

Ákkó mēk siteményt is sitēttek, ākik nem mēntek a | hārmādik nāp a pékhé, mer ānnyi szemēj nem kēllēt a pékné, mer a pékné csak ānnyit kēllēt, hoty segítēni mēkcsināni a kālācsokat, | de ^jén tuttam csināni a kālācsot, én mindēg mēntem a pékhé. | Ákkó a sitemēnt, ākik othun mārāttāk, āzok csinātāk a sitemínyēket. Vót a kupuszīni mākos rétes, ugyē, [nevetés] āszt is nyújtottāk, ot mindik kēllēt négy āsszony, | āki āszt csak ās csinātā, mās^t nem csināt. | A embērēk mēktērtēk a mākot, de āsszonyoknāk kēllēt āszt is elkészīteni, mēg mēgnēzni, hogy jó-ē vān mēktērve | mozsārāgbā, nem dārāló, mozsārbā. | Āz vót a rétes, de ákkó csinātāk sitemínyēket is. | Vót āhun csinātāk, mindēnhun csinātāk linzērēssēt is, | mēg | piskótāssāt is, tortāszeletēket, tekerespiskótāt. | Hāt útyhogy linzērēs is vót, piskótās is vót, no mēg a rétes is vót. | Útyhoty hārom fājtārā lehetēt beosztani. |

Ázé kellettink még negyvenen is, mer a pékhé is kellett mindég nyóc vagy tíz ásszony, ákik a kálāccsā rēndēlkésztek, ugyē segítettek a péknek mēkcsināni ā. | Othun begyúrtuk a tészāt, ēlvittik, de mēg is kellett csināni āszt kālācsot, ákkó ja pék csak mēksitette. | Hāt így vótunk.

– *És a férfijak mi csináltak ez idő alatt?*

Hāt a mondom ákkó māsnap a férfijak mindég | lēvāktāk a kocākāt, mēg a ásszonyoknak segítettek a csibéket | ēvāgdosni a nyākukāt, ákkó bogrācsbā tizētek, osz (x) a fórt a víz, osz segítettek lēfōrāni, ákkó a ásszonyok kopásztottāk, útyhogy se | mindēt kellett segíteni, mer hús-hārminc ásson nem birtā elvégezni, mer sok sok nép vót, ugyē. Vót, āhun hāromszāz mēk hāromszāz-hāromszāzētven szemēj ātlāgba ennyi vót, mer | tēbben vótak tes^vérēk ákkó ānnāk minnek a gyerēkejiket is mēk kellett hīni, | úgy vót a szokās. | Ákkó mēg mā a kocākāt is lēvāktāk a embērēk, āszt is a férfijak csinātāk, mēk hā ákik vāktāk bikāt nem vettek kész húst, ákkó mēg a bikāt is kellett segíteni a hentēsnek is lēvāgni, mer ēgymāgā nem birjā. | Útyhogy a hūssā jobbādān, a embērēk a hūssā dōgosztāk jobbādān, de mondom (x) a csibéket segítettek lēfōrāni a fóró vízzē | mindég négyet-ētēt, vāgy āhāny ásszony vót | a csibéknē, ákkó ānnyit (x) lēfōrātāk. Elvāktāk a nyākukāt, ákkó āszt lēfōrātāk szépen, és ákkó ásszonyoknak ki vót téve ēgy nāgy āsztāl, és āzon dōgosztāk, kopásztottāk, mostāk, ugyē a vízbe mēk kellett āszt | pucógātni (x). Útyhogy vód dolog. | Hārom nāpig a lākodālmas | más elēt hārom nāp kellett így dōgozni, ākkor mā a lākodālomnāk mikó elmút, ákkó mā (xx) csak kellett elhurcókonnī szēt | hurcókonnī edényēket, hummi mer ēsszevittink a rokonyok edényēket is, osz sok ediny kellett, nem vót ēty hāznā ānnyi edīny. Vājlingogbā belerākni a húsokat, ákkó a csibehús kilēn, ákkó a kocāhús kilēn, a bikāhús mēgin kilēn. | Hārom fājta húst, āszt bē kellett osztāni. Csinātāk levest is, sīt húst is, fēt hús vót a levezsbe. Ákkó sīt hús is vót, | ākkor vót fāsirt is sittē, régēn is, most is vān fāsirt is sittē. | Ákkó pāprikāst is fésztek. Ákkó mēk kocsonnyāt is fésztek. | A kocsonnyā āz elsē nāp vót mēkfēzzē, ákkó āsz szépen mēgālutt, | ákkó āz mindig vót a hīvēs hejre téve, osz ákkó ki mikó ākárt, ābbū mindig lehetēt ēnnī, āsz készen vót. | Ákkó mikó ugyē kész vót a ebéd, vót fēt hús, sūt hús, kirāntot hús, fēt hús, ki mijent ākār. | Vāgy hā māsnap ákkó mēg vót pāprikās, | ákkó mikó mā vót zōtpāprikā, ákkó csinātāk tētēt pāprikāt is. | Útyhoty hā ojānkó vót a lākodālom, nem télēn, hānem ojānkó, mikó mā pāprikā vót, mer ugyē télēn nincs ānnyi pāprikā, odā nem elék tīsz-hús pāprikā, | sok kell, szāzsāmra. | Mēg āz nāgy bogrācsogbā fésztek, nem is ēgybe. Hāt ēgybe nem lehetēt mēkfēzni, sok kellett, tele. Ákkó āz mēgin a szākācsné, vót fogāddā szākācsné, | āz āz ugyē hāt āsz tuttā, hogy mā hāny szemējre mennyi kell, ákkó ānnyit rēndēszték.

– *És hogy zajlott a lakodalom? Ugyanúgy kikérték a lányt, mind ma?*

Hāt igēn. Kiké | mēnt mēntek ā kikérni ā | régēn nem mēnt ā komā vele, | csak magā mēnt ā vélegény, de ākkó mā, āz még ā zēn ēregányām idejibe, ākkó csak magā mēnt ā vélegény kérni, | de mā ā szilejimnek ā idejibe, ākkó mā vót, hogy mā mēnt ā komā ¹is, még ā mi idēngbe is ākkó mā mēnt ā komā ¹is. Nem mindēggyikkē, de āzé ¹ā vót, hāt mos még mā mindēg mén ā komā ¹is. | Segíteni kikérni ā lānyt.

– *És akkor ugyanúgy volt polgári, templomi esküvő?*

Igēn, hā mēgesküttek hā^t

– *És monygyuk, Kupuszinán voltak ojan szokások, amik más falvakban nem? Tehát ijen ēgyedi, / valami, ami máshol nem / fordult elő? / Babona, vagy ami lakodalommal kapcsolatos?*

Nem, nem nāgyon tudom āsztāt, | āzé mer én nem vótām sēhun vidékēn lākodālombā. Én nem, | nem hāllo^tām ojan vālāmi bābonāsāgrú, ā zēn ērek szilejim nem mesétek nekēm sohā ojānt.

– *És itt is török a tányért, a csészéket, mindēnt, poharakat?*

Hāt, (x) mos mā nem, de | régebben még mikó én ojān kisseb lāny vótām, ākkó mind^hā ēccē, kéccē úgy āhovā vezették be ā mēnyasszont, ākkó ēty tányért odácsāptāk. | Osz ākkó āz úgy pātto^gott, eltērēt, ugyē. Ęsszetērik, hā fēthē csāpjāk. | De (x) csak ēGY vagy két helēn āmit emlékszēk visszā. Nem, mā ā zēn idēmbe nem nem hāllo | nem (x).

– *És miben szokások voltak akkor? / Voltak ojan, ojan ő események, amik mēkhatārosztāk a lakodalmat? Tehát hogy most ez / eszt a szerencsējé^t, vagy a jó szaporulatér vagy ijesmi?*

Nem, nem emlékszēk rā. | Nem mesétek, sē nem tudok rúlā, hogy úgy lēt vónā, vālāmit montāk-ē vónā, vāgy úgy beszégettek vónā rúlā, így nem emlékszēk ārrā.

– *De ugyanúgy volt mēnyecsketānc, pénzgyűjtés?*

Úgy vót, mēnyāsszonytānc vót szépen este, | ākkó vitték ā mēnyāsszony āgyāt este, āszt mindig este vitték. | Á nāgy dunyhāt bekētēttek még a két vānkust, osz ākkó nāgyon vitték zenévē, zenésztek, odā, āhun ā vélegényhāz vān ugyē, mer ākkó ā mēnyāsszont ā odā vezették ā vélegényēs hāszhó, | | osz ākkó odā vitték szépen ā mēnyāsszony āgyāt. | Ákkó montā | āz vót este csināvā, mindig este rēndēszték, ākkó mikó bevitték ā dunyhāt, még ā két vānkust, ākkó ā mēnyāsszonyt, | vót ā mēnyāsszonytānc | szépen ā ā nāgyob rokonyok, még (x) ā kērēsztānyāk, kērēsztāpāk, āzok mindiG dobāgātāk ā pēszt, hogy ā zēnyim ā mēnyāsszony, zēnyim ā mēnyāsszony, kērēsztānyājē ā mēnyāsszony, kērēsztāpjājē ā mēnyāsszony, | mēk hāt ākik nāgyon kēzeli ēsmerēsēk vótāk, āzok is mēntek, osz tāncótāk ā mēnyāsszonnyā. | Nā, ākkó mikó elmút ā

ményásszonytānc, ā vélegény mindig begyitt, ēggy idere rā, hogy mos mā tāncót |, ākkó ā vélegény (x) is lētett ēty pēnszt odā ā āsztālra, osz ākkó i kivezette ā mēnyásszont, | ākkó utānnā lēvetkészték, ākkó fēlētészték mēnyecskeruhābā. Ojān, | ākkó még régēn ābbā nēpviseletēzsbe, mos mā nem nēpviseletēzsbe étészkennek. | Fēlētészkennek ēty kicsit, de utānnā minygyā újrá étészkennek ebbe māsīgā. | Kétfélekēpp mos étészkennek, ākkó csāk ētyfélekēp vót^{āk}. || Hāt így ez vót ākkó ā szokās így régēn (x) régēn vót ez mā. || Hāt ennyire emlékszēk vissza.

8. szöveg

A hangfelvétel készítésének helye: Csóka. Ideje: 2013. Gyűjtő: Szollár Anna. Adatközlő: T. R. (1954-ben született Csókán; iskolai végzettsége: általános iskola; foglalkozása: nyugdíjas virágkötő) Egyetlen megnyilvánulás erejéig hallható B személy.

Téma: lakodalmi szokások

Lejegyezte: Szollár Anna

ÁTÍRÁS

Na, ez vót az eljeddzés, ugyē akkor maj majd má^r most után^a rátērünk a lakodalomra, maj mikó ott mögbeszēték a lakodalm |, akkor beszēték mög, eljeddzészó a lakodalmat, hogy mikó lössz a lakodalom, | t^eát nem úgy vót, hogy majd | két hét múva vagy má hónapután mögyünk a ő ő kössékházára vagy ő ő tanácsházára | ugy^e | ahogy monygyuk, me^r monygyuk mind a | kétfélekēppeⁿ, hanem legaláb ēggy évet mindig vártak a lakodalomra, mijért, | nevētek disznókat, tyukokat, bornyút, ugyē mind a gazdák készūtek ám, ēggyik fél is, a másik fél is, | tehát hogy ēkészcicsék aszt a lakodalomra való dógot, hogy | készūni köllöt rá, tehát ēggy ēf köllöt, hogy főnevejjék ezeket a jószág |, ugyanúgy a másik fél is. Ő | ő és akkor ugyē mi vót a lakodalomba, most | közbe ^ēty kicsit belevágok, hogy nem úgy vót, hogy mámma van kokakóla mög mit tudom én szprájt vagy | bālántájn vagy mit tudom én, viszki, ide-oda, hanem vót | bor | mők pálinka, | és megylé vót a a a zūdító a gyerōköknek, tehát az a metykompót, ami a zasztalon vót, aszt szōdavizzē | vegyitōtték a gyerōköknek, és aszt ittāk a gyerōkök, | t^{ehā}t nem vót anyi válogatni való, mind mámma. Tehāt bor, pálinka és a megylé a szōdávā. | Má áttértem a vacsorára, az nem is lényeg, mán

gondolom a vacsora, ez má útközbe majd, ö ö | ^{hoty} ^hogy mi vót a menü, me^r általába a menü ugyanaz majd^d nem mind ami, ami, ami most van. | És akkó át | esz hoty kezdődött a lakodalom, úty kezdődött a lakodalom, amit montam, hogy készütek eggy évet rá, és akkor ö ö | nem vót ijen hogy most legénbúcsú vagy lánbúcsú, vót, összejött ety pár koléga, | ö ö zéggyik házná, másik házná lányok, és akkor ott ety kicsit emulatosztak vagy | ē | búcsúszkottak egymástú, | maj^d készülőttünk a lakodalomra. | Tehát sátrak, sátrak, ami sátor, tehát a sátoros lakodalom, nem hogy maj bemögyünk a Mórába vagy a hotélba, az vót a zigazi, | az a sátorálítás, | amikor loptuk a pargbù a virágot, mög a, mög a tujafákat kiszöttük ö naty kocsikkā, de há^t ez így vót, így gyerökök is, ahun ház elö^t vót este aszt összelopkották, | ö ö attak is hozzávalót, de vót mikó úgy össze köllöt lopkodni, hogy kidíszíccsük a a a te | má gondolom a sátrat. És ami vót, csak a kréppapír, | nem vót lufi mög mit tudom éⁿ, és ez vót a szép de ö igazi, ténleg ojan jó |, tē is vótá bisztos ijen (B: persze) lakodalomba, hoty sátorba, há még annó gyerök | korodba ^jis, de a maji világba má nem nagyon van ijen. Van hoty | tele ijen hélijmos lufikkā, mög mit tudom én, mivē, csiricsaré kínai dógokkā kidíszítik a term^{öt}. | Na, és akkó mi van, u | az van, hogy | ö ö a | lányos hásztú, | vagyis, igen, | a vő | nem, a vőlegényös hásztú indút | két koszorúslány, | aki elvitte a menyasszonynak, t^eát ijen küldöttye vót. | T^eát a, a ö két, | vót kiskoszorúslány és natykoszorúslány. | T^eát azoknak a | hajugba kidíszítve, ugyanojaⁿ etyforma ruhába mög a vőfény ugyē, az okvetlen mönt velük. | És akko vitték a | menyasszonynak a csokorját, mög ugyanúty szintén a vőlegény | majd esz visszafelé is, majd úgy mondom ē, hogy ez visszafelé is van. | És akkor a koszorúslányoknak mök köllöt tanúni a verset, | és úgy léptek be a zanyai hászhoz, ott ahol a lány vót, | hogy emonták a verset, asz hosszú, tizēn | én is vótam ety háromszó-néccő, de nem nagyon tudom emondani, | egy-eggy, ety-két mondatot tudok esetleg mondani, hogy, szintén úgy van, ho | : Beléptem e háznak viruló ajtaján, / mejnek piros rózsa nyílik a zablakán. / Az a piros rózsa elmosojodot ránk, / mer^t most köszöncsük kegyelm^{ük} hajlékát, éljen. | Tehát és eggy ijen, pár ijen, ijen | ö ö ö | tizen-valahány monda |, vagy vers után, verszak után mökszólal a kiskoszorúslány is, hogy: Áj fére barátnöm, majd én is beszélék, | me | egy ijen lánytól, mint te, sosē félek. / Látom a hat akós hordóbó^l jó felhörpintettél, | a mijen hordó alatt itt-ott felejtöttél. [nevetés] | És akkó no mosmán ez a lényeg benne, hogy ök eszt it emonták, és mikó ē | emonták a verset, akkor átatták a vőlegénybokkrétá^t, főtűszték a vőlegénynek, a vőlegény átatta a menyasszonycsokrot, s azok visszavitték a menyasszonyos hászhoz. | S akkó úgy indút a zegész, hogy | ö, a menyasszonyos, nem egybe, mind most, hogy innen is

ęty kicsi, mög onnan is, hanem akkó elindútak, hogy ez a, ez a csapat ęlindút ę
ęgyg ęrákkó vaty kettőkkó, me^f általába ęgyre vótak hívogatva, | a másik házná is
szintén, és akkó mögvót, hoty három ęrákkó találkoznak a, | a tanácsháza előtt,
ahol lössz a zesküvő. | Persze, ugyę ęgygik zenekar, másik zenekar, és végig
énekölve a | nagyuccát, | körözbe, hosszába, | nótaszóvā, | kísérték a
męnyasszonyt, ugyanúty kísérték a vőlegényt, és a két csapat (x) | vetékködöt,
hogy minné hangossabbak lögyönek, mejik a hangossab, de ęgyg útvonalon soha
nem vót szabad mönni. | T^eát amejikön mönt a męnyasszony, | azon a vonalon
nem möhetött a vőlegény. | Sę visszafele mán, mer ez ęgyg ijen babonaság vót,
hogy | ezen a zúton möntünk a kössékházára, visszafele máⁿ kerülőúton | ę ę
jutottak ę vissza a zanyai háshoz. | ęs asztán vót a kikérés, ugyę, mögesküttek,
de még nem löhettek ęgygütt, hanem vissza kő mönni, | a zanyai háshoz, és ot^t
kérték ki újra a lányt, | hijába vótak má mögesküdvé, az még, még, még nem |
fért bele ebbe a zegészbe. Tehát ęmöntek vissza kikérni. | ęsakkó it mönt szintén
ez a | ę ę kikérés, hogy a vőfény | nem tom hány pohár bort mök köllöt^h igyon
ahoz, hoty, hoty fölatták a kérdésöket, hogy az, annak válaszolni köllött r^á, és vót
ojan eset, hogy | ez má majnem veszeködészbe torkollot, hogy nem aggyák a
męnyasszonyt, és nem aggyák^a, és | addik húzzuk, ameddik csak birjuk, | t^eát ez
bennük vót, ez ijen szokás vót, és ott ahol mán ęty kicsit | ę ę jobban fölöntöttek,
ot mán néha vót úty, hogy | hát majnem verekködészbe kerút a sor, de akkó sę
atták, és akkó a vőlegénnek ott áni köllöt, mind a szobor, hogy ękapja aszt a
męnyasszont végre, vagy nem kapja el a mönyasszont. | ęs akko^r mikó ękapta,
akkó létáncóttak ott, és akkó a vőlegény ęvitte, ęmöntek haza, akkor | ugyę
kikisérték, azza^l kísérték ki, hogy, | hoty, hogy is van az a nóta, [torokköszörölés]
| hogy, | | na, most it mögátam, | | [sóhajt] jaj, Istenöm, hogy is van az a nóta. |
*ęz a kislány, ha fölüll a kocsi, / mer^t most viszik más idegön faluba. / Hogynę
sírna, ędősannyát ęhaggya, / szép életit soha vissza nem kapja.* | Most ennek van
töb^b verszaka, hogy nę énekőjjem ę végig mindet, t^eát ezzę kísérték a lányt a, | ę,
kocsi, mę kocsi^{vā} vitték, kidíszítött lovakkā, | męg mit tudom ęn, ę, és akkor az
vót a szokás, hogy ahova a męnyasszony fölüt, | oda mán előzőleg ękészítötték a
nyoszójákat, me vótak nyoszójáslányok, | a párnát, a paplant, a, a | dunnát, a
tolldu |, libadunnát, mög mindönt, amit a męnyasszon kapott, | ęrtöd, és akko^r
körümöntek a faluba, męnyasszonyostú, körümöntek a faluba, és mutogatták, hogy
| hát ez nem szögén láán, dunnája van, ugyę, me^f és akkó ugyę me^f vótak nézők,
kint vót a zegész ucca, | zegész falu kint vót, és akkó kalácsa kínágtatták ęket,
męk hát bámészoktak, hogy no, háⁿ paplant kapott ez a lány. [nevetés] | [köhög]
ęs úgy jutottak el a vőlegényös háshoz, t^eát vitték a nyoszóját, a zegész | hogy

monygyák, hogy mondták akkó, kor' | nem korozsma, hanem | hozomány, hozomány. | De ez a a | ö ö menyasszony hozományává möntek, azzal möntek^ē. | A többijek möntek gyalog, ki kocsi^{vā}, ki gyalog, de aki gyalog mönt, az végigéneköte ja | a zenészökkē a zegész | nagyuccát, ki | nek mi jutott eszibe, | ez | a | Lakodalom van a mi uccántú kezdve végig. | Ö ö | mög, mög ö ö | | hogy van az a nóta is, most hirtelen, látod ety sē jut eszömbe a nóták közű, hogy, | hogy | | *A nagyuccán végestelen végig, / mindön kiskapuba virág nyílik. / Mindön kiskapuba kettő-három, / sej, csak az ényém, babám hervatt el a nyáron.* | És akkó eszt ijen szépen, ennek van még verszaka, és például csak ez a zëggy, és akó, no és akkó ahogy halattak hazafelé, akkó | például monták aszt, hogy Danijékná ég a vilá^ē, vagy Danijékná füstös kémény, | sokat ot hát a vőlegény, és ki torogbú, ki hogy birta, úgy ö ö kijabát, mög a násznagyúrra, hogy | ö árok szélin szalad a nyúl, / fogja mög a násznagyúr, de az ety kicsit möksözva, hogy bassza mög a násznagyúr. [nevetés] | Aki bátrab vót, az odamonta a vőlegénnek mög a a vőlegény gatyá nékű, mög ájjunk mög a sarkon, me menyasszonnak pisáni kő, | hijába sijettek, nem, a menyasszont ot mögpisátatták a sarkon. [nevetés] | Mondom, ijen sok hūjeség vót, mire, mire oda^lértek. | Na, most, ott is szintén várták pogácsávā, hoty haza^lértünk ö vacsorára, | apró piros pogácsára. | Anyuka, már ne | a zanyós mög a zapós az^{ok} kalácsā, pālínká^{vā} | várták a fījatalokat, és akkor ö ö, ëggy-ëggy | ö ö kalácsot mögöttek, mögittak, ittak abbú^a zitalbú, és hátrafele, | hátrafele dopták a, hogy néz rám most, [nevet] néző rám, hátrafele dopták, mer az vót a szöröncs^e, hogy nem szabad utánnanézni, | hogy terméköny lögyé, hoty sok gyerököd lögyön, mög mit tudom | hátradopták a poharat, és nem baj, ha az az összetört, | ö ö és csak úgy léphették át a ö ö a a sátor küszöbét. És akkó utánna mönt mán asztán a mulaccság és a vacsora. | É^lfélkó a menyasszony átötözött, ^e s akó jött a mönyecskétánc, | és akó a mönyecskétáncná is a fījatal lányok, a koszorúslányokká ëggyüt gyërtyákkā körütáncóták a menyasszonyt, | hogy, mejiket is? | | hogy ö *Eszt a kislánt, igazán csakugyan nem a zannya nevēte. / Ződ erdőbe de igazán, csakugyan a vadgalam^p kötötte.* [dudorászik] néki, nem tudom, a zédösannya^l, / hogy aggya néköm igazán, csakugyan feleségű a lányá^l. Eszt a lányok éneköték. | És akkor asztán jöttek a zasszonyok, | akiknek be vót kötve^a fejük, mer nem ám hogy maj^d frizura, azoknak be vót kötve^a fejük, ijen masnira, értöd, így be vót kötve, és azok mög éneköték, hogy *Nemsokára mönyecske lössz ebbú a lánybú, / kerē^k konytyot csavarunk a hajába. / Ő lössz a zén kedvesöm, / ũ lössz a zén drága kedvesöm, ö ö ö, esztendöre ëvösöm, / esztendöre ëvösöm, szintén úgy, lössz a zén drága kiss feleségöm, ez a vége neki. | | És akkor utánna ö ö táncót a, előssző is táncót a |*

zanyukávā, | asztán a zapukávā, akkó szólították a zanyóst, akkó szólítá | szólították a zapóst, | és a vőfény mindön eggyes rész^lvevőt odahívtó, a menyasszonnyā muszáj vót táncóni. (ühiim) | Nem úty hogy mos má, aki akar, ott mindönkinek a neve fő vót soróva, és asz szégyön vót, ha nem mönté ē vele táncóni. | Ésakkó ez mikó ez lēzajlott, akkó ugy^ē főkapta ő | a vőlegény a menyasszont, kivitte, ő ő visszajött a menyasszony, és akkó | ő ő fizetött a zenészőknek a fárad | fáraccságé, mivē hogy ő ő muzsikáltak nekik, aszt, amit akart, aszt a pénszt rájuk szánta, | eggy nótát lēmulatott, és akkó asztán visszamöntek, | Ésakkó jött a kínáogatás, nagyon szép gyönyörű kis kosárrā, a vőlegény is, mög a menyasszony is, akkó hoszták a zédőspálinkát, mosmá hoznak deszertöt, hoznak mindönféle maffinos akármit, mondom, ki mit gondol, de | akkó csak volt ugy^ē pálinka, | mög mök kalácsā kínáták, tehát a zasszonyokat, habár azok is fölöntöttek ám, még azok is kérték ám a jó barackpálinkábú. [nevetés] | Útyhogy mindön eggyes résztvevőt ő ő | hoty hívják, mökkínátak. | Jön a zé^lfél, | | é^lfélkor ējön a zidő, hogy ő ő | mi | mikó ēviszik a menyasszont, tē^hát mikó ēvitték a menyasszonyt, akkor a házigazda mökkérte, hogy é^lfélre várja vissza a fijatal pár^t, nem é^lfélre, hajnalra. (ühiim) | Visszavárja a zegész násznépet, | gondolhatod, (x) [nevet], hoty | hányan vótak, vissza köllöt mönni, asz, esz^l így monták, hoty kálátó. | Tehát menyasszony, vőlegény, mög a zegész násznép, | é^lfél után mire mán ott ētáncóta ja a a menyasszonyi táncot, | akkorra mögjelönt a zegész csapat, möntek kálátóba a | a meny | má a vőlegényös hászhó, möntek a mönyasszonyt mögnézni. | És akkó ott is iszogatás, ety kis tánc, ot ety fél óra, óra hossza, és akkó mindönki mönt haza. | Hajnalik tartó, | hajnalik tartó, | és az úgy vót, hogy ēmönt a Dani haza, akkó ^a Danit ēkisértük a | natykapujig, ^akó Dani möggondóta magát, hogy e nem mén [nevetés] mék haza, akkó visszamönt, és ez néha egy óra hosszájig tartot, hoty kísérgettük oda-vissza, de ez mind nótávā, | kinek mi jutott a zeszibe, és akó ^a másik vendég, harmadik vendé^ē, egy vendég nem birt úty kiszökni, hogy nē nótávā mönnyön haza. | No, maj mos má vége van a lakodalomnak, ugyē ēszögdöstek haza azok a nagygazdák, akiknek vótak jószágjaik, | azok hajnalba mind ēmöntek haza fejni, | mök hát vót aki mikó berugott, ak^ó kicsit lē is fekütt, | és akkó szögdöstek vissza mán ^{ugy} nyóc óra fele, kilenc óra fele, vaGY, | hát általába úgy nyóc óra fele vót, az mind visszajött a | lakodalmas hászhó^z. S akko^r | ugyanúgy, ami ot vót a zasztalon, | öttek-ittak mög mulattak, néha | másnap két-három órájig. | S akó mi csináltak, ugy^ē abba zidőbe rengetek péz vót, t^ēát sokat fizettek a zenészőknek, | és ha asz monták a zenészőknek, hogy most | a házigazdának a szalmakazalját vagy a szénakazalját széddobálod, | fő köllött úni a zenészőknek oda, főmönni létrán, ki hogy tudott, |

főmöntek a szénabogja tetejire, [nevet] vagy a szárkúp tetejire, vagy a hásztetőre, | és asz monta, hogy eszt a sor cserepet | lészödöd, | pézé, | ěkapták, | fő köllöt mön |, de közbe muzsikál is. | Lënt a többijek mulattak, hát a házigazdán^{ak} még nem vót mit cs |, majd asztán visszarakták aszt, csak hát | asz csináltak, amit akartak, nem vót ot mese, | szédobátak mindönt, amit, amit gondótak. | Akkó vót ijen maddzag, | má gondolom asz szokásuk, hogy mi csináltak, (űhüm) vót ěggy maddzag, rá ö ö erősítötték a pénzöket, hát most abba a zidőbe nem tom | mijen pénzös | ěccség vót, de hát vót a népnek, jobban vót, mind máma. | Rákötöszték ide ěggy | diná | vaty százast, akkor ěty kicsit arrább ěty százast, t^oát mit tudom, ěty-két-három méter, | körűbelű az vót, asz^t lē^lásták. (űhüm) | ěs a zenészőknek addik köllöt húzni, | még asz^t ki nem | kaparták, [nevetés] még ěty szálík ki nem húszták. | Az mind a zövéké vót, me azé mök köllöd dógozni. | [nevetés] | Útyhogy ez, ez így működött, útyhogy néha este öt óra vót, mikó | vége vót a lakodalomnak. | Asztám másnap vissza, | ami vót, asz^t sátorbontás, ugyě, előszö ami vót asz mindönt mögöttek, mögittak, szédbontották a sátrat, a zasszonyok ěmosogattak, addig a | ö ö férfikak csináltak amit csináltak, | ittak, vagy bármi vót, de gondolom, tēleg mindön ěfogyott, me ez mind, mind ara löt szánva, hogy, | hogy ot mögöttek, mögöttek mindönt. (xx)

(Megjegyzés: az adatközlőnek a szövegbe ágyazott énekét kurzívval különítettük el.)

9. szöveg

Az a) hangfelvétel készítésének helye: Kisorosz. Ideje: 2011. Gyűjtő: Lőrinc Natália

Adatközlő: nő (1936-ban született Kisoroszon; foglalkozása: háztartásbeli) Még egy beszélő közbeszólása B jellel jelölve.

Téma: keresztelő

Lejegyezte: Lőrinc Natália

ÁTÍRÁS

Akkó | mikó újszülött vót, | ahogy mökszületött a baba. Nem jut mindég minygyá eszömbe. | Mökszületött a baba, oszt röktön vitték körösztóni. ěmönt a bábasszon mög a | körösztannya | mökkörösztöték, hazavitték akkó föleměték ěty kicsikét oszt^t monták, hogy | pogányt vittünk, keresztényt hosztunk, aki legjobban szereti az vögye föl a földrű. Lötötték a földre a gyerököt. | Akkó

fővötte, aki ot vót a lakázsba. | Akkó vittük a zebédöt. | Tyúgbú vót leves főzve, mög mög vót sütve tojássā akkó | riskása főzve ěggy edénybe, | aszt vittek mög asztán még valamijen vaty csőrege vagy rétes vagy | (B: tortát) Torta nem vót, abba a zidőbe nem vót. [nevetés] | Mőg | szilvábú kompót mög almábú. | Akkó | valamikő régön nagyon csináták (x) nem vót méjhütő, akkó csináták a zaszalt szilvát mők puliszkának monták a | szelt almát. Ę lött ojan szeletökre mind a kompótnak | | oszt kitöttük a napra | az mögaszalodott, ha nem vót öleg napná, | (x) akkó betöttük a kemöncébe is, hogy aszaloggyonak. | Asz tarisznyába vót téve, | akkó mink gyerökök mög lopkottuk. Hogy mög ijesmiket kaptunk karácsonkó, ha möntünk köszönteni is. Aszalt szilvát, puliszkát | mög diját. Akinek vót mogyorója, mogyorót.

A b) hangfelvétel készítésének helye: Kisorosz. Ideje: 2011. Gyűjtő: Lőrinc Natália

Adatközlő: férfi (1933-ban született Kisoroszon; foglalkozása: nyugdíjas)

Téma: a kisoroszi *Megszunnyadt, mint nagy Tőrek* szólás eredete

Lejegyezte: Lőrinc Natália

ÁTÍRÁS

Ezelőtt a géphön jártak a népek | (x) a zembörök naggyábú ott keresték mög a zegész évi kenyerüket. | Az akkori gépek még gőzgépek vótak, | amit szalmává fűtöttek. | Mindön házná, ahová ěmöntek csépőni | ott a | vót mindég a gép ajrú, vagyis a | munkásokrú ěgy mindég, akit úgy montak, hogy gyalogos, | az mindég vitt oda | szalmát, hogy a gép | nek a fűtője, aki főfűtötte | hogy annak mindég lögyön szalmája, avvā fűtötte fő. | Innënt, hát akkoriba mindég este kilenc órájig is csépőtek. | Oszt akkó ěmöntek haza, | oszt hát vacsorásztak. Másnap röggē korán má | háromkó, fél háromkó indút a gép, akkó máⁿ kesztek dógozni. | Na, ěggy alkalommā | hát kint dó | (x) csépőtek ěty tanyán, | és akkó onnan gyüttek haza a munkások. | Ęggy embör közüllük, hát ě vót fáradva | időssebb is vót a többijektű, oszt máá majd ű még későb mén haza, ěty kicsit még pihen. | Oszt a gép faráhon, cséplőgép faráhon oda vót készítve jócskán szalma, | ami mán ě vót csépőve. | Hát ű oda lépíhent | hogy majd ěggy óra múva pihen, akkó majd ű^{is} hazamén. | Tanyára, faluba, mit tudom én ěty kilométerre, kettőre. | Hát ě vót fáradva a zembör, | elalutt. | Oj^{an} jót alutt, | mög szalma jó puha, mög nyár vót a zéccaka nem vót hideg. | Majd ěccő arra ěbrett, hogy | fűtyül a gép, hogy má majd indúni kő. | Gyűnnek a munkások, nézik. | Háá, hát ez a nagy Tőrek. |

Főkel. Hát tik? Gyüt | Há gyüttünk mán dógozni. | Ejnye, de mökszunnyattam. | Szombaton este ahogy odafeküött a szalmára, hetfén röggē mikó gyüttek a munkások, többi kolégák, vagy munkások ugyē, | akkó ébret fő. | Azé monygya, hogy mökszunnyatt, min^d nagy Törek.

10. szöveg

A hangfelvétel készítésének helye: Ada. Ideje: 2014. Gyűjtő: Kiss Anita.
Adatközlő: V. M. (1943-ban született Adán; iskolai végzettsége: középiskola; foglalkozása: nyugdíjas kosárfonó)
Téma: kosárfonás
Lejegyezte: Kiss Anita

ÁTÍRÁS

A kosárfonás^t | még gyermekkoromba | tanútam | szülőö | apáról szülőre, | szüleim földművesek voltak. | Télén hát ugyē | nem volt | munka a mezón és akkor kosárfonás, | söprükötés, gyékényszövés satöbbi, | ijen házimunkával foglalkosztunk. | Negyedikes koromba | kesztem el a kosarat fonní, | negyedik osztájos voltam, | ellemi iskolába, | amikor én voltam a ^zelőadó, | a tanító bácsi | hején a dobogón. || Én tanítottam még a gyerekekkel kosárfonás csínnyát-bínnyát kezdettől a végéⁱig | a műveletnek. | Hát először is át köll a | vesszöt váloga^tni | na^{gy} | natyság szērint, vastakság, hossz szērint, | függē^t | függő^{en}, hogy mijen kosar^at akarunk | készíteni. Közönségēs | kukoricás kosár | kosarat vaGY | | kissebbet. Annak vékonyab vesszö köll, | és | maga a munkafojamat is rövideB idejik tart. | Amit ēty | két óra hossza alatt még lehet csēnáni. Habár az | az idő kevés is ēty kosárfonásra. || Ęty kosárfonónak | először is | öt-hat | alapföltétel szükségēs. | Ęspedig: | akarat, | türelēm, | nyugalom, | kitartás, | idő | ^{és} nem utó | nem utolsó sorban rátermeccség. | Ez köll ēGY kosárfonónak. | Ebből ha va^lamejik fölvéte | föltétel nincs még, akkor | nem is érdemēs próbálkozni, | ^{mer} tekintettel, hogy | nagyon igē | időigényēs | munka. Nem lehet rövid a^latt | valamit ké | képezni vagy | készíteni. [torokköszörülés] || Amint kesz | ő kesztem is már a | családi hagyomány a kosárfonás, | én vótam a | apukámnak | az inassa, úgynevezēt inassa, | késöp segēggye, ahogy | növ^e | növekktem (x) | űGY | komojab munkákat készítetttem, mer^t | vékony k | k | kis

kézzel nem lehet | a vastag vesszőt | fogni, ugyé. | Csoportosíccsuk a vesszőket, akkó, akkor | elgondoljuk, hogy mijen kosarat akarunk, | és || sa| saját | elgondolásom szérint | elgondolok éty kosarat és | kisebb-nagyop kosár | hoz mēkfelelő anyagot | válogatok össze. | (ühüm) Vastakság, hossz, vastakság szérint | satöbbi. | A kisebb kosarakat fonnyák vékonyaB, | rövideb vesszőből, a nagyobbakat vastaga^b, hossza^b vesszőből. ||

– *És mijen a a jó vessző?*

Jó vessző? | Az || a nyers vessző | nyers vesszőnek | nevezzük a | nem átdolgozott | vesszőt, | gyakorlatilag. || A közönségēs kosárnak | kimondottan ojan | való, | aminek nincs még a héja lēhúzva. | [torokkösörülés] A kosarakat | leginkább | hobiból készitēm. | Min^d iparágat | nem gyártom a kosarakat (x). | Nem vagyok | iparos ojan értelēmbe.

– *Mijen eszközök szükségēsek a kosárfonáshoz? Vannak valamijen eszközök?*

Segédeszköz | van a | elsődlegēssen a meccóolló, | kimondottan vesszővágásra való meccóolló, | van vesszőhasító, | amivel háromba hasíccsuk a vesszőt, | vastag vesszőt háromba hasíccsuk. | Akko^f kalapács, || szurkáló | tú, || lehet tűnek mondani, || van a verővas, | amivel | lē|simíccsuk a | mēkfont | vesszőket, | hogy sűríccsük, | (ühüm, ühüm) sűríccsük mer akó ritka, | hotyha, | ritka a zódale csak fonás után akkó | mēgritkul. | Van | úgynevezēt duplafonás mēk cimplafonás, | a duplafonást aszt két szál vesszőn kivēsszük, kéccálon | bēvēsszük, ké^z | kettón ki, kettón bē, | (ühüm) emígy mēg | ēggyēn ki, ēggyēn bē, az a cimplafonás. | Cimplakosár ö ö kosárra ö ö | vagyis | cimplafonást végezünk a | pijacos kosarakon, | aminek könnyeb a sűja, | de | amúgy mēg | erősebb.

– *És miket szokott még a kosarakon kívül fonni?*

Hát || dísz tárgyat, | látod, virágmotívumokat vesszőből, | ezēket | virágmotívumoknak lehet mondani | kinézésre, külōmben | látod, | (x) vesszőkompozíciójó ez a zegész dolog. | (ühüm, igēn, igēn) Eszt a hivatásos kosárfonók | nem, | nem csiná¹nak ijēt. | Azok csináj^ona^k | vesszőbútorokat, | fotēlokat, | aszta^lokat, | de az már fehē | te^knikából van csinálva, | nem héjas vesszőből, én ojat nem csinálok. | Ő bútorokat, | vesszőbútorokat nem csinálok. (ühüm) | Nem is neki való | ez a nyers vessző. | (ühüm) Oda spēcijális vessző köll, hántolt vessző, mind az a | fehér csík, a [csörgēs] | ami van ott a, | (ühüm) az mēg (látom) van hántolva, | nyers korába, | nyers, | a vessző mēg mikor | a

haját lē lehet húzni, | (ühüm) akkor ijen fehér színt | (ühüm) kap, | mer a vessző mēkfehéredik, | (x) hotyha haját lēhúzzák lehet a | az | fįjatal vessző, | a^zon még | rajta van a | tőkén, | annak a haját lē lehet húzni, mikó má mēkszárád, akkó^r nem lehet. | (ühüm és az az a) Akkor, | akkor fehérül mēg. | | Itt a háncs, [mutatja az anyagokat] | ez (ühüm) a vesszőből való, | a (ühüm) nem | nem mēghántolt vesszőnek a háncsa. | (ühüm) Ez gömbőjű vessző vót, | ki van véve a | a belső része. | (ühüm) Ez ojan mind a | ha tudod mi ^jaz a rafija, | szöllőkötöző, | | rafija az | az valamijen fának a | héja, | rafijának monygyák (ühüm).

- *És a /a háncs akkor tulajdonképpen az, amit így, tehát amit lēhúznak a a vesszőről?*

Igēn. | (ühüm) Esz^t monygyák háncsⁿak. | (ühüm) Ez vesszőhéj | magyarù mondva, | vesszőhéj.

- *És a a hántolt vessző az az jobb, mint a nyers vessző? / Vagy vagy mért csináják, mért húzzák lē ^ja csak azért, hogy ijen fehér színt kapjunk?*

A | azé csiná | abbol csiná^{ják} a bútorokat, | mēg a | dísztárgyakat. | (ühüm ühüm) A^{szt} sokkā könnyeB | dolgozni, mer | nincs ojan | eró a | vessző | vesszőbe héj | héj nélkül, | mint héjastol | (ahá) akkó má sokkā | sokkā | erősse^b, | aszt viszont | könnyeBB | puhítani, | alakítani, | (ühüm) esz törík hotyha má | mēkszárád nagyon, akkó törík.

- *És ő mijennek kell lenni a vesszőnek ahhoz, hogy lēhessēn fonni? Tehát száraznak, vagy puhának, vaGY?*

Félszáráz a legjoB, | asz^t össze lehet | szorítani jó, | jó összeverni, | akkor má | nem lazul mēg a kosár, | száradás után | nem (x) lazul mög, ha jó össze vaⁿ | ütögetve.

- *Van valami ő móccer, amive^l lehet a vesszőt puhítani, vaty pedig csak étyszērűen ki kell várni, hogy ő az asz félig mēkszárágyon, és akkor...*

Lēhet, | ásztatni lehet, | ásztatással puhíccsuk, | tē^hát ő | valamijen nejlön | takarót | tészünk rá, | és | naponta háromszó, | kéccé-háromszó | mēglocsoljuk, | hogy puhuljon, | magába vęgye vizet, | akkó | szintēn ojan ő ő jó | jó rugalmas, min^d mikó félszáráz. | Totálszáráz vesszőt nem lehet | fonni, | mer eltörík. | [ühüm]

- *Kiknek szokott fonni, / vaty kiknek font régebben?*

Szolgáltatást végzek csak, | külön nem nem fonok, an | akinek van vesszője, | a | annak szolgálta'ást végzek, | te^hát (ü^hüm) a ző vesszőjít | mēkfonom | vaty pézē vaGY | részibű, | (ü^hüm) te^hát fele-fele, | az a munkadíj. | Neki | a munkadíj, amé aggya a vesszőt. (ü^hüm, ü^hüm)

- *Nézēm, hogy mijen tárgyak vannak még itt. / A söprűket is maga csinálta?*

Ēn, | én. | Gyékény, | gyékénypokrócot i | a | tisztaszobába, a zúgynevezett tisztaszobába, m^e | akkó úgy nevestük, | régi időbe, | gyékényszőnyegēt, | futó | szőnyeg gyékényből.

- *Szóval a gyékényszőnyegnél tartottunk.*

Igēn.

- *Ēs a gyékényszőnyegēt, aszt hoty kell csinálni?*

Annak köll külön | szövőszék, | úgynevezet szövőszék, | akkor | kendēr | spárgá^k köllenek | a fonáshoz, | mer azzal azzal fonódik össze ugyē, | habá^r sokat mēkcsinátam de

- *De volt ithon szövőszéke / hozzá?*

Nem.

- *Nem?*

Ēggyik szomszétű | másíkg vittük, | vót | ēty | közös | szövőszékűⁿk, háromnéc családnak, | és akó, | akire rágyütt a szövés, az vitte, akkó | az bēfejeszte, az | bēszegést csináta addig, még mi szótük a többi. | (ü^hüm) Az ojan | ojan mind a | futószőnyeg, | hetven-nyócvan centi szélēs, | attú fūg mijen | szélēs vót, | leginkáb mētērē | mētēr szélēs vót a a | szövőszék | és akó ēgy mētēr szélēs

- *...a szőnyeg...*

Véktelen | hossz | ba | lehetēt, | húsz mētērēs, | huszonöt, | tíZ, | öt, | amijen hosszú köllött a, | vagyis | nem | vót muszaj | rögzítve | rögzíteni a | hosszot, | amijen hosszú | (ü^hüm) köllött. | Kívánság szerin^t. | Szélēsége mēG, | amijen szélēs vót a szövőszék.

- *Ēs a (x) a söprűket, azokat hoty kel csinálni?*

Cirokbul. [nevetés] | Ez ciroksöprű a | a paraszt neve, | paraszt neve, | így
mondom. | Bë|ültettük | a | földet, | konkrétan kukoricával, | ha | nem buza
vót, | vagy buza vaty kukorica. | A kukorica | tábla szélire, | amit mezsgyének
monygyák ugyë, | magyarú, | magyarú mé^s máⁱ mezsgyének monygyák most is.
|

– *Igen.*

Oda tettünk a | mezsgyére | cirokbukrokat, | két-három méterénkint, | nyóc-tíz
szál cirok | vót egy bukorba, | és az | három-négy méterénkint a | föld egész
hosszába. | (*ühüm*) Jó | magas vót, | két méter^t keveseb, | de | inkább kettőn fölű
vót, mind két méter, | és akkó | a | cirkot szintén íty szortírosztuk vastag |
vastakság szerint, | ugyë | ebbe má | vékonyaB köllöt, mer ijen fajta söprű, |
enn^e | ez má vastagab mer ez | ez naty söprű.

– *És mi / mivel van úgy átkötte?*

Vesszővë.

– *Vesszővë.*

A zelkísítéséhez | a gyékénynek | is, | gyékény elkészítéséhez | is | néha |
használtunk | vesszőt. | Vessző az mindik köllött. | Söprűnek, | kosárnak | még
a gyékény | elszegéséhez is használtunk vesszőt. | Szépen asztat | kih |
kihúzottaB, | belekihúzott vesszőt, | ami ^{ja} laposvessző, ot amit a háromba
hasítottunk, azzal | kötöttük át a | söprűt.

11. szöveg

A hangfelvétel készítésének helye: Kishegyes. Ideje: 2017. Gyűjtő: Csáki Edina.
Adatközlő: F. I. (1950-ben született Topolyán, 15 éves koráig Topolyán élt; iskolai
végzettsége: általános iskola 7 osztálya; foglalkozása: háziasszony)
Téma: szállási szokások Topolya környékén
Lejegyezte: Csáki Edina

ÁTÍRÁS

Disznóvágás

- *Mesélte Irén néni hogy maguk / kiskorától kezdve a szálláson éltek kint / (igén) és mesélne nekém arról hogy milyen volt a szállási élet / (Hát a szállási élet) mit csináltak ott?*

Az ojan vót hogy a szálláson kint | mindēt kézzē dógosztunk kapáává kapátuk a kukoricát is | még a jószágot is úty hizlāgattuk lēvāgni akkó mikó lēvāktuk a disznóvágás hát ugyē az | mindēg | pōrkōtük szalmává min^k gyerekēk szaladgātunk a szállás körū | alig vártuk má hogy vāgjuk a disznót | asztán vocsora vót este | de disznóvágás az ojan vót hotyha lēvākták a bōllérēk bēmēntek ēggyet mēginni | mire kimēntek a disznónak hūt heje rárakták | a szalmát aki kint maratt ōrszte disznót de hát az nem azē maratt kint az azē maratt kint hogy | hát ō asztat maj | ēsuflizza disznót onnan disznót ēhūsza másfelē és akko^r beletett ēty subát és akkó lētakarta szalmává | bōllérēk kigyūttek nem nēszték mēg^r gyūtották no mos máⁿ majd pōrkōjjük | hát mikó mēkpōrkōté^k nincs a disznó sēhun | (úha) nincs a disznó sēhun | na mindēggy | hát akkó nagy keresés vót na végre mēk^rtaláták odavitték oszt hūszták akkó akkó vót ojan is hogy a lábáná ugyē a körme hogy lēgyūjjön akkó vót ijēn | dēszkábú mēg mind mēkcsináva és akkó parázs vót benne és akkó^jök asztat úty hajtották és fūjta rája | a disznóra ja hogy a szōrit lē birja pōrkōni | mer a szalma vót hogy nem birta rēndēssen lēpōrkōni | és akkó asztán mēkcsináták a kotlába vizet tēttek | és akkó asztán abba rakták a zabát mikó szétszētték mer ugyē a disznót ot kint mēgmosták minygyá és akkó asztán úgy vitték bē az asztarra | és akkó asztán belerakták^akkó a tōtelékēt csináták belūlle hūrkát koolbászt csináták hát este mēg ugyē vocsora az asszonyok mēg ott sütték ēre hūsokat ēre amára | mēkcsináták a rēggelit vót sūtve hūs mája vót vére vót sūtve | na ēttek és akkó asztán nēkifoktak és mēkcsináták paprikást szoktunk főzni déere | az vót a mēnő a paprikás | de hát paprikásbú nem nagyon ēvēt sēnki mer a rēggeli tisz-tizēnēgy órakkó vót mēg | és akkó asztán | vocsorára kīsztēttük a száármát | csinátunk | hurkát kolbászt na a száarma az mēkfōt a sporhēton ijēn rakot sporhēt vót csináva azon fősztuk

- *És akkó abba minidig tūzeltek vagy?*

Igēn tūzē | (bē kōllōtt tūzēni ugyē) igēn abba tūzētünk és akkó annak a tetjin fōt a pa | a paprikás is az azon mindēt azon fősztuk (akkó jó sokāig tartott ugyē nem úgy mind most^{am}) nem nem nem nincs^{úgy} mint most villanyspor^hēt mēg gááspor^hēt nincs ijēsmi mostan | ott ojan nem

- *És készítettek valami édēségēt is?*

Maj mēgmondom hájaskifli vót ēggy asszony az mēkkeszte rēggē mijást a disznóbú kivētték a háajat | akk^ó rōktōn csináta annak az vót a dōga asz hajtogatta | ēzs délután háárom órakkó keszte sūtni a kemencébe | vót kemence abba

bëfütöttünk | jó parázs vót és akkó ő rakta asztán mëkkētek a tepszibe a kalácsok
| és akkó | de csak hájas kifli és vót ahun valamikó elejivē nem vót hájaskifli sē
hanem fánk vót | fánkot

– *És mivel tőtötték?*

Lëkvárt tettünk bë | (*lëkvárt?*) lëkvárt vaty pedig porcukor kinek mi köllöt rá |
vót üressen is külön és akkó mindëggy a (x) | hájas kiflibe tettünk mákot |
tettünk diót | az vót a tötélék

– *És ezē ezék a disznóvágások ezék sokájik tartottak? Vagy hány (hát)
hány napig?*

Hát ez egy nap tartott minálunk ugyē mer hát ugyē | este vót a vocsora másnap
vót utánna a sok rakni e | való gondolom az asszonyoknak mëg a házigazdának
mëgmaratt a zëpakolás | másnap mëg a | mindēn valamikó mëhütöbe nem
raktunk sēmmit sē | vocsora az vót akkó vocsora után kártyásztunk | | vocsora
után kártyázás vót | néha rëggelik kártyásztak | mëg ojan is vót hogy gyüttek a
cigányok este [nevetés] | azok főverték a földes vót ugyē a szálláson a föld |
főverték a zösszesset | hurkát követeltek | vótak négyen-öten fölötöztek
kikenték ëggyik korommā a másik kikente magát | bokszā ami vót mind | ëggyik
rosszabbú nézēt ki cigánnak fő vótak ötözve akkó vót tepszi | naty fakanál az
verte és gyütt bëfelé a zajtón | akkó vót hogy bëzártuk osz (x) nem eresszük bë |
húu bërúkták az ajtót [nevetés] osz bëgyüttek [nevetés] | útyhogy mindēn vót ott a
száláson.

Ünnepek

A zünnep ha gyütt a zünnep | akkó | mëgvót a husvét ha gyütt | akkó husvétra
hát ugyē fősztek nagymama tojáást sonkát főzött | gyüttek locsókonni másnap ^a
locsókodók | hozzánk | hát ugyē úgy mëglocsótak bennünket nem úgy vót mind
most | kintrü a kúdbü húszták a vizet | ojan hideg vót hogy a fene maj mëgevēd
bennünket | úgy büjtünk ē de mëkkerestek bennünket ó ó

– *És mit attak a locsolkodóknak?*

Tojáást attunk festēt tojáást attunk akkó más nem vót mëg virágot | tudom jácint vót
fehír mëg ijen kík jácint kinyíva és asz¹ köllöt anni

– *És mivel festették akkoriba a tojáást?*

Hát e | ott natypéntékēn má bëfestették péntékēn bë vót

– *De akkó ¹is vótak ijen kész festékék mind most vagy (neem) mit
használtak?*

Hagyma vöröshagymának a hajává festették | vót az a lilahagymának a haja mēg emennek a hagymának összeszették mindég a zöregék és akkó abba festették (ühüm) | abba festették

– *És akkó a locsózkodóknak készítettek (igēn) ijen süteményt?*

Hát kaptak sütem | kaptak sütem | fijákerrā gyüttek locsókonni | fijákerrā | akkó másnap mikó aszt ugyē hát ugyē mink is emēntünk locsó^{konn} asztán mēntek a lányok [nevetés]

– *És bētartották eszt (bē) emēntek?*

Bē bē emēntek az vót hogy mēntek fijákerrā vót mikó zenévē is gyüttek | | útyhoGY | szép vót ez a száál¹ási de hát mos má emullik mindēn | emullik mindēn (*hmm*) | mosmá

– *És kaptak valami ajándékot is így husvétra?*

Nem kaptunk mink sēmmi sē | nem kaptunk sēmmi nekünk köllött anni festēt tojást | mēg maj mondom karácsonkó mēg | natypéntékēn beledoptak ēGGY | almát piros almát a zásot kúdba | | hát akkó asz^t kihúsztá nagymama széévtákta ahányan vótunk a házba | karácson | után | szévtákta osz^t szétosztotta karácson napján oszt mēgēttük

– *De eszt ki dopta bele a zalmát a kúdba?*

A zalmá | a zalmát a gazda | a fő gazda dopta bele a kúdba oszonták hogy mēgrohad nem rohadt az ojan szépen kihúszták a vödörrē.

Szórakozás

– *És ő ő / így jártak valahova szórakozni is?*

Nem jártunk csak ēggyik a másikáhó jártunk kártyázni át | ēggyik este a zēggyikné vót másik este a másikná sēhova nem mēntünk | a szállásokon | asztán má mikó ugyē én má hát mán akkó má má vót bál akkó bējártunk a Zavaláába | Topojára | gyütt a gardimama anyám gyütt velem | [nevetés] gyütt velem | de hát a gardimamátú észökhetēt a lány | hijába útek ott | [nevetés] ojan is | ojan is vót hogy elaluttak a | szülők | háát akkó vótak ojan legínyek hogy kilesték | ^akkó vették ott a szomszédba vala^{hunn} szárízikēt | és aszonták hogy | fő | ēcsapták a villant ēggy oda át a másik a szár | ízikkē át a zajtóba oszt | o | odadopta elébük talane! aszonygya kējjeték ēgyeték itt van a szár | [nevetés] szülők főkētek | [köhögés] nésztek | [köhögés, nevetés] fölgrátak osz hajcs mind emēntek a szülők haza | lányukat mán né | némējik némējik kint a vécébe cseszēgette valamējik koma má ōk mēg | bēnt | jaaaaj ēlopták akkó is a lánt a szülők^tú útyhogy hijába útek a gardimamák elaluttak | mēg némējik gardimama is [hättérzaj, székhúzás] emēnt a^{is} csavarogni ki | nem köllöt vóna akkó | a

gardimamának minek mén a gardimama | mosmá nincs gardimama de jobb is
minek [nevetés]

Lakberendezés

- *És hogy nézēt ki így a szállás belül vaty hogya ház?*

Hát a szállás maj megmondom | a szállás úgy nézēt ki | belúrú | hogy bē vót meszēve meszetessè | nem vót pingáva vagy hengēröve sèmmi | mēg kizsgērëndás | láccot a gērēnda mēg a nagy gērēnda ^{is} | és akkó a | mázótuk | tehénszar sárgaföd víz és avvā mázótuk föl a földet | avvā mázótuk föl a földet | és akkó a szőnyeg^{ünk} vót akinek vót amējik ēty kicsit gazdagab vót annak annak vót gyíkin vaty pedig ronygysző | pokróc | avvā bē vót terítve a tisztaszoba konyha mēk hát as csak ē vót mázóva osz kisz

Szappankészítés és mosás

- *Télleg a házi szappant (hát) maguk csináták ugyē?*

Mink csinátuk

- *És asz^t hogy csináták?*

Hát aszt hogy csinátuk zsírshódát vettünk és akkó mēgvót a | odatettük zsiradékot is lehetőet mindēty hogy mi | zsira | zsír lehetőet akarmibü | zsiradégbü fősztuk | és akkó ijen ēhanyagót pēcsēnyezsírokat összeöntögettük és akkó abbu csinátuk | és akkó mēgvót hogy négy litēr víz mēnt | ēGGY adaghó és ahhó beletettünk másfé^l kila zsírshódát akkó fogo | fogott a nagymama ēty tollat | vigyázni köllöt hogy rád nē csapógyon vagy a szēmedbe mer akkó asz mér | ette mēg | hát ki ^{is} ēheti a szēmet és akkó tollat mēgnészte tollat | végikhúsza tollat | ha toll lēgyütt akkó erős vót akkó mēg köllöt hozzá akkó mēg öntött ēty kis vizet hozzá vagy zsiradékot tēt hozzá | ha gyöngē vót nem akart a tollrú lēgyünni a ahogy lē | ijen szárnya tolla köllöt libábü vette ja nagymama tolsöprübü | és akkó akkó akkó tēd bele shódát ha nem vót erős |

- *És akkó utánna teknyőgbe vaty hogy (akkó akkó) mostak?*

Nem mēg előbb aszt kifőszte előszó a zelső lúgon | akkó asz^t lēvätte lészette ja mer asz főgyütt a tetejire ja akkó mán mēkföt akkó ēvát a lúg az alú lēmaratt a lúg az ojan vót asz fekete vót asz híták feketeszappannak valamikó | aszt a zajját mikó kiöntötték az vót a fekete | szappan na avvā mosták ijen koorpás fejeket mēg ijenēket | na aszt arra hasznáták mēg a ijen ronygypokrócokra arra hasznáták mer a^z nagyon erős vót | na mindēggy a fehíreket me | esztet mēg fehíreket főszték ez a fehíret eszt viszatette ja nagymama mēg | akkó mēk tettek hozzá ēty kis shódát asz^t mēg ēgy lúgra fő köllöt tēnni | és akkó aszt má ēty kicsit gyöngēb

lúgra tette föl és akkó asztán lészette hogy ē | hogy vát ē úgy széttük lē | csinátunk dészkábu vagy kihúsztuk egy naty fijók vót valamikó az a | almárijomnak híták (*ühüm*) | és akkó ijen nagy szélés magos vót neki a fijókja és aszt kihúszták akkó terítettünk ruhát és akkó abba bele¹öntöttük a szappant és akkó asz^t hattuk hogy mēkszáraggyon | mēkhuzgátuk mink ijen kockára amakkora darabokra ki mēkkorára gondóta akkorára hatta mēg | most például ha asztat kilóssakra akarta akkó kilóssakra hatta ^{ha} fékilósra de könnyebb vót a fé¹kilóssá mosni mind a naggyā | és akkó aszt úgy bēvagdosta asztán mēg másnap harmannap mikó má mēkkményēdēt nagyon akkó kifordította ruhástú abbú ja | fijókbú | és akkó lēvette ruhát rulla és akkó fok | mēkfordította szappant és akkó fogott ēggy ojan jó erős drótot a drótnak a végire rácsavarta csutkát vaty fát | mind a két végire a két a drótnak és akkó úgy váktuk lē | avvā ja dróttā | nem késsē és akkó ojan szépen ē lehetett vagdosni a szappant mer ha nagyon mēkszáratt akkó tört a szappan nem lehetett ēvágni | | nem

– *És akkó utánna mijen edényēkbe mostak vaty hoGY?*

Vót teknyő | ijen fateknyő | abba mostunk fateknyőbe | az vót a mosóteknyő ijen nagy fatteknyő de külömben a ojan nagy teknyő vót disznónak is forrázóteknyőnek híták | abba fürdöttek valamikó forrázóteknyőbe | a népek | nem vót kád sē sēmmi.

Babonaságok

No most a babonaságok mēk hát azok vótak ugyē a régēn is vót ojan is hogy ēvitték a tejet osz^t másnap nem fejtek sēmmi | ojan is vót | az ot vót kint a mi szállásunknak a szomszéggyába vót ēggy öregasszon | mindég mondom én a nagymamának hogy mé húz mondom az az öregasszon | má száz éves vót mikó mēkhalt [nevetés] | méé húz mondom mindég ēggyik | nyúl¹mamusz vót az ēggyik lábán másikon mēk papucs | vaty cipő

– *Nyúl¹mamusz az mijen?*

Hát a nyúl¹bú¹nak a bőrit ahogy mēgnyúszták mēkszárítottak abbu csinátak mamuszt | és a zőregasszony az ahun a tejet vitt biztos isten tej tovább nem vót | mēg a nagymama aszonta naplēmēt után sēnkinek tejet nem kó kia^dni | mer ēviszik a házbu a szērēncsēt | Luca napján sēmmi | Luca napján még a bódba sē mēntek ē bē Topojára sēhova sē Luca napján sēmmi nem attak ki a házbu

– *Mēg akkó csinátak lucaszékēt is?*

Csinátak de a¹is oj soká kízűt néha ¹ē nálunk nem csinát sēnki lucaszékēt de hát csiná | vót aki csinát aszt a lucaszékēt | de bizon az a hejzet az a hejzet hogy | ez ojan ez a szállási babonaság hogy tēlleg van valami benne mer | hát sokfelē vót

nagyon sok ojan | hogy mēg mēgvrácsáták vagy mi csinátak asztat a jószágot
vagy nem ēvētt

– *Mi csinátak vele?*

Hát valamit tör | elég ha ránéz aszonygyák és akkó hogy mi csinál a szemivē nem
tudom csak akkó tovább nem is észik.

12. szöveg

A hangfelvétel készítésének helye: Szentmihály. Ideje: 2017. Gyűjtő: Makán
Adrianna.

Adatközlők:

1. K. I. (1935-ben született Szentmihályon; iskolai végzettsége: általános
iskola 5 osztálya; foglalkozása: napszámosként dolgozott) A
2. V. A. (1939-ben született Szentmihályon; iskolai végzettsége: általános
iskola 5 osztálya; foglalkozása: földművelés, kereskedés) B

Téma: munka, szabadidő eltöltése falun, vasárnapi bálók

Lejegyezte: Makán Adrianna

ÁTÍRÁS

– *Igēn*

A: Szenmihájon születtem | ezörkilencászharmincödbe | idájig [sóhajtások] | |
akkó mék hát a zapám is élt | mikó tizenkilenc éves ⁱzé | tizenkét éves vótam akó
apámat ēveszítöttem | ak^{kó} ketten éltünk a zanyámmā | iskolába jártam | öt
osztájt végesztem [sóhajtás] | | a zéletünk nagyon szomorú vót me ketten vótunk
a zanyámmal | vót a zédösapámnak egy ő z | annya | a zén szilém | az ithagyot
bennönket és ketten marattunk a zanyámmā | hát tizeⁿ | négyéves koromba | hát
möntünk vóna ja bálba | akkó kesztünk ety kicsikét nagylánkonni érösztük (x)
hoty tán nagylányok vagyunk | majd | tizenötéves nem engettek be bennönket |
tizenötéves vótunk | a zén tájbélijēⁱm | aszonták a lányok hogy gyerünk a bálba
| biztos beengennek | há^t nem engettek be | mökfokták hátú ja gramancunkat és
aszonták kifelé mit kerestök itt? | ēzavartak bennönket | együttünk haza | hát telt
múlt a zidő mikó ideⁱért az a tizenhét év | no akkó engettek be elősző bennünket |
osz mikó | bemöntünk a bálba hát azelőt nem vótunk | mink tájbéliⁱek egybe
vótunk tizenkilencen | há mind összetartottunk | körbeátunk hát keszték a | zenét
| osz szépen | há e | mink lányok ēkesztünk táncóni | gyüttek a gyerökök | oszt

akkó ěccő ěgyiket vitték ě máskó másikat vót mikó ěggyiknek ěvítették a ěvítették
akkó amaz visszamönt oda a többijükhön | ^akó gyütt annak is | táncossa
táncótunk | majd | üdővě későb má mikó nagyobbak még nagyobbak vótunk
tizěnnyóc évesök | akkó | hát | legényök máⁿ tizěnnyóc éves natykorú
aszonygyák | majd zěggyiknek is lött ěGGY | legěnnye másiknak is harmadiknak
is | oszt eszt a zěn anyám eszt^t mökhallotta | hogy ennek is van legěnnye annak is
vaⁿ | tě lány | ha mökhallom aszonygya [nevetés] hogy ěgy legény vagy ěgy
gyerök hazakísěr ně gyěre haza | | hát jó van | nem merem tartani legěnt | de
akatt vóna | majd | mikó | má no tizenkilenc éves vótam | akkó | há^t
mindönkinek vaⁿ legěnye ěpp ěnněkőm nincseⁿ | há ěn is hattam legěnt | késěrt
haza | möntünk haza | | oszt mikó odaěrtünk a kapuhoⁿ | a zěn anyám abba a
minúdba kinyitotta zablakot | Irěⁿ | befelé | és ot nem vót mi csináni | ot be
köllöt mönni | | telt mút a zidő hát | | aszonygya ěccő a zěn legěnyöm az aki a
férjem is lött | aszonygya tě anyád sosě nem alszik? | [nevetés] | ěn nem tudom
mondom | aszonygya | ez nem fekszik lě addig még tě haza nem gyüssz |
aszonygya mök (x) majd ěn mögmondom neki hogy Ila néni | hogy ojan gyorsan
ot vaⁿ ken^d zablakná? | [nevetés] | mondok něhogy mond | me ěn akkó kikapok
| | hát telt mút a zidő | hát csak gyütt | de abba a minúdba hogy odaěrtünk ot
mán röktön mönni köllöt be ot nem vót hoGY | maj nem mék be majd ety tísz
perc múva abba minútba möllött! mönni köllött | no majd | jegybe jártunk |
tizeⁿkilenc ěvet betőtöttem vagyis hát abba zěvbe | esküttünk is | oszt hát | a |
ojan | tizeněgy óra tájba mě minděg tizeněgy órára haza köllöt mönni | ot nem
vót | miⁿ most maji nap hogy hát | este | mönnek tíz órákkó ě oszt röggě négy
órákkó mönnek haza | ott este köllött ěmönni | és tizeněgy órára othon köllöt
lönni | | oszt^t máⁿ hát jegybe jártunk mán akkó | a | odajěrtünk a kapuhoⁿ oúp
máⁿ csak nyílik a zablak | Irěⁿ befelé | nem vót keccec | mönni köllött be
[nevetés] | | no majd | ěccő | mos visszaměk újra ja hátra | majd | a mi
szomszědungba | aszonygya ja | két ěvvě idősseb vót | Irěⁿ | ěccő aszonygya
nem gyüvünk haza aszonygya | csak akkó mikó a többi | | hát mondok ěn nem
merök | me ěn kikapok | ěn (x) | mi ketten vagyunk ěd^sanyámmá těněköd ot van
még apád ěggyik (x) ha a zěggyik nem a másik mökpártol de ěnněkőm csak a zěn
anyám vaⁿ | ěngöm nincs aki mökpártójjon | ha ũ kijabál ěⁿrám | ěⁿ nem merök
| ěn csak mék haza | ěn nem maradok továbB | aszonygya | há jó van akkó
gyerünk | me szomszědok vótunk csak ěty ház vót kösztünk | a Jělěna | hát ũ
férhōⁿ mönt | oszt hát | ěn még akkó | jártam hozzájuk | varni tanúi | öt osztáj^t
végesztem | akkó keszték | hogy több osztáj lösz hogy lösz nyóc osztáj | de
csak nem löt nyóc osztáj | csak öt | ěn öt osztáj^t ěvégesztem | asztáⁿ mög |

szépen | mönni köllöt napszámba | | hát | oda ja a V.-ékhoⁿ jártam napszámba |
ot tanútam mög röndössen dógozni | de ottan még nem vót legény | ot^{an} csak
tizennégy éves vótam | és mönni köllöt kapáni markot szönni | zöccségöt szönni
pucóni mosni a zöccségöt | nem vót | ki^lút | me ketten vótunk a zanyámmā |
osz mönni köllöt dógozni | no osz mikó asztán | ez is | ahogy nyótunk vagyis
nyótem | hát möntünk gépre | de mán tizenöt éves koromba gépön is vótam | |
hortuk a pojvát | | hát nehéznek nehéz vót me még én is fijatal vótam tizenöt éves
| oszt ahoGY möntünk föl a | dëszkán | ojan lécök vótak szögezve hogy a
lábunkat mökfogja hoty fő birjunk mönni | ojaⁿ lépcsök | osz^t a pojvarakó ép aba
zévbe vót jéég | osz^t nagyon ēverte a búzákat is kukoricákat is mindönt | osz^t
rengeteg törek vót | az a naty pojva | hogy möntünk fő | a még a zëggyik pár lë
së gyütt a másík máⁿ mönt fő | osz^t kirúktuk a pojva ódalát [nevetés] | | oszt
Antal bácsinak hitták az aki rakta pojvát | aszonta lányok | ha nem csillapottok
én lëveröm a lábotokat | hogy röndössen möntök | nem rugitok ki neköm a
pojvát | szögéⁿ mindég igazgatta | me mindég kimönt egy darab [nevetés] | | no
osz mikó | ez is ē | mút a jizé | a csépölés | asztáⁿ újra mönni köllöt dohánt
szönni | mē a V.-éknak vót dohánnyuk is oszt mönni köllöt szönni | | ot csē nem
vót kecmecc hoGY | majd én ēlaskudálok há (x) szönni köllött úgy mind a többi |
no a | gazdasszoⁿ | a Zila | az mindég segítött énnéköm | me én csak nem tuttam
úgy mind ű | ^{osz} mindég kisegítött osz^t akkó ot vótam ahun űk | ez nagyon jó^u
gyütt | no maj mikó ez is kész lött | akkó gyütt a | kukoricaszödés | | szöttük a
kukoricát hát nem nagyoⁿ mönt nálam | nem is | me hát | ëngömet nem vitt a zën
anyám | de mikó szükség vót rá akkó vitt | me sajnát | osz szöttük a kukoricát ot
V.-éknál | ēmarattam | akkó a Zila mēgën segítött | oszt akkó hát íGY |
utó^lértem űket | no maj mikó ej is kész lött | asztáⁿ mán nem vót^t ojan fölöslegös
dolog hanem zöccségöt szöttük | oszt akkó asz^t mind mosni köllött me akkoriba |
mosták a zöccségöt | osz hát | az még mönt me seggön űve köllött [nevetés] | no
maj mikó e jis kész lött | akkó tél lött | | akkó nem möntünk dógozni othon
vótunk | de | minállunk mindég vót vasárnap izs bál | itt a domba | mán akkó az
mög^vót csak nem vót még kipadlözva | hát möntünk délután is délelő | (x) este jis
| de est | délután hát amöddig vótunk vótunk hát mit tudom én estiG | este mök
haz | vagy estefelé hazamöntünk mögvacsorásztunk asztán möntünk hét órakkó |
a bálba | de ojan por vót | mē főd vót a zajja | hát osz^t akkó | kicsikét porossak
is vótunk de azé ēmönt | osz mikó délután vót a bál mindöⁿ vasárnap délután vót
| nyáron is télön is | osz möntünk a bálba | de hogy mennyi asszoⁿ vót | délután
is mög este is | este mindég vót | vótak ojan hosszú padok | lehet hogy még van
izs belülle

B: hát ha van

A: A zasszonyok mindég vitték a zelső sort a fal mellé | asztán gyütt a másik banda | az vitte második sort ha vót is hejje nem üt oda | hanem | vitte elébe ja a másik elébe akkó ugrátak át a zasszonyok hogy előb lögyenek | oszt a végén hét sor pad lött | oszt mindön a zasszonyok útek | délután mög mikó útek akkó két-három sor vót csak | me ugyē nyáron dó | dógosztak nem birtak mönni ja | bálba | oszt vitték a kizsgyerököket is | akiknek vót akkó nem vót kocsi hogy maj tolom a kocsiba | karjáⁿ vitte | oszt^t akó mikó kész vót a tánc | mikó szünet vót akkó kizsgyerökök táncótak szaladgátak a domba abba porba | lē vót az locsóva | de a végén csak | főszáratt oszt^t porót porót | néha úgy trüsszöktünk hoGY [nevetés] | | oszt^t meséte a zén anyám hoty | vött a | me mustoha annya vót něki | akó nagyon divat vót a piros papucs [ühüm] | asztán | hát vöttek neki piros papucsot | majd | járt a bálba de nem vót ám szabad akkó emönni akkó mikó ű akart | hanem mikó mög vót engedve | ha egy vasárnap vót akkó három vasárnap bisztos nem vót | nem vót szabad o | akkó legént tartani | no majd | há hogy mönnyön ē valahoty | az a | D. Věrka néni vagy gondolom úgy híták hoty H. Věrka néni | az vót a barátnője a lelki barátnője | oszt majd | aszonygya Ila gyerünk | mökszőkünk | hát emöntek mökszőktek | dee | a mustoha annyának monta hogy éd^sanyám aszonygya mink emönyünk de ně monygya ken^d mög éd^sapámnak | nem jó van mönnyetök | mögengette me két vasárnap mán nem vótak a bálba | má az vót a harmadik | no majd | emöntek | vót něki ety húga | asz Věrkanak hitták | osztán | há hogy mos^t hogy mönnyön be a papucs ahogy mén asz csapkodott | kivötte a papucsot a lábaul! a szép piros papucsot | oszt mönt a | gangajtóig a rosté | kívü hatta ja papucsot | oda(x) támasztotta a söprűt | hogy öregapám ně lássa | no majd | mikó röggē lött | korábban főkēt | me űk tudod mijen ágyba | fekűttek? | vót neki ijen | mind ez a kaucs most [mutat az ágyra, ahol űl] így vót dēszka | mög így | oszt oda fő vótak rakva párnák | díszpárnák de naty párnák eggyik szöb mind a másik | űk mög ott alatta aluttak | oszt ű szépen onnan kibűjt | oszt kimönt oszt mire kimönt cs^ak a zēggyik papucs vót | a másikat ēvitte kutya [nevetés] | majd | röggē öregapám mönt ki | ű mán akkó bemönt akkorra | osztán | möktanáta széttípázot papucsot | viszi a papucsot be | Ila | tē hūn vótá a zeste? | aszonygya nem vótam sēhun | aszonygya akkó hátú tartotta a papucsot a háta mögött | aszonygya akó eszt hun szötték szét? | ű nem tuggya | há vótam aszonygya | monta hogy hun nem | aszonygya osztán | ot kívü felejtöttem oszt a kutya ēvitte | oszt kapot két pofont | amé hazudott

– *Amijé hazudott* [nevetés]

A: Oszt aszonta něki hoty többet a papucsot ně had kint | hanem hoz^d be [nevetés]

– *Mijen bálak vótak akkó?*

B: Vót ö ő almabál is | banánbál is | akkó ö | narandzsbál is

A: szöllőbál is

B: picebál is | és a picét bedoptuk hotyha rá¹akasztottak valamit akkó nyertek | vót ö ör akit mögfoktak véletlen hogy mē^{hát} csüngött | és këröm széppen ö a mökfokták hogy ö lëvött ëty körtét vagy nem körtét hanem narancsot vagy szöllőt | mos mindëgy amije^a bál vót | akkó azé annak azé fizetni köllött

A: eszömbe jut az a kizsbál | hoty mijen érdekös vót az | gyerökök így [mutatja] doboktak

B: há

A: [nevetés] édös jó istenëm | úty foroktak | nem számítot hogy | B: ott is | A: jó mén vagy nem jó mén

B: ott tanútunk mök táncóni | ott tanútunk mök táncóni

– *Hány évesek vóltak ak^{kó}?*

B: hát (x) | kimarattunk a ziskolábú | (xxx) jó neköm még nincs három. A: köllött oda fizetni is | hogy bemönnyünk

B: hát jó van abbú élt az a Sz. bácsi minek hitták? | Sz.?

A: hát | nem tudom

B: Sz. András?

A: nem tudom minek hitták

B: ojan sejpös vót Kati néni

A: aha | Tordára mönt férhön | jó vót a kizsbálba is | átunk íty körbe

B: vót ö ö | vót ö ö

A: foktuk egymás kezit karszűgyön

B: hát mög a bálba

A: gyüttek a gyerökök oszt táncótunk

B: a nagybálba | nem ütünk lë asztalhon mök székre | henem ot hátú ahogy van az az ajtó | körbe átunk így karszűgyön és akkó odamöntek a

A: nem hátú átunk

B: (dehogy)

A: elő a szimpadná

B: ott is átunk de átunk ot hátú esz eszt erre emlékszök

A: asz akkó vót mikó még nem vót kész a domb

B: mindëggy | de tudom hogy átunk ott Irény

– *És mibe möntek a bálba?* |

B: kesztem lánkonni | mezitláb möntem | lë^Jis marattam a cimborájaimtú | elmarattam | kalappa¹csniba

A: énnököm is vót kalappacsni [nevetés]

B: mék talpa sē vót ahogy mögvötték a pijacon úgy húsztam fő | oszt asz sokájig nem is tartot me ēty-kettő kilukatt

A: tudod annak nincs talpa

B: há

A: az oan ijen keskönyegbű (*ühüm*) vót osztan mög vót szűve | zēggyik vót (A és B egyszerre mondja: barna másik zöd)

A: piros oszt akkó sárga mög ijen | a zén nagynéném asz' csináta | Vēra néném

B: Vēra néném csináta?

A: ühüm | oszt mindég hoszta ja | pacsnit mikó^{me} Titelbe laktak | oszt hát én mög^{oan} kis suttyó láⁿ vótam mindég hoszták a pacsnit | oj mérges vótam arra pacsnira

B: hát mérges vótá de (x) kéntelen vótam

A: de jó vót | me zēggyik még ē sē szakatt a másikat máⁿ hoszta [nevetés]

– *És máshunnan is gyűttek ide / bálazni?*

B: Ide | vidéki legén nem gyühetött be | úgy féltötték a szemmiháji lányokat | így vót?

A: ühüm

B: asz kapta | kapott némik

A: ha nem jó viselkedött akkó kikapott | [nevetés]

B: de nem is kicsit

A: de ha szemmihájiak möntek más hejre | az is kikapott | a jis

B: há jó úgy szokik mondani köccsön kenyér visszajár | nem?

– *Ugyē tuggyuk hoty szeptemberbe van a | templombúcsú / mit szoktak akkó régön szervezni? /*

B: há vóó búcsúkó is mijen bálak vo^utak

A: este jis. B: délután. A: mög napján is

B: délután is. A: most mög csak alig vaⁿ B: vót bál | akkó hazagyüttünk | | hát meddig vótunk addig vótunk ithon még öttünk

– *Möntek vissza?*

B: möntünk vissza me kezdődött a | mos mögvót az az üdőpont hogy mikó kezdik | de fél tizenkettőkó mán fajeront ütöttek

A: énnéköm tizēnēgyre othon köllöt lönni

B: de mindēgy de a zenészök fajeront ütöttek | me A: me a kocsmáros. B: hogy akkó mindönkinek haza köllöt mönni

A: kocsmáros háromat | kacsintott | hoty vége ja bálnak | oszt' tizēnēgy órakkó én má ēgyüttem osz féltizenkettőkó tizenket | (x) onnan pucóni köllöt mindönkinek | féltizenkettőkó kacsintott a kocsmáros | és tizenkét órára tiszta köllött hogy lögyön a teröm

B: hát így van | há mög ö ö

A: mámma möG | tizenétykó mönnek ē én má tizenétykó othon vótam

B: hát az akkó vót | mink az (x) hogy hogy monygyuk az ókoribú vagyunk? | há |

A: nyít a zablak Iré^{ny} befelé | [nevetés]

B: mög | neem | háⁿszó nem is öccő sē kéccő aszonták ha zeste legéⁿ vótá akkó | most is ö | nem hattak alunni hattak? | két órakkó möntünk a S.-hon mán csépőni

B: elig odaértünk nyil | mán nyílik a kapu | úgy mögvágott éd^osapám | hogy az az ódalablak a | úgy mögütött hogy egész odaszátam | Józsi után mög ēkezddött szalanni akkó vótak a a marhajárások akkó van a vótak azok a nagy hantok | akkó hát az ēszalatt oszt^t szalatt utánna oszt^t fővött ēty hantot oszt^t hát nem hozzászát henem Cs. An | tal bácsijéknak a kapujuokhon! | [nevetés] | há.

– *Na meséjjen maga most a a / bálázásrú a maga idejibe!*

B: a zén időmbe (hogy vót?) mikó kész vót a ziskola | a nagy | monygyad mán na ja izébe nem birtunk mönni a nagybálba | henem vasárnap délután vout házibál | így monták hoty házibá | hajmabál | akkó mink ijen sördülő lányok gyerökök möntünk oda | ot tanútunk möG táncouni akkó | vót nőválasztott csinátak | akkó vót hogy ö ö..

– *Az mi? /*

B: én möntem | hínni a legént táncóni | (*jaa*) / az vót a nőválaszt | akkó ^{ja} másik legén lē | csapta egy pár dínárrā ja citorát | a házibálba aki | muzsikát | lēcsapta oszt^t akkó parancsót másik nótát | a lán nem mēnt el avval a legénnyè ha nem impon^tát neki | [hättérzaj] hanem nem imponát a nagylánnak avagy a lánnak me még akkó kislányok nem nagylányok vótunk | akkó nagyon széppen mék kapott ēty pofont is | de ēty pár dínaré akkó | fizettünk | akkó (x) kezdöt sütétönni akkó gyüttünk haza | de akkó még nem möhettünk a | nagybálba | me (x) nem vótunk azok a zévessek.

13. szöveg

A hangfelvétel készítésének helye: Topolya. Ideje: 2016. Gyűjtő: Nagy Judit.
Adatközlő: V. I. (1938-ban született egy Gunaras környéki tanyán, 22 évesen ment férjhez Topolyára; iskolai végzettsége: általános iskola 4 osztálya; foglalkozása: háztartásbeli)
Téma: a háziasszony mindennapjai
Lejegyezte: Nagy Judit

ÁTÍRÁS

– *Beszélgessünk arról hogy hogyan is múltak az ünnepek régén. Kezgyük a karácsonnyal!*

Igën | néGY | hetes vót a zádvent | és akko^r nem méhettünk sēhovà szórakozni mer aZ tiltot vót nem szabad vót | és azután allig vártuk hogy jőjjön hogy méhessünk | majd a templomba | akkor [sóhajt] | | mēk hajnali misékre jártunk

– *Mijeněk voltak a hajnali misék?*

Hát szépek vótak

– *S hánykor kezdőttek?*

Hát hatkor | csak (x) nekünk ē köllöt má othonrú mēnni fél ötkor hogy odérjünk messze laktunk

– *A tanyáról*

Igen

– *És hova jártatog bē?*

Gunarazsba

– *Igën | | és akkor hoty teltek a | a zünnepek?*

Az ünnepeket allig vártuk | szalma lēd bēhordva | a szobába | és akk^o az asztal ará! is kēvék | kalapács mindēn oda lēt rakva | szērszámok | buza | kukorica | dijó | | és akkó készülöttünk | a mákos tészta | mákosz guba bableves | főszték a kocsonnyát | | akkó hurka kolbász vót sūtve éfélre mēntünk az éféli misére | | akko^r má másnap hát akkó örütünk mēntünk a nagymisér | és asztán méhettün^s

bálba szórakozni | addig nem vót szabad menni | akkor | ott a fíjatságnak az vót kártyásztunk ez vót még a szórakozás kártyázni | zsírozni | filkózni | | nagybornyúzni | ötözsbornyúzni ez a játék vót

- És mijeñek | *hogy hogy jáccák ezeket a játékokat?*

Hát négyen

- *Igen*

Négyen vagy öten az ötözsbornyút öten emesz^t négyen mēk hetesēzni is ott a hetes vót a legerősseb

- *Ömm | tēhát mēddig tartott ez a | (kará |) az ün | az ünneplés mēg a szórakozás mēg a mindēn?*

Hát igēn és akkó az tartott asztán | | víszkērēsztig

- *Igēn*

Addig bēnt vót a szalma jis a lakászba jaj a gyerekek ezek | úgy örūtünk hogy no úty hancúrosztunk benne [nevetve]

- *Hányan voltatok testvérek?*

Öten | öten vótunk tes^tvérēk | két lány három fíjú

- *Igen*

És akkó ó az vót a jó ha ne | ēmēnt a | szülejinēk ēmēntek othonrú akkó oaa ojan játék lēbonyolítottunk [nevetve] | hát igēn | és | ^{hát}

- *És utánna kezdődött a farsangi idōszak*

Í | asztán jött a farsang igēn (*igēn*) az az má mēgēn | jó vót mer többet lēhetēt mēnni szórakozni

- *És hol szórakosztatok farsang /*

Hát akkó Gunarazsba méntünk | ot vót farsangi bál is.

– *És hogy néztek ki ezek a bálak?*

Hát szé | so | zenészek élő zenék | élő | szakszafon mit tudom én harmonika nagybőgő mindén vót ott

– *Tánc is?*

Tánc ám de még mēnyire mindén fajta táncot [nevetés] | mēktanúntunk | a maszkabált má nem nagyon szerettük mer má akkor mégēn abba köllöt hanni nem mēhettünk szórakozni (ja) nem engettek bennünket nem lehetett | igēn | | hát íGY | asz szép szép idő vót | télēn a naty hóba mindég gyalog jártunk sē bicikli sē | hát néha kocsin de az az | gyalok köllött a | még én mindég gyalog mēntem iskolába ^jis pedig messze vót.

– *És akkor a husvéti időszak vagy a nagyböjt (hát a) az mēgint akkor hogy nézet ki?*

Az az má mégēn ottan bötōni köllött | mindén szērdát pēntēkēt mēk köllöt tartani

– *És mit ētteték a böj^dbe?*

Hát a böj^dbe csak ēttünk | ojan | ētyszērűb levest mēk tésztákat mēg krumplit mēg ijenēket ēttünk | akk^ó ott is allig vártuk hogy má | még natypēntēkēn izs bodagot süttünk | | anyukám | má bodagot is csinát | mēk kēnyeret is süttek akkó sütték az egisz ünnepre má natypēntēkēm mēksütték | akkó natyszombatom má | főzōdött a kocsonnya | mēgēnt mēg a sonka | kolbász | tojás | | mēg | mi ^jis mēg | festēttük a tojást | de | csak vōrōshagyma hajává mēg buzát szēttünk zōd | hogy lēgyēn zōd is.

– *És a kerti munkálatok azok hoGY | múltak?*

Hát ő répaēggyellés vót hosszú düllōgbe kéd düllōgbe méntünk | és akkó aratás | aratni is | éh hét kasza kōszt vótam.

– *Az mit jelēnt?*

Marokverő | hét embər kaszát kézzē (ühüm) kaszává (igën) és akkó én is má marokverő vótam tizēnhárom-négy éves korba és a zódalamba fő vót kötve ja kötél | saját magamnak terigettem és raktam bele a mar|kā ja | kévébe ja | buzát | hogy búzakéve lēgyēn | és akkor korán kētünk mindég a kötele^t csináni mer a sok kötelet köllött a buzaszalmábú csináni | és akkor én mindég nagyon tuttam sijetni és akk^o aszonta [nevetve] zēn édēsapám | aki mēkcsinájja asztat a nem tuom mos | há^{ny} | öt-hat körösztre való kötelet az asztán rá bir fekünni | én nagyon tuttam sijetni ^{én} ēty-kettő mēkcsinátam ^{és} bizon ráfeküttem [nevetés] | aki nem tutta asz továb^b | de oda izs mindég korán kētünk négy óra mēk hamaráb kētünk a kaszáláskor | mēgvót az mēnnyit lē köllött ap^ukámmnak kaszáni és akkó | mēntünk dógozni | íGY | én vótam gépné jis vótam | sok mindēn [nevetés] még aszt is monygyam?

– *Lēhet*

És akkó én vótam a | | aszt hogy indícscuk

– *Mindēggy*

Igën hogy vótam gépné jis | és kévévágó vótam leginkáb^b mer én nagyon jó gyorsan tuttam a | maddzagokat vágni mer asz^t össze is köllöt szēdni mindég | és | vótam azē törekēt is hordani asz mēg ojan | létrán köllött és hordani fő ijen pētrēncerúddal | és leginkáb akkor vót má vége ja | | cséplēsnek agusztus huszadikára leginkáp Szent Istvánra lētt | kész akkó csinát | fontunk buzakoszorút asz szépen kidiszitētük | az vót a bēfejező a | cséplēs^{kó} | ^{ēty} szép koszorút és akkó szép ebéd valahun lētt ittunk ēttünk és így.

– *És mije játékot voltak régēn?*

Hát ojan játékot voltak | hogy | kihajtottuk a jószágokat a tallóra | és akkor | ot kiszētük a tallót úgy hogy csinátunk ojan rókavárt | és ot fogócskásztun kint a tallón a jószágok mellett | mēg | | gombosztunk | mēg | | ojan vót hogy ēgy ronygylabdát csinátunk | és akkó asztat köllöt ütögetni ^{ujogy} vót ēgy luk kijásva fődbú és botokká hajtottuk ijen csaramócsa | az vót a neve a játéknak.

– *Csaramócsa?*

Csaramócsa | ijen régi | játékok ijen | nem vót nekünk sē baba sē sēmmi ijen játékok | csak íGY | főtalátuk magunkat magunk csinátunk labdát is még mindēnt ijen vót.

– *Vót még valami?*

Hát mást nem is tudok nagyon | még fogócskásztunk bújócskásztunk | csak ez a játék (x) ijen játék vót régēn.

– *Mi ja törek?*

A a buzának az a | kalász amibe benne van a buza | és akkor | az nagyoBB | az vót a törek | asztat ētették a jószág | marhákká | szórtak rá darát | | és akkor | az a zapró az a toklássza | az vót a | pēlva | avvá tapasztották a házakat | belekeverték a sárgafődbe és avvá nagyon szépen nem repedzēt még | és az nagyon jó vót arra | na | még a szalmát is ijenēkkē horták fő | kazalba

– *Mivel?*

Evve pētrēncerudakk^á

– *Ūhüm, a petrencerudat aszt hogy | használták?*

Kézbe vitték | ketten | kettő fokta hátú kettő fokta elő | és akkó vót o¹an létra vitték | kazalba rakták össze | hogy lēgyēn télēn mit ētetni ¹a | marhákkal | és akkó hát cséplőgépnē ijen munkák vótak | még vótam főnt a dobon is én | és vāgni köllött a kēvéket és a maddzagot összeszēdni | és akkó | úgy eresztődött a dobba bele.

– *Minek volt a része ez a dob?*

Ez a | | izé cséplőgépnēk | a cséplőgépnēk vót a része és akk^ó abba | ētettüⁿk bele és akkó jött ki a bűza | szalma po | pēlva | ^a törek mindēn | így mēnt és akkó mikó kivót az a nem tom mēnnyi buza | ^akkó mérték | | nem tom hány zsákkā asz má pont nem tudom | és ak | hát íGY | még lēnt a fődre terítették lē zsákokat és ott ēttünk.

– *Mit?*

Hát mit | vót szalonna | mēg ijenēk főszték ěnnivalókat | babot | paprikást | ijenēk vótak ětyszērű | szalonna vörőshagyma és | hát^{no} montam hogy babot | ěttünk sog babot aszt főszték leginkáB | mēg paprikás vót ahun birkapaprikás^t vót ahol | tyúgbú | amit ětyszērű | ětyszērű ěnnivalók vótak akkor | mēg a tökfőzelék má az akkó is vót [nevetés] asz könnyen uzsonnára | az ojan három-négy órakkó ěttük | | mēg mēggy mēg ijen ěccerűk vótak | aluttej | mēg jó házi kēnyerek | ém mēg aszt is tudok sütni most is tunnám | este mēk köllöt kovászóni akko rēggelig asz kēt | a teknyőnek a | sarkába / rēggē | asztán korán akkó lanygyos vizet | ělesztőt mēg hozzá | sót | jó kidagasztani | csak úgy izzattunk úty köllött.

– *Mijen ětelēk voltak mēg vagy mijen ětelēket készítettētēk mēG?*

Há^t csak vasárnap készítettünk kalácsot | az jó vót má ha kalá | kőznap csak vót krumplistészta | krumplipaprikás | bab | ijen ětyszērű ětelēk no palacsinta vót má amikó mēg akkó kelēt pite | nem kőt pite kelēt [nevetés]

– *Disznóvágásrol is mesélhetsz.*

Jaaj a disznóvágás az nagyon jó vót annak úgy örűtünk | ěloptuk a fűlit farkát lēsz (x) mikó mēkpörkölődöt szalmávā óó az ojan fīnom vót | a fűlēt^{meáu} nyersen arrú mēgēttük a malacrú disznórú [nevetés] | aaz nagyon jó vót ó allig vártuk hogy | estefelē má akkó sūt a | | fánk | valamikó pampuskának monták [nevetés] | és | vaty hájas kifli az ünnepi ětel vót.

Mēg akkó há^t csak az az vót hogy ott a | fődēs szobák vótak |^{aszt} fő köllöt mázóni

– *Mivel?*

Há vízzē mēg vót ojan sárgafőd mēg ojanná főmázótuk oszt akkó szép vót mēkszáratt és az vót a jó | asztám má vót később ez a linólē^{om} mēk kátránpa | mēg gyékény vót szőve és az vót lētēve | hát íGY | | valamikó^{há} kint a sáros udvarba mēntek ki-bē | nem vették így lē mim most áá

– *Mijen bútoraitok voltak?*

Há vóót | ojan hogy ágyak vótak | no | ágyak

– *És még?*

És még asztal mēk szék | ijjen vót | mēk pad | | aszt minek is híták? lócának is |
mēG | | kanapé? (*ühüm*) Ijen | | hát igēn mēk sēz | aki má asztán vót később
sēzlon | az ojan maj | hát ojan majnem mind a rē^k | nemcsak ijen keskény és
akkó oan faréssze vót nēki | az má | mēk szekrény is ha ēggy...

– *És aszt hoty hifták eszt a | amit az előbb montá^l?*

Lóca | pad (nem | azután azután | az a) kanapé (fábòl) / ja az a sēzlony vót
(*ühüm*) az a sēzlony vót | és akkó mēg vót a | | na mijen láda?

– *Tulipános?*

Igēn | az vót | tulipántos láda oda rak | mēg almárijom vót

– *Az a^{mi}?*

Abba jis ruhákat raktag bē | három fijókos vót.

– *És mijen magas volt?*

Hát monygyuk rá | monygyuk ēty fijók két fijók há vót az o'an métértú töb magas
| igēn | | tetejire mēg oan szép kis díszék ami vót szép pohár ha valaki vendég
jött akkó mégis mēkkínáni | | má nekēm nyilván mēg ēty poharam van a régi |
megvó | akkó^jis vót hogy a szöllős | abbú bort ittak [nevetés, közben keresi] még
ēgy van valahol vót | ēhun van ē.

Mēg (x) ēty szekrény vót akkó abba bērakva ja ruha de emez a | ebbe raktág bē ja
| hát monygyuk rá ijjen alsónēmüket mēk férfiingék összehajtva ez vót a...

– *A mejigbe raktátok eszt?*

A zalmárijomba (*ühüm*) | a tulipánosba hát abba jis lēttek ojan de zalmárijom
nekünk is vót | s abba ú bele köllő^t mēgvót most ebbe (x) ja fiógba ez vót a
másikba az vót [nevetés] | na | akkó | na még (x)

– *Konyhába?*

Hát a konyhába ott | tēlázsi vót [nevetés]

– *Az mi^jaz?*

Ami nekünk izs bënt van mēg něktěk is van a spaj | hát ojam min nėkēnk is van a
| ęty kettő három négy ijen (*polc aha*) polc az asz tēlázsinak híták arra papírokat
lętt | rátęve szép és akk^ó | na | | és akkó ja duncokat oda rakták.

14. szöveg

A hangfelvétel készítésének helye: Kupuszina. Ideje: 2017. Gyűjtő: Buják Anett.

Adatközlő: T. I. (1968-ban született Kupuszinán; iskolai végzettsége:

szakközépiskola; foglalkozása: eladó, kertész, mesemondó)

Téma: lakodalmas szokások

Lejegyezte: Buják Anett

ÁTÍRÁS

No nālunk | Kupuszinān | válámikó á lākodálmák ázok úgy történtek hogy | |
keddēn ęsszegyit á szomszēcčsāg | ákkó mēg nem nágyon sokān szālādgātāk
ęgybe | ęsszegyíttek á szomszédok mēg á nágyon nágy rokonyok | osz^t ękeszték
odārāmóni mindēnt á hāsžhó āmi kęllēt | stokkokāt pādokāt | sātornāk válót úgy
lássān ękészítgettek | hā mindēn męgvót (x) szęrdātú mā hítāk tēb embęrt |
szęrdān mā nėki nėkifokták á zembęręk hājnlbā disznóvāgās | lęvāktāk nem
mindet ęggyet kettēt āttú fig mekkorā vót á lākodáloom | lęvāktāk á disznókāt |
ásszonyok ázok sitettek fésztek ugyē kęllēt ételt csināⁿⁱ 'á vendęgęknek ákik ot
dógoznāk męg mā készítęk á lākodáloomhó | āmi āmit ákkó gyorsān męg lęhetēt
csināni | ękeszték csināⁿⁱ á kālācsokāt siteményęket | kęzbe ugyē mindig ot
vānnāk fįjátálok is | ázok mā ot ękésztęk hejtelenkēnni lektępszę nágy dógot
útysē lęhet rājuk bízni ákkó ázokāt kikítették fāt hāsogātni vágy válāmi ijent | kęzbe
borocskāztāk sērē | sēręzgettek pālīnkāsztāk mer á az āttā ęrēt hogy āddig āddig
āddig lássān mindig vót ęty-kēt āguszt āki jó berúgot | | ez válójābā lēmēt á
szęrdā csitertękēn ákkó vót á nágy disznóvāgās | ákkó męk hijjāk ękészítettek
mindēn húst hogy pęntękēn az kihįjjen pęntękig ki birjon jó híni ásszonyok ázok
tovāb csinātāk á siteményęket męg męgin vót sités fęzés egész nāprā | nā mos
ręgęn pęntękēn vót á legęnbúcsú | mánāpsāg eszt mos mā āthosztuk csitertękre |
tęhnikái okok mijāt mer | hā pęntękēn vān á lęgęnbúcsú | ákkó sokszó á vélegény
elęg ronygyocskān nízēt ki szombāton | | ezé āttęttik csitertękre hogy pęntękēn
birjā jó kipihenni mágāt hogy szombāton ępkęzlāb birjon bār á oltār elēt męg |
męgjelēnni | ugyē elgyit á csitertęk estefelē mā gyittek ęssze á pājtasok | hā á
fįjús hāznā vót esz hā á lānyos hāznā lānyos hāznā á lānyok fįjús hāznā á fįjúk |

összegyittek a pájtások még a barátok barátnek | az azok évesztek kilen mulatni |
kézbe mēk kēllēt nekik még kētzgetni a rozmaringokat āsz¹ mindig a lānyok
csinātāk | lānyok vāgy másnit tēttek rājā vāty csak ēty szállāgot a nāsznāgyos
mēnyāsszonyok a nāsznā | mēnyāsszony nāsznāgyos rozmaringokrā ārrā nāgyoB
szālāgokat tēttek | a kis rozmaringokrā ijen szālāssākrā āzokrā mēk csak ētyszērīt
| legēnybūcsū még a lē¹ānybūcsū hāt āz ē¹ szokot tārātāni virādātig | āltālābā | ^{ueyē}
nālunk āz ūgy zājlot lē hogy mire a mēnyāsszony mēkkāptā a engedējt a bārātnējīt
hogy férhé mēhet āddigrā mā a idé verte a éjfélt | hāngulāt kicsit kezdēt mā
tetēfokārā vāgni | no ākkó ēmēntink a vélegēnyhé | ot is a bārātāi beleēggyesztek
hogy hāt jó vān lēmondānāk rūlā mer mos ugyē mā embēr lēsz tēbbet nem nem
legēny | ēmēntink odā | osz én nem tom vótunk tān hetvenen ēgy nāgy bulit
csāptunk hājnālig mink ēregebbek othātytuk ūket hārom órākkó montām no nekēm
ebbī elég rēggē nétykó gyūnnek a disznóvāgāsra menēs vān hāzā | fijātālok āzok
mārātāk rēggelig ki meddig birt | pēntēkēn hā pintēkēn a fijātālok āzok késēn
jelentek még nāgyon szomorū sāvānyū pofāvā nem nāgyon gyinnek māgukhó | de
hā ez a rēnygye mōggyā | embērēk āzok no ākkó ugyē a kihīt hūst | āszt fēl lēhet
szeletēni el lēhet készīteni gyin a hentēs még a szākācs és mēgmonygyā hogy mibī
mennyi ké | mit tom én oldālāzsbū hāny szelet | a kockāhūzsbū hāny hāny kiló
lēgyēn mindēn mindēn āmi kēl a szākācsnāk āszt ēkészītik | a pēntēk āz erre
ēmēn āz mā ijen āprōb csipri-csupri munkākkā zājlik | kézbe nāgy ivās nāgy
ēvészet mer hāt lākodālom vān | szoktāk mondāni mānāpsāg hogy hogy āki |
ākinē lākodālom vān āz rāzzā a ronygyot csinājják | ākkó ēgyitt a szombāt rēggē
| vālāmikó rēgēn szombāton | hāt a mēnyāsszony āz mā négy órá kēri kēt fé |
mer ēkēl ēkēl csinātāk neki a frizurājāt mēkcsinātāk vārātāk a frizērt fēlētēszkēdēt
| rēggē hét elēt mēgjelent mā vélegēny gyit komāstū | kōrōsztāpāstū | gyittek
kikērni a lānyt | ugyē tēb mind vālōszīnū még még is ki is kāptāk mēkkāptāk a
jānyt | ākkó elindūtāk ot ot mēkkāptāk még a hāznā mēgvētāk a nāsznāgyok a
nātykoszorūk | a nāgy rozmaringokat nāsznāgyos rozmaringokat és ākkó elindūtāk
| eskivére | eskivére odā hītāk ēssze a vendēkségēt | nālunk hāgyomānyā vān
nēki hoty hā szēp a idé ākkó a jānyok āzok mind fēlētēszkēnnek nēpviseledbe
kupuszīni ruhāt māgukrā ēltik a szēpet a dīszēssebbet és āvvā mēnnek
lākodālombā | ot ēsszegyin a nép ki mā mise elejire odā¹ér de hā nem mise végire
āzé ot vān mā mindēnki | kigyinnek a templombū | ākkó elindūl āz egész
nāszmēnet (x) ūgy indul el hogy a a nāsznāgy mēgemēje jóó māgosrā a
rozmaringjāt | a zene esz mēglāssā hogy nāsznāgy emeli a rozmaringot ākkó ot
zenēni muszāj | esz kētelelesség | persze ez nem ingyēnēs kētelelesség āhānyzó
emēgeti a nāsznāgy a rozmaringot āz ānyīszo fok fizetni a zenēnek āsz utólāg

l rend zik mindig | elind n k f lurv  és m nnek   m ny sszonyos h sz fel  |
m ny sszonyos h szh  mikó b  rnek | v t m  mikó ott is t ttek f  k rd s ket
ott n nem  nnyir  szok | szok s v t |  kk  bem ntek   n pek  kk  ot lehet t
m gv nni     l kod lmas rozm ringot |  z  ki mennyit sz nt r j   z  gy ojan
k sztudot vót hogy h t k ribel  ennyit mind nki od | odatt  szépen h d l gy n  
fij t lokn k kezd  p nzik | m gv t k   megv tt k   rozm ringok t |  kk  m gin
elind t k ucc v  el | elind t k   v leg ny s h sz fel  | v leg ny s h z h sz fel 
h  m re v t    t ill t elm nni Gr d  k ri |  z  ggy ijen  ty k r   templomt   
templomig e m ntek  ty k rt mink  gy hijjuk  szt   s rket hogy Gr d  Gr d  k ri
elm ntek már  z  sz jel ntette hogy h   r  m nt   n szm net  kk  száz v t  
m ny sszony |  s  m sz gy n v t nem  r  elm nni mer  sz hogy n zz n ki | régi
p punk  z m g     koszorút fátylát s  engette f t nni   fejre hotyh  m  monygyuk
huzamos b idejig  ggyit v t k   fij t lok | z reg V. l sz dette | mese nem v t
[nevetés] | mos m n ps g ez m  nincsen de   Gr d  k ri  z  m g m gyink
[kuncog s] | h  k  h  nem mink  r   m gyink   biztonság kedvij  | no mikó el |
elm ntink k ri vissza rink   v leg ny s h szh  |  kk  ot v nn k ijen  jt n lok
s pr v  el j k    t t | osz nem engedik be   népet | elsőnek od  r   m ny sszony
m g   n szn tys g | szil k | m ny sszonny  kiv tel znek  szt t szokj k
b engenni mer    ny s v rj  | ot történik ugy nis   j d scs k mink  ny s cs kj t
j d scs kn k hijuk |  z  gy történik hogy  ny sn k   kezibe v n  ty t c  | t c n
v n k t lit r bor | mi v n m g ot k t lit r bor v n r jt  | h n   l t v n k t n gy
l kod lmas k l cs k t sz l gyerty  r jt  m ggy jt  és  gy v rj    m ny sszont
ugy  h t  z m  n ki   m nyecsk je | evv  m kpusz g ss  m kcs k g ss  evv 
ugy  csal db  fog ggy k      j m ny sszonyt   m nyecsk t | h t eszt mink  ty
sz v   gy hijjuk hogy j d scs k | no mikó bemönt   m ny sszony  kk 
f l ggy k   k rd s ket | ot mindig v l mi r fin nt fur | furf ngos k rd s ket
 dn k f  |  mire n gyon  gyszer    v l sz cs k sokszó nem gyin eszinkbe |
például ojanok t k rd znek hogy mikó   legv st g b   teh n | mos' esz' tunni illik
hogy   teh n  kk    legv st g b mikó ny j j    f r t | v gy m kk rd zik mikó v n
  legt b tol   lib n | h t erre   b cs let s v l sz h t mikó r jt  v n   gúnár | v gy
k rd sztek ijen ket hogy  mik  gyinnek ki   templomb   kk  mi v n  
m ny sszony lábú k szt | nem k  s mmi csuny r  gond ni mer persze ot   kisz b
v n ojan k | v t  ki m kk rd szte  szt is hogy hun   lekfeket b   m ny sszony
no    kk  v k r ttunk hogy mos mit k  mond ni de r gyittink mer mink n gyon
esz ssek vágyunk hogy h t  frik b  ot fekete   m ny sszony | no ijen k rd s ket
kit l g tn k minn  minn  t bbet de b r hármát f l szokn k t nni |
k cif ntost bt ! k cif ntos bb k t hogy n  tuggy n k   n szn gyok ojan könnyen

vālaszóni rājā | mikó ez is mēgvān ākkó beengedik āz egész nāsznépet nāgy nāgy zeneszō vān ojānkō nāgy mulātās (x) mellé elkezdenek kērbē kērbē hāt ā embēr embēr népség nālunk nāty hāgyomānyā vān ā sānkozāsñāk | mer nem elég āZ hogy ēgy lākodālombā ānnāk ingyēn inni ēnni āmennyi belēnk fēr mink szeretink még ā sānkñā sutyibā hogy ā āsszony āz nē lāsšā odā mi nāgyon szeretink fēremēnni inni | és esz¹ ki is hāsñājjuk ugyē no otvān nālunk ā sānk | āszt mēgrohānnyuk ojānkō hārom négy ēt sānkos nem gyēzi kirākni ā itālokāt csāk tētēgetnek | āzokñāk zsibbād ā kezik mire mink onnān fēre mēgyink | persze evvē mēgindul ā hāngulāt is útyhogy ā lākodālomrā ez āltālābā jót tēsš | nā mikó it mēgvót ā nāgy nāgy tānc | āz mā ākkó ojān jó dél felé vān | ākkó mindēnki hāzāmēn ātētēsšzēkēnek osz gyinnek visszā ebédre | ez mikó mēktērtēnt mer muszāj hāzāmēnni nemcsāk ā ātēltēsšzēkdēs mijāt hānēm hāt vān jōszāg ā hāzākñā oszt el ké lātni ez úgy bē vót kākulāvā | jōszāgnāk inni kell ānni ēnni kell ānni | āki ākinek pālāntāsšā vót āz pālā | pālāntāst mēnt ēntēzni | esz¹ mēk kellēt dōgozni | visszāmēntek ebéd | ebéd kézbe mēg elētte mēg vārjā āz embēr hā mi csināl iszik mēk tāncól hogy nāgyob lēgyēn ā hāngulāttyā | jó bēebédél ākkó ārrā mēk tēbbet lēhet inni | és elindul ā délutāni tānc | hāt ott mā vānnā | vót hogy ā nyākkendēket kicsit mēgengették ā zembērēk mer mā szorítottā ā nyākukāt mēg ā meleg is vót behelēlik ā népek ā termēt | útyhoty jó nāgyot tāncólunk ez mēnt szint szint estefelē^{ig} | estefelē mēgin szēt szokot szélenni kicsit ā nép | nem ot mā nem mindēnki mēn el csāk ākiknek muszāj āki bir ot mārānni āz ot mārād | hāzā ké mēnni mēgin mēk ké ētetni ā csibēket be ké zārni fōljākāt bē ké csukni hāt ez régēn is így vót eszt meg ké csināni | no mikó visszaērt ā nép | ākkó mēg kellēt vārni ā legtēpszē ugyē hāzāmēntek ā nāsznāgyok is | mēk kellēt vārni míg ā nāsznāgyok mēgērēkzēnek | āddig vācsorā nem vót | mēktērtēnt āz is hogy ēgyik nāsznāgy elālut osz este tízig vārtunk rājā hogy no lēsš vālāmi vāgy nēm lēsš vālāmi [nevetēs] | osz ijen vót | ot mā szālāttāk nézni hogy él vāgy mēkhālt vāgy mi vān vele | de csāk lēdīt ēty kicsit szundikāni osz mēkszundikāt | no mindēggy | mikó mēgērēkzēnek ā nāsznāgyok ākkó mēn ā vācsorātālōlās | mēgin jó sokāt ēszink mer ugye mink egész nāp tāncólunk ottān nāgyon sokāt mozgunk kupuszini tānc mēk kilēnēsēn is nehéz | plāne ā ugrós mēg ā friss | māshun nāgyon nem is tāncōjjāk úgy mind mink | āszt lābujhēgyēn ké végig lēpēngetni | hāt fārāsztō | no vācsorā mēgvót hāngulāt vān ugyē ijenkō ākkó nāgy dīnom-dānom tāncolās vān tovāb | esz tārnt mājnem ē¹fēlig | no mos ē¹fēlkō mēg nincs vége ā lākodālomñāk | ākkó fogjā mīgāt ā mēnyāsszonyos hāz | ēsszepakōnāk | ēkēsztik ā mēnyāsszonñāk ā āgyāt ^{és} elindúnāk zenēvē uccāvā ābbā ā sitēt ēccākābā elindúnāk ā | vélegēnyēs hāsžhō | zenēvē tāncā nāty csindārātāvā mēg

is érzéknék odá | ot ugyē āltālābā hāt oĵānt nem is tudom hogy māsĵēp nem is létēzēt | de hogy eszt ūgy montāk hotyhā szivessen fogāggyāk iĵet ākkō gyertyāvā vāgy vihārlāmpāvā mā kint vōt ā ā māsik hāz és vārtā iĵet āzok is zenēvē kigyttek | vārtāk iĵet ez ūgy vōt ugyē hogy mindig ki kēl^{ēt} kīdeni vālākit lesni hogy no mikō gytnek mer ez nem vōt pont hogy mos tizēnētykō lēsnek ot vāgy ēĵfélkō hāt ūgy āsz kēri vālāmikō | no ākkō mikō gyttek ā futārok ā lesēembērēk szōni hogy gytnek ākkō mind kimēt ā nēp ā vēlegēnyēs hāsztū | és vārtāk iĵet mā kint ā uccān | no ākkō ottān nāgy ēlēkēzēs | persze ugyē embērēk bor nēkū nem mēnnen nāgyon sēmēre āzokāt mink szoktuk kilesni | mindig odāpārtōtunk hozzājuk ot lēhet jōkāt még inni bemētink ēgy nāgy tānc vān és iĵenkō szokās ugyē ā mēnyāsszony rēsziři ā kērēsztāpāk mēnyāsszonyos nāsznāgyok viszik ā nāgy vānkusokāt még ā ā ā dūnyhākāt | plānē rēgēn nāgy rēndēs toldūnyhākāt vittek (x) nāgy bātyu rā vōt kōttē ā hātukrā | bemētnek ākkō ā két legvērēmēsēbb mēnyecskēt mindig rāsābādītōttāk erre ā két szēgēény kērēsztāpārā és rettenet rāngāttāk nēkik ā ā ā bātyut ugyē ā hātukon | ezē sohā ne | nem vōt szābād meghārāgunni tuttāk ūk mā hogy mi vār rājuk ūk próbātāk becsiletēsēn eleget tēnni | vōt oĵān hogy ēty kērēsztāpāt két-hārom mēnyecske is foktā hātū āsztāt ā nāgy vānkust osz rāngāttāk lē | de nem lēhet eszt lērāngātni mer az elēri kēccsomōrā rā vān kēttē ūtyhogy āhogy rāngāttāk ā kērēsztāpā szēgēnykēm āz ūgy kālīmpāl utānuk | ot pāncālodik ā lākodālombā | no mikō mā jō mégizzānnāk ā kērēsztāpāk ākkō āzē mēksājnāgāssāk iĵet ^{ākkō} gytnek osz elvēsziĵtik ā csomāgot | még ā oĵānkō hozzāk ā mēnyecskeruhāt ā pirossāt még mindēt āmit āmit ājāndēgbā ā lāny szileĵi ānnāk ā mēnyāsszonynāk | no mikō esz kēszen vān ā^{kkō} vān ēty kis lēcsitulās nēkink is kē levegēt vēnni még hāt ā sānkos is nē hibā | nē hijābā āĵon | mink méglepĵik ā sānkost ā tēbbijek elkēsziĵnēk ā mēnyāsszonytāncrā | mēnyāsszonytāncnā | behoznāk ēgy āsztālēt két szēkēt | āsztālērā tēsēnek két szāl gyērtyāt | āz bēgyūĵcsāk | mēk kettē-kettē tānyērt | ēty tānyērēbā beletēsēnek még ēty tānyērt | ēggyik mēgē leil ēggyik fĵiĵs kērēsztāpā | māsik mēgē ā māsik fĵiĵs kērēsztāpā | odā ā lānyos kērēsztāpāk nem iĵhetnek lē | csāk ā fĵiĵnāk ā ā kērēsztāpājāi | lēĵnēk és ākō ēreg vēfēny behozzā mēnyāsszonyt | elmonygyā āz ī mondōkājāt és elindul ā mēnyāsszonytānc | t^ēhāt ez ā fĵiĵātāloknāk ēggyik legĵob piĵārcuk még āz elsē de ēgybe legĵob is [kuncogās] | ot igyēkēsēnek minnē tovāb tāncōni hā nāgy ā rokonysāg ākkō nāgyob vōt ā boldogsāg is | (x) csāk csāk tēb pēnz potyogot ābbā tānyērokbā kērēsztāpāk mēk kāpkōttāk ēssze ā pēnzēt āmit dobātāk āsztārrā | nāgy hāng fēng | fēlszōvā hogy zēnyim ā mēnyāsszony | eszt īgy illik bekĵibāni minnē hāngosābbān hoty hājĵāk hogy mos ēn tēttem odā ā pēnszt ēn ākārok vele tāncōni | ez nālunk nem ūgy mēn

szépen mint māshun hoty sorbā ānāk ā zembērĕk | hānem it ěty hātālmās nāgy tilekĕdĕs ālakul ki de hārāg nincsen mink eszt ĩgy mĕkszoktuk mindĕnki tuggyā ā rĕndĕt ābbā ā nāgy kāosz bā is fĕtālājuk mágunkāt | no mikó ěfogyot ā pénzĕcskĕnk āmit ārrā rāsāntunk mĕnyāsszonytāncrā āki mĕg tāncól āz otmārād ugyĕ āki ākār mĕg dobāni āki nem āz visszāmĕn mĕglātogāssā mĕgin ā sānkot | mer nālunk āz nāgy bĕdzsbe vān | ^{mikó} vége vān ā mĕnyāsszonytāncnāk kezdenĕk elfogyni ā nĕpek beszālād ā vélegĕny felkājā ā mĕnyāsszonyt odāvāg ěty hālom pĕnszt vāgy ā bukszājāt odāvāgjā evvĕ jelkĕpezi hogy ě mindet odā fogjā ānni ā mĕnyāsszony nāk felkājā osz kiszālād vele. |

15. szöveg

A hangfelvétel készítésének helye: Óbecse. Ideje: 2017. Gyűjtő: Cservenyák Anetta.

Adatközlő: L. L. (1956-ban született Pecesoron, 60 éves koráig itt élt, ekkor költözött Óbecsére; iskolai végzettsége: általános iskola; foglalkozása: földműves)

Téma: élet a valamikori Pecesoron

Lejegyezte: Cservenyák Anetta

ÁTÍRÁS

Mos¹ má a hatvanĕggyedik ěvemĕt taposom | pecesori lakos vāgyok a Pecosor ěty kis falu | ot szĕlettem | ěs hatvan ěve má ott ělĕk mos má hatvanĕggyedik. | | Ő ō ō | az a | gyermekkor az arrū szó¹t | jobbam mondva úty kezdĕdĕt hogy a zelsĕ tizĕnĕggy ěvbe | mĕk csak villany sĕ vót ab | abba a faluba a | asztān a tizĕnkettedik ěvembe lāttam elĕszĕ televīzi¹ĕt addik csak a rádi¹ĕvā kapcs | vagy aZ volt a kĕlvilāggal valĕ kapcsolat, | esetleg vasārnaponkĕnt a Magyar Szó | utānna | asztān a ziskolāba vót ěGGy | ě | kĕnyftār asz¹ tĕvirū hĕgyirū kiolvastam az vót a szĕrakozās | mĕg estĕnkĕnt a rádi¹ĕt aszt is batris rádi¹ĕt as csak akkor volt szabad hasznāni amikó | ěrdekĕs mĕsor vāgy ěrtelmes mĕsor vót ěs az ěgĕ csalād ot vót mivel hogy a batri fogyott osztān hĕjesĕgĕkre nem lehetĕt aszt hasznāni. (*ūhūm*) | ō ō ō pĕhhĕmre a ziskola mellet laktam útyhogy [kuncogās] mĕg oan nāgyon csalni sĕ birtam | ō vāgy hazudni a jegyĕkkĕ kapcsoladba mer a tanítók szomszĕdok vĕtak azok is ott ělĕk. | Abba a faluba csak ěggy ijĕn | ěggy bĕlt vót kĕt kocsmā akkor¹jāba vót mos má ěty kocsmā sincs | nem āzĕ hogy nem szerĕtnek a zembĕrĕk inni hānem most a bĕdĕba isznak inkāb de ¹az ěgy māsik tĕmā

lényege asz hogy akkó azért (x) vót az a két kocsmá mer a zösszes kultúrelet a zösszes ö | kapcsolattartás a zembërëknek egymás között az vagy a | zuccán vagy vagy inkább a kocsmába | vagy vagy pijacon de hát ez a pijac ojan kicsi vót az a falu hogy ot szinte ojan nagyon nem (*igën*) nagyon vót érdemës pijacot tartani. | | Ö utánna | [sóhajtás] mi¹után lèt villany akkó mægjelënt a faluba a zelső televízió asztat majnem hogy csoportossan nészte mindënkü esz hetvennégybe vót ezërkilencázhetvennégybe | ö ö aszt | asztán egy rohamos fejlődés követte | ojan hogy ö ö | utánna (xx) pár évre mindën házba vót televízió mindën házba vót abba a zidőbe ez a bakëlitt lemez vót az a azo | azo | lemezjáccók rádiók mæg mindën útyhogy mi szinte ötven évet | minimum ötven évet ugrottunk pár év alatt a tēhnika | ö vívmányai^{vā} | útyhogy (x) gyökeressen mæg a vá | városi ö életforma ö irányába viszont | ö ö az vót a (x) egy egy bizonyos szēmpondbú a zegésznek a varázsa hogy | mi mægëltük a monygyuk a század elejít is az az mikó máshol sē vót áram | aszt is mæg asztán egybű átugrottunk | és utánna nemsokára jött a színës televízió útyhogy a ö fekete-fehér korszakát a televíziójnak asz¹ körübelü kihatyuk | maj^dnem | monygyuk egy a úgy a zutójábú | ö ö | valamennyi marat mæg. | Asztán | ö ö | de közbe attó hogy ö ö | mæg nem völt áram fő | azé csak mægⁿötünk mink is ötödik osztájig | ha valaki bēfejeszte a ziskolát az akkó az má | körübelü érëccségizëtt mivel hogy ot nem volt több osztáj nem tutták kötelezni mæg akkó nem volt kötelező a záltalános iskola...

– *Akkor mæg nem volt asz hogy jöttek bē | Becsére.*

Nem völt sē autóbusz sēmmit ha valaki Becsére akart mēnni az akkó | vaty főhúsza ja gumibocskort talpattan és akkó avvā bēmënt | vagy biciglivē azok má jobmódú embërëk vótak akinek mæg kocsi-lova vót az mæg asztán ténleg asztán az vót a | ö mindënnék a teteje. | | Asztán ö ö | közbe ö ö én mægiscsak valahogy ēkerütem Becsére a nyóc osztájt bēfejez | ni ö ö nagyon kevesen | vëtték a fāraccságot | szóval ēccerűjen mindënkinek ē vót könyvëve hogy öt osztájja asztán má mostan ténleg boldogul a világba.

– *Útyhogy annyi elég.*

Útyhogy annyi elég és nagyon sokan | őszintén szöva ö ö attó függetlenü mæg abba a zidőbe boldogútak is útyhogy nem is ojan nem tom mijen | attú mæg mer hát vannak embërëk akiknek van beleszületëtt önē^r | ö ö intelligenciájuk hogy mægiscsak valamire vitte attú függetlenü hogy a nevit alig tuggya lēirni némejik. | Na visszatërve arra hogy asztán kezdëtt a ki¹épüt a zút | ö elöszö eggy ojan macskaköves út | ami ö | hát ö ö | | azé nem lehetët elalunni a zautóbuszba mer úgy rázott mind a fene | de ö mire ki¹ért a zembër mæg valami addigra | másrészt mæg ha má ēccé fizetëtt azé a zautóbuszé akkor rázza mæg rëndëssen [nevetés]

akkó piros autóbuszok vótak abba a zidőbe | há¹ a traktor mostanába némējik sokkal jobban simábban mēgy a zúton de a az is valami vót akkó má kötelező vót a ziskolába járni | | akkó [sóhajtás] hát (x) mēgindútam én a középiskolába de | asztán onnan má lēmorzsolóttam mer [hanghiba miatt érthetetlen rész] ö például | az vót a baj hogy messze köllöt utazni | az a zutazás akkó ha ot laksz monygyuk esz körülbelü nekēm körülbelü ötven kilomētēr vót | asztán hama a zembēr túl önnálló lett annyira önnálló lēt hogy asztán má | miután én ö a ziskolát az általános iskolát hát ojan | közepes vagy inkább jó eredmēnyē fejesztem bē | asztán ugyē szülőji ellenőrzés mēk hát a legénykēdés a pubertá^r mēg ez amaz akkó asztán oda kerütem hogy | végin asztán | ö ö ēgy néhány mēgrovó után mēkhíftak a zi | zigazgatóhoz és akkó elébem tettek ēgy rózsaszín boritékot maⁱ napig őrzöm | abba benne vót a zanyakönyvi kivonattú mindēn | ö ö ijen iskolai végzēccség mēg any | ö ö akármijen papír és akkó szívējēssen búcsút vettek tőlem [nevetés] | hogy tovább nem kő erősítenēm a a zosztájba ja tanulási átlagot vagy inkább | a zalsó rétegnek a mijacsudáját. | | Na asztán ö hazajöttem | monygyuk nem vót ēty tragēdija ebbő¹ othon mer hát a többi paraz^tgyerēk is az lēttem én is | ö ö utánna ēkesztem én is apám asz földműves volt | akkó (x) harmadik gyerēk vagyok akkó má ö elég idős vót betegēs akkó én átvēttem lassan a gazdaságot | utánna asztán államⁱ birtokon is ö kesztem dógozni | | [sóhajtás] útyhogy előszó mind fejősgujás | utánna mind ijen jószággondozó sertésfarmon utánna mivel hogy úgy vót ēty kis afinitásom a | a zijen műszaki dógok iránt akkó asztán ^zutóbbi tizēnkēt évbe asztán ijen ö | lakatosszērú munkákat csinátam a karbatartás az vót a legszēp korszaka a zegēsnek | mer asz szerettem is csináni a többi aZ csak azé mer muszaj vót mēk hát valahonnan köllöt pész^t keresni azé mer születēt kēd gyerēkēm | a zēggyik az | ö fījú az nyolcvanēgybe | a lányom az nyolcvanödbe | de abba a zidőbe azé sokkā másabb vót ö | ö kēd gyerēkēt főnevēni úgymond hoty könnyeBB | mer én asz^t szinte észre sē vēttem a ziskolába a buszt nem mēg a zijesmit nem köllött fizetni ök is bēfejeszték az középiskolát útyhogy én szinte | ö ö | nem asz^t mondom hogy nem vótak akkó ⁱis vótak gondok de nem vótak fillērēs gondok mind mostan.

Pecesoron ottan mindēnki tuggya (*igēn*) körülbelü mindēnkinek mikó van a születésnapja mer aznap bērūgik [nevetés] | | akkó a többinek is fizet vagy valami vagy mit tudom én vagy ijesmi | vagy ēty házassákkötés | ha van ēgy lakadalom ott a | hát nagyon nagy haragosa van a zembērnek akit nem híl mēg | monygyuk a a különösen má mijúta ijen kisebb a falu | vagy valami úton módon mindēnki mindēnkinek vaty sógora vagy rokona vagy vagy akármijen ö ö ha más nem komája vagy jó ismerőse vagy vagy | mēk ha még haragosa is akkó mēg azé

tarcsa nyilván akkó azok azok [nevetés] de az nagyon kevés van az a zottani emberek (x) sokkal ö kiégyensúlyozottabbak legalább is a zén véleményem szerint | másik dolog még az hogy ö ö vannak ijen közös ünnepek monygyuk | ö például | ö nagyob városogba vaty falvagba is van hogy búcsú | vagy ö vagy ijen falunap vagy akármi | de ottan | ö a én álítom hogy a lakosságnak java része szinte a zutolsó pillanadba vagy égyyáltalán mēk sē tuggya véletlenszerűen mēgy ē vaty ha el is mēgy az az valami véletlen úton-módon | de nálunk ojan van hogy például agusztus első vasárnapján vam búcsú mindēn évbe (*igēn ez má hagyomány x*) és ez má ötven éves hagyomány legalábbBB | vagy hatvan mer én még | de azelőtt is vót de ¹én hatvanról tudok [nevetés] én arról tudok beszéni | én még most is emlékszēk hogy a búcsúba monygyuk | hatéves koromba kaptam ēty fa kisvonatot | oszt az évekig mēgvót mer az az égy nagyon értékēs dolog vót legalább is (x) gyerek fejjē (x) az égy ojan fábū faragot kis kerekeji vótak neki mēg mindēn de az az | többet ért mind most a fele kínajit ha mēgvēszik égy gyereknek a kínajinak a játékaibū pedig ezēk élethűbbek mēg mindēn. | A másik dolog mēg asz hogy arra készűtek azon a nap | mindēn ház bē vót meszēve legalább is a lekszēgényebb embēr is annyit adott magára hogy vēt tisz kiló meszetēt és akkó a házat mer általába ott ojan | tapasztott | verēt falū (*igēn*) vagy vājokházak vannak amik ha téglā is nem maltērā van bē | mos má vannak ojanok is de elejibe szinte mindēn hász sárral vót bētapasztva | és eszt évente ēccēr bē kell tapasztani na most az úgy vót hogy | a amikó búcsú jött akkó mindēnki igyekēzett úty hogy az körülēlő a július vége felē mindēnki vētte a meszetēt tapasztott ottan az vót a | ö fő foglalkozása a zembērēknek | vótak ojan embērēk akik avvā foglalkosztak hogy házró házra mēntek napszamba bētapasztani | asztán a zasszonyok meszētek | kivűrű tatarosztak ak | mēk hotyha akármijen cirkusz vót egész évbe de ja búcsúra mindēnki főtakarított | és akkó jött a búcsú | az mindig vasárnap rēggē avvā kezdődött hogy ēty halom cukrász | néhány ijen akárki játékos mēg játékot amit árút ijen | de réggēbben vótak akik ijen lőszērszámokat vagy éppen | lapátot vagy akármit ijen | de mostanába | is vannak nagyon sok árūs de (x) ētyformán árűják eszt a plasztik játékokat (*igēn ugyanaz*) cukor sē ojan ojan mind réggēbben | a cukrászok is mindig ētyformát árűnak máskó mēgvót mejik cukrász mijen | égyyikné nagyon jó vót az a | az a cukorkampó ojan tē mēg ojat nem is láttā valósínű ojan hosszúkás mind a gamósbot csak kicsibe | hát (*van még ijen*) asz ha valakinek vót vagy vót a | ö én nagyon jó emlékszēk meszetcukornak híftuk lehet hogy van annak másik neve is | aszt úty kilóra mérték na abbū azē mer^t ócsó vót abbó mindēnki annyit ēvētt | és azon a nap mēg is ētte mindēnki ja saját részit amennyit nem szégyēlt | asztán vót a krumplicukor nem tom hogy

mámma létëzik-ë valósínú | akkó^r úty híftuk hogy krumpli | mos^t lehet hogy csak a színérú kapta aszt a nevit lehet nincs abba cuko^r vagy abba krumpli vagy nincs sëmmi köze hozzá viszont lényege hogy az is ëgy nagyon | értékës valami vót. | [sóhajtás] Ö ö amit abba a zi^d | azokon a napokon utánna még ëty pár napig ha maratt akkó aszt mëgëttük és akkó vártuk a következó búcsút.

Az a a másík ö még ö hoogy ö ë në felejcem amire gondóltam hogy ö | ö azóta a búcsúvá kapcsoladba | ö ö ëgy mivel hogy ëggy időbe nem is ojan nagyon vót aszt a búcsút ojan illó mëktartani hanem | mind ahogy régëbben nem vót kërëszteló hanem névadó mëg íesmi (*ühüm*) | ö habár nálunk nem jellemzó vót ez a dolog de hallottuk például városhejën hoty hát ugyë | csak ëccërujën összemëntek és attak a gyerekeknek ëgy nevet és akkó az | na nálunk is ojan valami lét hoty hát abba a szocialista időgbe hoty | hát a búcsúnak valahogy az élit hogy kivëgyék | akkor | öggy! ijen ö falunapszëru^r valamit kitalátak valamivë kapcsoladba | asziszëm hogy osztájtalálkozó ak | harminc évvë ezëlött végzëtt ötödikësëknek a zösz | de akkó az öt asz körübelú vót ëty harminc ötödikës abba a faluba akkó | mëg akkó negyedikësëk is vagy ö az a gënerációⁱ ëggyütt járt abba a zidóbe | csinátak ëty falunap | jobban mondva ëgy osztájtalálkozót | és annak a zismëtlódésëb^l évënte ismëtlódës kialakút mer hát arra mënt a politikaⁱ nyomás hogy akkó lëgyën ëgy në a az agusztusi hónabba lëgyën ez a falunap | vagy jobban mondva búcsú hanem hogy a átalakújjon kicsit szocialistább dologgá akkó lëgyën falunap ami májusnak a közepe táján | a munkák | tavaszi munkák bëfejesztéve^l ö | hogy ëggy ojan ünnepnep abba benne lëssz | a az abbó^l át hogy ijen sportrendëzvényëk vóltak | fodboll akkor^jába még vót aki tudott fodbolozni is a faluban | mos má más^t së nagyon | vót sakverseny pimpangozás | persze vót ëggy ijen támogatás is | a [sóhajtás] ö sport ö | sportklubnak valamiféle ijen valami sportklub neve nem tom má mi vót a neve nëki pontossan | és akkó ka^p | még még céllövészë is vót mëg mindën és akkó jöttek ëggyik falubú másigbú mer akkó más^{ik} Drë^jába mëg környezó fálvagba ott is mëgvót ëgy másík mási^k dátumon ez a ugyanez ez a zijen falunap szervezve | és akkor az lëtt az egészböl hogy ez szinte mindën másó^dik hétën valahol falunap vó^t | na most nálunk május közepe táján vólt ez a falunap | a zabból át hogy kaptunk amennyi pënszt a kössëgtó^l abbó lét véve disznó vagy marhahús vagy valami szët lëtt osztva és akkó föszték ijen paprikást akkó verseny vót a gyerekeknek is volt ijeⁿ | ijen | ö malacfogás mëg mëk csizmadobálás | ^{te} tudod mi ^jaz a csizmadobálás? (*nem*) ëgy rëtten nagy gumicsizmat és akkó vótak azok a parasz^tgyerekek akik | nek az vót a föladatuk hogy minné messze | aki legmesszebb ëdopta | azé lëtt a | monygyuk az lét a zelsó | én mindig montam hogy tö | mëk kõne kapa | ëdobás^t mer vótak

azok a lusta emberek azok ojan messzire  dopt k vóna m g s  [nevetés] tal t k vóna a kap t | de visszat rve arra hogy aszt az  sos  pr b tuk m g de ijen |   m g akkó elengettek  gy nyulat | persze a zemb r k k r t t k és akkó (x) a z t  v  gyerek k közé a lekf rg bb vagy a inkább a leksz r ncs ebb aszt a nyulat m kfokta és a z v  l tt a ny l | m g esetleg kapott valami diplomát.

– *De ezek (x) mos m  | mos m  nincsennek  gy (h t  ) nincs ennyi mind n gondolom (nincs nincsen) a zut bbi üvegbe.*

Azért mer azok akik  sz rmasztak | id k  |     monygyuk mer az  nem mind nki |    reg d tt m g és akkor m khalt hanem nagyon sok fijatal is   |  gy része a háború | s időbe az nagyon belerontott a falu életébe mikó v t ez a | kilencvenes évek h bor ji | akkó  m ntek külföldre | ki ide ki  oda(!)  s akkó most ütközik azok azok a gyerek k akik ott külföldön születtek vagy m  nem ot Pecesoron születtek még azok most h j nyoznak o"  gyr szt ez ez  ellemz  m sik falukra is de n lunk kimondottan  ty kis falu minygy  hamar bb m  kihal mind  gy nagyobb.